

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

De Theologicis Disciplinis Liber Vicesimus Septimvs, De iis, quæ ob
hypostaticam utriusque naturæ unionem vere proprieque de Christo Jesu
enuntiantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS LIBER VICESIMVS SEPTIMVS,

*De iis, quæ ob hypostaticam utriusque naturæ unionem vere
proprieque de Christo Jesu enuntiantur.*

IRABILIS divina, humanaque naturæ in unitatem personæ copulatio, quam hætenus explicare, & adversus nefarias hæreses defendere, ac propugnare curavimus, absque ulla contradictione illud præstat, ut unus, idemque Dominus JESUS CHRISTUS ex æquo sibi vindicet, quæ Dei, & quæ hominis sunt, attributiones, atque proprietates: in quibus exponendis non solum quidam errarunt haud recte distinguentes quæ naturis duntaxat conveniunt ab iis, quæ de sola persona enuntiantur; verum etiam errores instaurarunt damnatorum hæreticorum, dissidiisque turbaverunt Ecclesiæ tranquillitatem. Quidam enim omnipræsentiam, sive immensita-

tem tribuentes humanæ Christi naturæ commenti iterum sunt permixtionem parum dissimilem Eutychianæ; nonnulli in Christo, ut homine, adstruentes alieni filii adoptionem visi sunt inducere alteram cum Nestorio personam; aliqui novas theses intempestive ac temere defensantes, ac præsertim de Una in Trinitate persona affixa cruci, fuerunt gravissimarum dissensionum auctores. Hoc itaque libro, ne quis disputans de magno pietatis Sacramento, quo Deus manifestatus est in carne, absurda vocabula, vel impia asserta pronuntiet, universales primum regulas tradimus ad enuntiationem quamlibet ad Christum spectantem scite dijudicandam; deinde propositiones ipsas, de quibus potissimum disceptatur, singillatim exponimus, insertis historicis monumentis, atque Theologicis velitationibus.

CAPUT I.

De communicatione idiomatum, regulisque in qualibet de Verbo homine enunciatione servandis.

SUMMARIUM.

1. Præliminaria ad propositionem.
2. 3. 4. Probatur respectu personæ admitti debere communicationem idiomatum.
- 5 & 6. Non tamen datur communicatio idiomatum inter unam, & alteram naturam, seu in abstracto.
7. Regulæ duodecim observandæ.
8. Usque ad 12. Probatur naturam humanam Christi non esse ubique.
12. & seqq. Solvuntur objectiones.

I.
Status Quo-
stionis.

EX unione substantiali duarum in Christo naturarum consequitur vocabulorum permutatio, quam Græci appellaverunt *ἀντίθεσις*, Latini *communicatio*.
R. P. Berti Theol. Tom. V.

tionem idiomatum. Nequit hæc accuratius describi, quam verbis Nazianzeni scribentis ad Theophilum. *Propter exactam unionem assumptæ carnis, & assumptæ*

summentis divinitatis mutuo transferuntur vocabula, ut humanum ex divino, divinum ex humano denominetur. Quare Scholastici recte communicationem idiomatum definiunt, Est loquendi forma, vel modus, quo ea, quæ unius naturæ in Christo propria sunt, eique vere ac realiter competunt, propter personæ, quæ in utraque natura subsistit, unitatem toti concreto attribuuntur. *Concreto* autem dicimus, non *formæ*, aut *naturæ*; nam quemadmodum contra Nestorium unam in Christo profiteamur personam, id est, unum Deum hominem, adversus autem Eutychetem naturas duas impermixtas; ita eidem personæ tribuenda sunt quæ utrique naturæ conveniunt, sed unius naturæ attributa non sunt in alteram transferenda. Quare qui denegant communicationem idiomatum, Nestoriani dicendi sunt; & qui illam adstruunt inter utramque naturam, Eutychiani. His accedere *Ubiquitarios*, qui immensitatem ac omnipotentiam in Christi humanitatem transfundunt, affirmant non tantum Scriptores Catholici, verum etiam post Theodorum Beza, & Hesiandrum hæretici posteriores. Nefarii huius erroris occurrunt vestigia aliqua in Lutherana Confessione de Cœna Domini; at illum, ut scribit Beza in Præfat. ad Christianum Hesiandrum, post obitum Melanchthonis Brentius invexit, ac pertinacissime propugnavit in Apologia ad Ingloftadianos Jacobus Andreas. Primum itaque contra Nestorii blasphemias, deinde contra Eutychianam, recedamque perfidiam scita Theologorum explanabuntur.

2.
Propositi-
tio ima-
demonstra-
tur.

PROPOSITIO I. In Christo admitti debet respectu Personæ communicatio idiomatum.

Demonstratur ratione simul, Scripturis, & Patrum auctoritate. Quemadmodum de una persona hominis, in qua simul corporea ac spiritualis substantia conglutinantur, affirmari potest quod sit ratione prædita, & morti obnoxia; quorum unum animi proprium est, alterum corporis: ita de Christo, in quo eadem hypostasi divina, humanaque natura subsistunt, potest enuntiari quod sit Deus, mundi Conditor, sempiternus, immensus, omnipotens, sitque homo factus ex semine David, affixus cruci, mortuus, sepulchro conditus, in cælum assumptus, loco circumscriptus: quorum attributorum priora competunt divinitati, alia humanitati conveniunt. At hæc est vocabulorum permutatio, quam denegantes repugnant rationi, quoniam si

fatentur duarum naturarum hypostaticam unionem, ut probant prædictas de homine enunciationes, ita de Christo alatas, & consimiles probare debent, cum utrarumque fundamentum sit unitas individua Personæ: adversantur Scripturis, quæ Christo homini tribuunt quæ sunt propria divinitatis, & Christo Deo quæ humanitati conveniunt: opponuntur denique Patribus afferentibus Deum Verbum per unionem dispensativam propria sibi fecisse quæ carnis erant, non alterius cujusdam, sed ejus, quæ inenarrabiliter ei erat unita. Ratione itaque, Scripturis ac Patribus communicatio idiomatum stabilitur.

Rationem ex unitione petitam supple. r. Ex ratione, dicit Cyrillus de Incarnat. Unigeniti cap. 26. scribens: *Cum enim idem sit homo simul, & Deus, propter unitatem propriam sua ducit humana.* Ibiq; demonstrat, quomodo ob eandem unitatem dicitur de Christo quod proficiebat ætate & sapientia, & de plenitudine ipsius omnes accipiamus: quod baptizatus sit secundum carnem, & ipse baptizaverit Spiritu sancto: quod sanctificatus fuerit spiritu, & ipse omnes ad eum accedentes sanctificet; quæ, aliaque plura ita intelligenda sunt, ut nec quæ Deitati conveniunt, humanitati ipsius attribuantur, nec quæ humanitatis propria sunt, ad Deitatem detorqueantur. Tradit consimilia Augustinus libro 11. contra Max. cap. 20. *Si ergo attendas distinctionem substantiarum, Filius Dei de cælo descendit, filius hominis crucifixus est: si unitatem personæ, & filius hominis descendit de cælo, & filius Dei est crucifixus.* Et in Epist. ad Dardanum 187. num. 8. *Cum enim sit Christus Deus & homo, Deus utique unde dicit, Ego & Pater unum sumus, homo autem unde dicit, Pater major me est, idemque filius Dei unigenitus à Patre, & Filius hominis ex semine David secundum carnem; utrumque in illo observandum est cum loquitur, vel cum de illo Scriptura loquitur, & quid secundum quid dicatur intueendum. Nam sicut unus homo est anima rationalis & caro, sic & unus Christus est Verbum & homo. Proinde quod ad Verbum attinet, Creator est Christus, omnia enim per ipsum facta sunt. Quod vero ad hominem, creatus est Christus, factus enim ex semine David secundum carnem.* Proximo num. 9. demonstrat ex verbis Joannis 111. 13. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis, qui est in cælo, nec non ex Apostolo in 1. ad Corinth. 11. 8. Si enim cognovissent, nunquam*

nunquam Dominum gloria crucifixiſſent; demonſtrat, inquam, quomodo Filius hominis ſecundum divinitatem erat in calo, & Dominus gloria ſecundum humanitatem crucifigebatur in terra: atque ait hæc recte de Chriſto enuntiari, quia licet eſſet in calo ſecundum id, quod filius Dei erat, ſecundum id vero quod filius hominis erat, adhuc eſſet in terra, & nondum aſcendiſſet in cælum: ac ſimiliter ſecundum id, quod filius Dei eſt, ſit Dominus gloria, & crucifixus ſit ſecundum id, quod eſt filius hominis; nihilominus dicitur Dominus gloria crucifixus, dicitur Filius hominis eſt in calo; quoniam Filius hominis, & Dominus gloria una perſona eſt: *nec cum filium Dei Chriſtum dicimus, hominem ſeparamus, nec cum eundem Chriſtum filium hominis dicimus, ſeparamus Deum.*

3.
Ex Scripturis.

Producta ex Auguſtino & Cyrillo ratio unionis habet, ut conſtat, ſanctarum literarum fulcimentum. Si enim de Filio hominis dicitur quod erat in calo priusquam illuc aſcenderet, & de gloria Domino quod ſit crucifixus: profecto enuntiantur de Deo Verbo quæ conveniunt humanitati, & de Filio hominis, quæ divinitatis propria ſunt. Neque hæc tantum in Scripturis occurrunt, ſed alia complura: Nam Chriſtus appellatur Unigenitus conſiſtens in ſinu Patris, Joan. 1. 18. Genitus ante Luciferum, Pl. cix. 3. Deus ſuper omnia benedictus, ad Rom. ix. 5. Antiquior Abrahamo, ac ſempiternus, Joan. vii. 56. & ad Hebr. xiii. 8. Ac pariter Deus Verbum dicitur acquiſiſſe Eccleſiam ſanguine ſuo, Act. xx. 28. animam ſuam pro nobis poſuiſſe, 1. Joan. iii. 16. appellatur Salvator, ad Titum ii. 6. Agnus occiſus, Apocalyp. v. 12. Quæ omnia ſatis commonſtrant dari expoſitam permutationem vocabulorum.

4.
Ex Patribus.

Hanc agnoviſſe ac propugnari Nazianzenum, Cyrillum, & Auguſtinum liquet ex dictis. Nec diſſentiunt alii Patres. Hilarius enim iv. de Trinit. inquit: *Qui erat, naſcitur: qui indemutabilis eſt, creſcit ætate: qui impaſſibilis, patitur.* Vigilius Martyr adverſus Eutychem lib. iv. *Conſonat & divinitatem humanitatis, & humanitatem divinitatis habere vocabulum, id eſt, Verbum dici carnem, & carnem dici Verbum; non quia in ſe utrumque mutatum ſit, ſed quia utrumque una perſona, id eſt, unus Chriſtus ſit. Et ideo recte credimus, & prædicamus cum Apoſtolo Deum crucifixum, & mortuum in humana natura, quæ ex uniti Verbi conſortio deitatis poſſidet nomen.* His cæteri omnes aſſentiuntur. Atque hinc R. P. Berti Theol. Tom. V.

apparet communicationem idiomatum eſſe rationi conſonam, Scripturis innixam, Patribus conſentaneam.

PROPOSITIO II. Non eſt admittenda in Chriſto permutatio vocabulorum inter unam, & alteram naturam, ſive, ne abiciamus Scholaſticam orationem, *communicatio idiomatum in abſtracto.*

5.
Propoſitio 2.

Explicatur, ac ſimul demonſtratur. Quemadmodum in hypſtatica unionem non moraliter, ſed ſubſtantialiter utraque natura divina & humana ſpectant ad eandem perſonam, ut tenet Catholica fides contra Neſtorium: ita eadem naturæ ſunt in una eademque perſona cum ſuis attributis ac proprietatibus impermixtæ & diſtinctæ, ut adverſus Eutychem firmiſſime proſitemur. Sicut ergo admittitur communicatio idiomatum reſpectu perſonæ, ſcilicet enuntiantur de Chriſto vocabula utriusque naturæ, propter indiviſibilem unitatem: ita nequit una natura impertiri alteri quæ ſui propria ſunt, ob impermixtarum naturarum differentiam & diſtinctionem. Quamobrem & contra Neſtorium pronuntiandum eſt, *Verbum eſt filius hominis, Dominus gloria crucifixus eſt, Filium Dei peperit Maria Virgo, Deus ſuffixus eſt cruci, Filius Virginis eſt conditor univerſorum,* & his conſimilia, quoniam Deus Verbum, ac Filius hominis eſt unus Chriſtus: & adverſus Eutychem, *Natura humana quam Verbum aſſumpſit in tempore non eſt divinitas quam habet ſempiternam à Patre, Chriſtus carne, non divinitate paſſus eſt, Una Chriſti natura eſt æterna, infinita, paſſionum expers, altera autem creata, finita, ac morti olim ſubjecta:* quoniam in unitate Perſonæ utraque natura ſuam retinet proprietatem. Atque ita in vocabulorum permutatione tenemus Theologicum æquamentum ac trutinam, ſi quæ Neſtorii, vel Eutychetis redolent impurum, nefariumque dogma, caſtigata locutione vitemus.

Explicatur & demonſtratur.

Accurate id commonent Patres: nam Cyrillus in X. Theſaur. *Duarum, inquit, naturarum diſcretio ex dictis & factis neceſſario facienda eſt. Quare debemus quæ vero Deo conveniunt divinitati ejus, quæ homini vero humanitati noſtræ, quam propter nos aſſumpſit, accomodare.* S. P. Auguſtinus lib. i. contra Max. cap. 20. n. 2. demonſtrat ex verba, *Triftis eſt anima mea uſque ad mortem,* Matt. xxvi. 38. nonniſi ex natura hominis intelligenda, cum percipi non poſſit, naturam Verbi Dei unigeniti triſtem eſſe potuiſſe: atque hoc pacto excipit quod legitur

6.
Conſermatur ex Patribus.

Y 2

eodem

eodem cap. xxvi. 39. *Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod extat Joan. vi. 38. Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Similiter Vigilius in v. contra Eutychen: *Impium, & sacrilegum est ea, quæ sunt propria carnis Christi, ad naturam Verbi proprietatem referre: & quæ sunt propria Verbi, carni adscribere.* Item Damascenus lib. 111. cap. 4. *Divinitatem porro cum dicimus, de ea quæ sunt humanitatis propria nequiquam affirmamus. Non enim dicimus divinitatem patibilem, aut creatam. Sed nec de carne, hoc est humanitate, prædicamus divinitatis proprietates: non enim dicimus carnem, seu humanitatem increatam.* Ad hunc modum Fulgentius de Incarnat. & Grat. cap. 11. *In Christo unigenito Dei filio personam non dividunt propria naturarum: neque unitas personæ potest utriusque naturæ propria confundere vel auferre. Habent similia alii Patres.*

7.
Duodecim
Regulæ
communi-
cationis
Idiomatum,
positæ ab
Auctore.

Duabus his propositionibus innituntur Regulæ communicationis idiomatum apud Scholasticos pervulgatæ: in quibus tamen connumerandis nequaquam consentiunt auctores; nam septem recenset Sylvius 111. p. q. 16. art. 4. quinque Turnelius q. 9. art. 2. duodecim Petavius lib. iv. cap. 16. Harum prima est, quod proprietates duarum naturarum uni personæ tribuendæ sunt. Sit in exemplo, dum Christus ait, *Ego & Pater unum sumus, & Pater major me est*, de eadem Christi persona enuntiatur quod sit Patri consubstantialis, & quod sit inferior Patri: quorum unum ex proprietate divinæ naturæ proficiscitur, alterum ex conditione naturæ humanæ.

II. Regula est, quod interdum tota persona ab una tantum natura, vel proprietatibus ejus denominatur: ut dum Christus appellatur *Filius hominis, Verbum homo, Deo crucifixus, Filius Dei passus ac mortuus*: quarum enunciationum manifesta ratio est, quoniam per hypostaticam unionem ejusdem personæ, non alterius, est utraque natura cum proprietatibus suis; ideoque potest persona vel ab una, vel ab altera denominari.

III. Tertia est, quod ob eandem rationem aliquando de eadem persona enuntiantur contraria, quæ tamen cum diversam spectent naturam, nullam repugnantiam involvunt. Sit in exemplo, *Christus in cruce patiebatur & gloria fruebatur: vivens mortuus est: regnabat in caelo, & conditus erat sepulchro.*

IV. Quarta præcedentis expositiva, quod de una quidem persona enuntian-

tur opposita, sed ratione diversæ naturæ, ut si dicamus, *Expers patendi quatenus Deus, passus est carne: Ut Deus corrumpscabat miraculis, dum ut homo afficiebatur injuriis.*

V. Regula Abstracta, quæ naturis conveniunt, non communicantur promiscue, neque in abstracto, neque in concreto: non enim recte dicitur, *Divinitas est humanitas, aut, Homo est æternitas, vel, Deus est mortalitas*: idque propter utriusque naturæ impermixtam, & inconfusam persistentiam.

VI. Communicatio proprietatum non secundum formam, sed secundum subjectum est semper accipienda: nam si dixeris V. G. *Verbum caro factum est*, non sic intelligitur, quasi natura divina humanam assumpserit, sed hoc de persona duntaxat affirmatur: ac similiter dum ais, *Filius hominis descendit de caelo*, sensus non est quod descenderit de caelo natura humana, sed persona, quæ naturam humanam assumpsit. Enimvero, ut singula ad idem principium reducantur, sive dicatur *Deus*, sive *homo*, significatur, una eadem, atque individua persona.

VII. Dum enuntiantur de Christo utriusque naturæ proprietates, affirmativæ propositiones absolute proferri possunt, non autem negativæ. Sit in exemplo, vera est hæc propositio, *Filius Dei passus est*, quoniam id Christo convenit ratione naturæ humanæ; at non est vera propositio negans, *Filius Dei passus non est*, etiamsi id Christo conveniat ratione naturæ divinæ. Ratio est, quia particula *non* removet attributum à subjecto: & à Christo removenda non est passio, quam subiit ratione humanæ naturæ. Quare in enuntiationibus negativis apponenda est expositio ad hunc modum, *Filius Dei non est passus secundum divinitatem.*

VIII. Eandem expositionem congruum est apponere in iis enuntiationibus, quæ licet alioqui veræ sint, in pravum sensum ab hæreticis detorquentur. Atque ita consultius est dicere, *Christus est creatura, quatenus homo*, ne videamur sentire cum Arianis asserentibus personam Verbi creatam esse; aut, *Unus de Trinitate passus est carne* ut vitetur error Eutychianorum, autumantium divinitatem, & humanitatem, qua Christus passus est, unam esse naturam.

IX. Pro-

IX. Propositiones, quæ unionem hypostaticam non supponunt sed expriment, excipiuntur à lege communis idiomatum. Ita vera est hæc enuntiatio, *Verbum caro factum est*, sive, *Deus factus est homo*, at non contra, *Homo factus est Deus*: quoniam hæc, *Deus factus est homo*, exprimit unionem, non supponit; & quæ unionem non supponunt, non inferunt communicationem idiomatum. Hanc regulam desumptam à Scoto in 111. dist. vii. q. 2. plurimum commendat Petavius, utpote expeditam, & perspicue demonstrantem, cur falsa sit hæc propositio, *Homo factus est Deus*. At nobis videtur magis obvia hæc ratio, quod in hac propositione, *Deus factus est homo*, subjectum, *Deus*, est persona: non est autem persona subjectum alterius propositionis, *homo*; nec quemadmodum *Deus* habuit subsistentiam ante assumptionem naturæ humanæ, ita præexistebat humanitas. Quapropter nos causam, cur sit falsa hæc propositio, *Homo factus est Deus*, repetimus ex præcedenti regula sexta, quia nempe communicatio idiomatum non est accipienda secundum naturam, sed secundum personam.

X. Nequeunt de Christo enuntiari concreta adjectiva, quæ designare possunt diversam personam, & recte enuntiantur ea, quæ inferunt solummodo diversam naturam. Ita in sensu Nestorii blasphemia est hæc propositio, *Christus est homo dominicus*, de qua infra.

XI. Si de Christo enuntientur quæ naturaliter & substantialiter ipsi insunt, appellatur communicatio idiomatum naturalis, ut *Christus est homo*: si vero enuntientur, quæ suscepit misericordia ductus, dicitur communicatio idiomatum secundum habitudinem, ut, *Factus est pro nobis maledictum*, *Peccata nostra ipse tulit*: ubi *maledictum*, & *peccatum* significant poenam, quam pro peccatis nostris misericorditer subiit.

XII. Idiomatum communicatio in Christo intelligenda est substantialiter & secundum hypostasim, non moraliter & secundum attributionem, ita ut dum dicimus, *Deus est homo*, significetur Deus, & hominem individuo nexu unam constituere personam, non unum in altero inhabitare, tanquam in templo: quod ex refutata hæresi Nestoriana satis est manifestum.

8. PROPOSITIO III. In humanam naturam transfusam nequaquam est omnipræsentia; ideoque supinus est error, & hæresis ex-

cranda asserentium assumptam à Verbo humanitatem esse ubique.

Tamen hæc propositio est consecrata- Explicatur.
rium præcedentis, confirmanda est ob impia dogmata *Ubiquistarum*, qui autumant vi unionis hypostaticæ convenire humanæ naturæ omnipotentiam, atque immensitatem: quod diximus totis lacertis primum propugnasse Joannem Brentium, & Jacobum Andream Schmidelinum. Lutherani enim in partes discissi sunt, nec usque ad obitum Melanchthonis, qui valide *Ubiquitatem* oppugnavit, fuit fictitia hæc omnipræsentia communi plausu recepta. At postquam satis cessit Melanchthon, navante operam Wyrico communem fere nata est Lutheranorum approbationem, ut refert illustris Bossuetius in H. Variat. lib. viii. num. 42. Merito omnes Theologi errorem istum insectantur: Estius in 111. dist. 22. §. 5. L'Hermier Tom. 111. pag. 205. Juenin P. iv. dissert. v. Tournely quæst. ix. art. 2. sed omnium luculentissime viri tres Societatis Jesu doctissimi, Bellarminus lib. 111. de Christo cap. 9. & seq. Petavius lib. x. de Incarnat. cap. 7. & Gregorius de Valentia Tom. iv. disp. 1. q. 2. Ampliori etiam stylo, omniq. argumentorum genere Ubiquitas profligavit in Refutatione dogmatis de fictitia carnis Christi omnipræsentia Christianus Hessander. Hanc nos Scripturarum auctoritate, Patrum traditione, & ratione Theologica breviter refellemus.

9. Ex Scripturis enim liquet Filium hominis nostram assumendo naturam Probatur ex Scripturis.
descendisse de coelis, id est, cum antea cælum terramque contineret, fuisse terreno, finitoque corpusculo circumscriptum, atque adveniente hora virginis partus in lucem editum, reclinatum in præsepio, postea vero sublatum fuga in Ægyptum, ac subinde in patriam rediisse, & nunc in Jerusalem, nunc in Templi ambitu, nunc deserto in loco, & in præalto monte, aut secus marinum litus, aut in campestribus commoratum: quid plura? suffixum cruci, sepultum marmoreo tumulo, atque in cælum denique assumptum, & ad patris dexteram collocatum. Ne autem quis credat hæc ita gesta circumscriptis in locis, ut simul Christi humanitas esset ubique diffusa, quomodo legimus aliquando Deum ad hortum Eden, ad turrim Babel, ad Sinai verticem, & ad vallem Mambre, aliaque loca plurima descendisse; testatur sacra Evangeliorum historia eo sensu
Y 3 Chri-

Christum hominem constituisse uno in loco, ut inspecta humanitate alibi non existeret. Enimvero Christum. non fuisse in Bethania cum Lazarus obiit, non solum asseruit pia demortui soror, dum ait, Joannis xi. 21. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*, verum & Salvator ipse ita discipulos alloquens, *Lazarus mortuus est. Et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi*. Ita & Angelus quærentibus Christum ad monumentum, Matth. xxviii. & Marc. xvi. 6. ait: *Surrexit, non est hic*. Et quid significant illa Christi verba Joan. xvi. 28. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem*? quid ea Lucæ xxiv. 51. *Recessit ab eis, & ferebatur in celum*? quid Pauli ad Hebræos scribentis ratiocinatio, viii. 4. *Si ergo esset super terram, nec esset Sacerdos: cum essent qui offerrent secundum legem munera*? Christus itaque ita corpore circumscriptus est, ut corporea præsentia locum aliquem sibi vindicaret, & dum in uno commoratur, sit disjunctus ab altero.

10.
Probat
Patrum Tra-
ditione.

Validiora sunt ista, cum accedat fida sacrarum Scripturarum, & Ecclesiasticorum dogmatum exploratrix, Fideique norma Traditio. Pervetustus enim Scripturæ Hippolytus Portuensis docet Fragm. 3. in Christo *Divinitatis operationem mansisse extra naturæ circumscriptionem omnem, tametsi per carnem natura terminatum peractum fuerit*. Athanasius Orat. de Fide demonstrat ea verba, *Sede à dextris meis*, Christo convenire non secundum divinitatem, quæ celum terramque implet, sed ratione corporis assumpti, propterea quod, inquit, *Sedere idem est, ac esse circumscriptum in loco*: quæ & repetit in libro de Comuni Essent. Gregorius Nazianzenus in Epistola ad Cledonium appellat Redemptorem nostrum *corpore circumscriptum*. Chrysostomus hom. in quatuordecim Lazarum, *Corpore minime præsentem*. Cyrillus lib. 2. in Joan. *Ab Apostolorum consuetudine carne, per ascensum in cælos, disjunctum*. Damsceus lib. 111. de Fide Orthodoxa cap. 3. *creatum & increatum, mortalem & immortalem, circumscriptum & incircumscriptum*, exponens quomodo id accipiendum est de duplici ac distincta natura. Tradunt vero consimilia Latini. Ambrosius in 2. de Fide cap. 4. *Neque enim (ait) Deus de loco ad locum transit, quia ubique est: ut homo est qui vadit, ipse qui venit. In eo ergo vadit, & venit, quod est commune nobiscum*. Augustinus in Epist. ad Dardanum num. 10. *Secundum banc*

formam non est putandus ubique diffusus. Cavendum enim est, ne ita divinitatem adstruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est enim consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Plura ibidem S. Pater, ubi quæstionem hanc dirimit data opera. Magnus Leo Serm. 3. de Ascensione, *ineffabili modo*, inquit, *per ascensionem cepit esse divinitate præsentior, qui factus est humanitate longinquior*. Petrus Chrysologus. serm. 63. verba faciens de Lazaro, *Es erat, inquit, locus ubi non erat Christus? Fratres, erat ibi Christus Deus, sed ibi non erat homo Christus*. Fulgentius denique lib. 11. ad Trasimundum cap. 17. *Unus, idemque homo localis ex homine, qui est Deus immensus ex Patre: unus idemque secundum humanam substantiam absens cælo cum esset in terra, & develinquens terram cum ascendisset in celum: secundum divinam vero, immensamque substantiam nec celum dimittens cum de cælo descendit, nec terram deserens cum ascendit ad celum*. Abunde hæc sufficiunt ad comprobendam perpetuam atque universalem Græcorum, Latino-rumque Patrum traditionem.

Habent saltem Ubiquistæ aliquod humana rationis vel tenuissimum fulcimen-
tum: at nulla his affulget librata perceptionis scintillula. Principio cum mysterium Incarnationis importet in hypostasis unitate naturas duas impermixtas, nullamque singularem naturarum proprietatem sublatam esse testetur in Confess. fidei sacrosancta Synodus Chalcedonensis, affirmet citata Epistola ad Dardanum Augustinus, ac profiteantur adversus Eutychem Catholici universi: qui autumant Christi humanitatem ubique diffusam, omnipræsentiam quæ divinitatis propria est, transfundunt in humanitatis circumscriptam naturam, & consequenter magnum Incarnationis sacramentum pervertunt. Quo argumento non soli catholici pugnarunt, verum etiam Theodorus Beza, Hessiander, alique Calviniani, nec non alter Lutheranorum prodromus Melanchthon, ut refert lib. viii. n. 32. Bossuetius. Imo Eutyches nulla ratione assecutus, quomodo humana natura absorpta à divina retineret carnis nostræ proprietatem, asserbat in Christo post naturarum adunationem corpus umbratile: dum Ubiquistæ pugnantia comminiscens putant Christi corpus immensitate simul, & communi cum nostra natura præditum, ipsis Euty-chianis, ut etiam hæretici observarunt apud Bossuet lib. xiv. n. 106. deteriores pervicacia, ingenioque obtusiores. His
acce-

11.
Probat
ratione.

accedit, quod ſi Chriſti humanitati conveniat omnipotentia & immenſitas, ob divinarum attributorum ſimul & cum natura *identitatem*, conveniat illi neceſſum eſt æternitas, independentia, eademque divinitas; quam conſecutionem denegant Lutherani: ſed hoc ab iis jure petimus, cur in humanitatem ſumma poteſtas, & omnipreſentia tranſuſe ſint, & non item attributa reliqua, ſi unum ab altero nequit diſcepi? Etenim cum Deus ſolus ſit æternus, immenſus, omnipotens, independentis; ſi humanitas immenſa eſt, omnipotens quoque eſt, æterna eſt, independentis eſt, divinitas eſt. Atque ratione conſimili divina natura erit nata in tempore, affixa cruci, ſepulchro recondita, quoniam hæc exeverunt naturæ omnipotentis atque immenſæ, ideoque divinæ. Ita *Ubiquiſta* Incarnationis fidem ſubvertunt, & rem creatam & circumſcriptam in divinam commutantes negant Chriſtum hominem, quia ipſi auferunt naturam circumſcriptione finitam: negant Chriſtum Deum, quia ipſi tribuunt paſſionem ac mortem ratione naturæ omnipotentis & immenſæ: negant Deum immortalem, quia morti ſubjiciunt naturam præditam omnipreſentia: me latet, num Arianos dicam, num Phantaſiaſtas, num Eutychianos, num Atheos, num omnia iſta. Tandem excogitarunt Lutherani corporis Chriſti omnipreſentiam, ut adverſus Calviniſtas facilius illud in Euchariftia realiter aſſeſſe propugnarent: qua commentatione nihil potuit excogitari futilius, non enim Chriſti corpus eſt in Euchariftia, quemadmodum in calis, modo viſibili ac ſenſibili, ſed modo alio ſublimiori, ac mirabili, quo in Sacramento duntaxat, non alibi exiſtit. Si etenim degat ſub ſpeciebus panis, & vini ratione ubique diſuſe immenſitatis, non alia ratione ibidem erit, quàm in elementis ſingulis, & ubique locorum, à quibus ſejungi non poteſt immenſitas. Atque ita Calviniſtæ jure optimo contendunt, Lutheranos ad fictitiæ carnis Chriſti omnipreſentiam conſugientes denegare ejusdem carnis in Euchariftia peculiarem præſentiam, atque id aperte oppugnare, quod figmentis ſuis defendere moliantur. Atque ex his conſtat undique in abſurda Ubiquitarios impingere, eorumque aſſerta omni genere argumentorum, quod erat demonſtrandum, everti.

12.
Obſciunt
Lutherani.

At opponunt Lutherani: Chriſto omnipotentiam fuiſſe collatam teſtatur idem Salvator Mat. ult. 18. ubi ait: *Data eſt mihi omnis poteſtas in celo, & in terra.* Eundem ſedere ad dextram Patris legi-

tur Pf. cix. 1. Matt. xxii. 44. Marc. xvi. 19. In ipſo inhabitare divinitatis plenitudinem *corporaliter*, teſtatur Apoſtolus ad Colof. ii. 9. aſcendiſſe ſuper omnes cælos, *ut impleret omnia*, affirmat idem Apoſtolus ad Ephes. iv. 10. Permaſurum denique in terris *uſque ad conſummationem ſæculi*, idem Chriſtus pollicitus eſt Apoſtoliſ Mat. xxviii. 20. At ſi omnem obtinuit poteſtatem, cur non omnem præſentiam? Si dextera Patris nullis locorum finibus circumſcribitur, quomodo ad hanc ſedens dexteram non eſt ubique diſſuſus? Si divinitas in Chriſto inhabitat *corporaliter*, qua ratione fieri poteſt, ut corporea ſubſtantia non omnia ſimul cum divinitate comprehendat? Si Chriſtus implet omnia, cur cælum terramque immenſitate propria non continet? Si tandem in cælum conſcendens cum diſcipulis permaſit in terris, quare non eſt ſimul nobiſcum, & apud ſuperos? Videtur ergo Lutheranorum aſſertum ſacrarum literarum auctoritate munitum.

13.
Reſp. in hoc falli Lutheranos, quod ea, quæ conveniunt perſonæ, tribuantur. Reſpondetur. naturæ, cum, ut vidimus, communis. catio idiomatum ſit accipienda, non ſecundum *formam*, ſed ſecundum *ſuppoſitum*. Chriſtum itaque omnipotentem eſſe, implere omnia, ubique conſiſtere, nec non eſſe æternum, ac Deum verum, quatenus hæc conveniunt perſonæ, quæ in tempore aſſumpſit humanam naturam, nemo noſtrum diſſentit; ipſi naturæ humanæ hæc omnia convenire negamus, cum in ipſa perſona una, atque individua retineat utraque natura ſuas citra mixturam proprietates. Singula nihilominus expendantur. Principio data eſt Chriſto omnis poteſtas, quemadmodum datum eſt habere vitam in ſemetipſo, & eſſe unum cum Patre; quia mirum humana natura hypſtatice conjuncta eſt Verbo omnipotenti, æterno, & unius cum Patre ſubſtantia, atque ratione hypſtatice unionis *hic homo*, id eſt, Chriſtus eſt Deus, eſt omnipotens, eſt immenſus; at non *hic homo* ratione naturæ humanæ, qua inſpecta eſt minor Patre, eſt natus in tempore, eſt loco circumſcriptus; ſed ratione perſonæ, quæ naturam habet aliam, divinam, incircumſcriptam, æternam. Non ſolum id tradunt Patres ſuperius laudati, verum etiam Lutherus, cujus hæc verba ab Heſſiandro adverſus Lutheranos producantur pag. 93. *Eo ipſo momento, quo divinitas & humanitas in unitatem perſonæ conjungi ceperunt, homo filius Maria eſt, & dicitur omnipotens, & æternus*

rus Deus, cujus est summa potestas, qui omnia creavit, & sustentat, per communicationem idiomatum, quatenus una cum Deo persona est; de hac potestate loquitur Matthaeus capite ultimo: *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra.* Eadem est cum Scholasticis responsio Magistri in 111. dist. 14. Addo nomine potestatis intelligendum Ecclesiae regimen, exaltationem nominis, iudicii auctoritatem, & cetera, quae spectant ad Christi gloriam, atque fidelium gubernationem. Conferas Act. 11. 33. Ad Ephef. 1. 10. & ad Coloss. 1. 16.

14. **Explicatur sensus Dextera Patris.** Dextera Patris aliquando significat potentiam ac plenitudinem maiestatis, ut ad Hebr. 1. 3. aliquando locum & gloriam Deo proximiorum, ut Mat. 21. 21. aliquando coelestem beatitudinem. In priori sensu dextera Patris ubique est, ac similiter Christus ut Deus, sive Christus, qui Deus & homo est, ratione divinitatis: in secundo demonstratur duntaxat Christi, etiam ut hominis, super omnem coelestem, terrenamque creaturam exaltatio, ipsi debita & propter personae dignitatem, & propter singularitatem meritorum: in postremo autem sensu retorquetur argumentatio, nam si Christus secundum assumptam humanitatem sedet à dextris Dei in excelsis, profecto non est ubique locorum diffusus. Recte Augustinus contra Serm. Arianorum cap. xxxiv. n. 32. *Secundum formam suscepti hominis, & ad dexteram Patris sedet vel stat, & orat, & gratias agit, & Sacerdos est, & minister est, & supplex est, & subditus est: secundum autem formam Dei, in qua aequalis est Patri, unigenitus est, & gignenti coaeternus, &c.* Et Tract. 1. in Joannem num. 13. *Ascendit in caelum, & non est hic. Ibi est enim. Sedet ad dexteram Patris: & hic est, non enim recessit praesentia maiestatis.* Vide & Epist. ad Dardanum §7. nunc 187. n. 10.

15. **Explicatur, ut impleret omnia.** At quomodo Christus ascendit in caelum, ut impleret omnia? Vulgaris est Theologorum expositio, ut omnia Prophetarum vaticinia compleret. At forte melius responderetur Christum ascendisse, ut donis suis, ac effusione Spiritus sancti Ecclesiam cumlaret, apposto neutro πάντα, omnia, pro communi. Nam Apostolus eo loci hortatur ad unitatem spiritus, demonstrans omnia charismata à Christo fuisse collata ad utilitatem & aedificationem Ecclesiae; ac praemittit ea verba: *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona*

hominibus. Addit postea verba, quae à Lutheranis opponuntur. Tum Spiritus charismata enumerans ait, *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, &c.* Quid ergo manifestius, quam Apostolum loqui de copiosa gratiarum largitione, ac idem valere, ut impleret omnia, ac, ut daret hominibus dona uberrima, sive, ut eadem phrasi loquitur praecedenti cap. 111. 19. ut fideles impleantur in omnem plenitudinem Dei? Quamquam illud vellem à Lutheranis doceri, quomodo per ascensionem Christus implevit caelestia, si per omnipraesentiam jam erat ubique diffusus?

16. **Explicatur, ut impletur.** Quid est autem in Christo plenitudinem divinitatis habitare corporaliter? Theophylactus ex Cyrilli sententia ait hoc vocabulo demonstrari adversus Nestorianos unionem hypostaticam, ita ut sensus sit, Divinitatem habitare in forma suscepta indivisibiliter, & citra mixturam, perinde ac in corpore immoratur anima. Consentit Augustinus citata Epistola ad Dardanum num. 39. & in Psalmum lxxvii. num. 23. docens Apostolum affirmare, quod in Christo inhabitavit Divinitas solide atque veraciter, non vero praefigurantibus signis, neque umbraliter, tanquam in Templo à Rege Salomone facto. Idem Apostolus, ut adnotatum est alibi, usurpat corpus ad significandam veritatem in antiquis figuris latentem, ad Colossens. 11. 17. Dum ergo scribit in Christo habitare divinitatem corporaliter, adstruit unionem duarum naturarum veram, & substantialiam, nec quidquam ait de fictitia assumptae humanitatis omnipraesentia. Permanet denique nobiscum Christus praesentia maiestatis, ut inquit paulo supra Augustinus, Ecclesiae continuo regimine, gratiarum subministratione, nec non sub Eucharistici panis velamine. Ludunt itaque operam Ubiquitarii, nec ullo muniuntur sacrarum literarum testimonio.

17. **Objectio.** Putant aliquod se invenire praesidium in humana ratione: primum quia omnipraesentia non videtur divinitatis essentialis proprietas, ut est aeternitas atque independentia: priusquam enim crearetur mundus, erat Deus, nulli tamen loco praesens. Potest ergo, inquit, communicari attributum istud humanitati. Deinde humanitas ac divinitas Christi intime ac substantialiter uniuntur: & ideo ubicunque una est, & altera adest debet: alioquin ab invicem distrahetur. Praeterea nonne Christus Verbum Dei

Dei eſt? Itaque ſi Verbum divinum eſt ubique, ubique etiam eſt Chriſtus.

18. Reſp. ad primum, attributa divina eſſe eandem divinitatis ſubſtantiam connotantem effecta aliqua, vel objecta; atque ante mundi productionem fuiſſe divinam immenſitatem *ſubſtantive*, non *connotative* acceptam, quemadmodum tunc erat providentia, dominatus, & regimen univerſorum: vel dico non in hoc ſitam eſſe immenſitatem ut actu exiſtat in omnibus, ſed in eo, quod nulla res ſit, ubi non exiſtat, neque ulla eſſe poſſit, in qua producta non exiſteret; ſicut omnipotentia ac providentia non omnia, quæ poteſt, actu exequitur, ac diſponit, ſed ea tantum quæ vult, & producit. Ad alterum reſpondeo indiſſolubilem eſſe divinitatis & humanitatis unionem, neque unam diſtrahi ab alia; quoniam ubicunque eſt humanitas Chriſti, ibi eſt etiam divinitas: at non ſequitur ex oppoſito, Ubicunque eſt divini-

tas, ibi eſt etiam humanitas, quia hæc in illa ſubſtantiali unionem ſuam non amittit proprietatem, permanetque circumſcripta & finita; alioqui, ut Eutyches autumabat, una eſſet natura permixta, ac propriis affectionibus expoliata. Ita in plurimorum philoſophorum ſententia rationalis anima in corpore ubique diſſuſa ſubſtantialiter unita eſt oculo, & ubi eſt oculus, ibi eſt anima; at non econtra ubicunque eſt anima, ibi pariter eſt oculus: nam anima eſt etiam in manu, pede, cæterisque partibus corporis; quoniam in hac unionem non tranſiit oculus in animæ rationalis naturam, neque propriam coarctatam, & anguſto comprehenſam loco deperdit. In eo quod conſequitur, non immorabor; nam ex quo Chriſtus ſit una cum divino Verbo perſona, inferitur quod ſit ubique ratione perſonæ & naturæ divinæ, non ratione humanitatis aſſumptæ; ut dictum eſt ſupra.

C A P U T II.

An Chriſtus dici poſſit filius Dei adoptivus?

S U M M A R I U M.

1 & 2. Preliminaria ad reſolutionem.

3. Uſque ad 7. probatur, Felicem, & Elipandum locutos fuiſſe in ſenſu Neſtorii.

7. 8. 9. & 10. Solvuntur objectiones.

11. Uſque ad 18. Probatür, Chriſtum non poſſe appellari filium Dei adoptivum, etiam ſecundum humanitatem.

18. & ſeqq. Solvuntur objectiones.

I. Status Quaſtionis.

FELIX Episcopus Urgelis, urbs eſt ſita in Pyrenæi montis iugo, conſultus circa annum 783. à Toletano antiſtite Elipando quid de humanitate Chriſti ſentiret, reſpondit hunc, quatenus homo eſt, appellandum Filium Dei, non naturalem, ſed adoptivum. Eſt autem adoptivus filius, qui ab aliquo adoptione, id eſt, aſſumptione gratuita in locum filii, hæreditatemque eligitur, cum alterius ſit generatione ac natura. Diſputatur, num Felix, & Elipandus aſſerendo Chriſtum Filium Dei adoptivum, negarent cum Neſtorio hypſtaticam unionem, & filium Virginis à Filio Dei, ſive naturalem ab adoptivo diſtinguerent; an appellarent eandem perſonam filium naturalem ratione divinæ naturæ, ratione autem humanæ adoptatum. Hoc duntaxat dogmatizaffe Felicem, & Elipandum, ideoque diſcrepare à Neſtoriana hæreſi Felicianam propugnat Vaſqueſius in 111. P. diſp. 89. tradit Juenin diſſert. vi. de Incarnat. q. 6. dubitat Tourneley quaſt. xii. art. i. At revera ſenſu Neſtoriano locutos Felicem, & Elipandum tenent Binius & Surius in notis ad Concil. Francofordienſe, Petavius lib.

R. P. Berti Theol. Tom. V.

1. de Incarnat. cap. 22. Natalis Alex. diſſert. 5. ſæculi 8. Claudius Fraſſen de Incarnat. Tract. 1. diſput. 2. Boucat diſp. 3. art. 2. ſect. 6. & propè finem Biblioth. Joſeph Imbriatus. Et revera non deſunt è ſchola illuſtres Theologi, inter quos Durandus in 111. diſt. 4. & Scotus in 1. diſt. 10. exiſtimantes Chriſtum ut hominem poſſe dici filium adoptione, quamquam Scôtus vitandum docet talem loquendi modum, ob hæreticorum vaſtitiem, & in uſurpandis vocabulis calliditatem. Hos Scholaſticos excuſandos ab hæreſi inquit Boucat diſſert. 111. art. 3. eo quod ignoraverint definitionem Concilii Francofordienſis in lucem editi à Surio circa annum 1567. Verum nec deſunt viri docti, qui propugnant etiamnum citra fidem poſſe defendi, quod Chriſtus quatenus homo eſt appellari queat filius adoptivus ſpectata humana natura, & gratia ſanctificante: nec ſibi conſtat laudatus Scriptor, qui præcedenti articulo tradiderat, Felicem & Elipandum adhæſiſſe Neſtorianis. Nam ſi illi à Francofordienſi Synodo fuerunt proſcripti, quod Neſtorii ſenſum intenderent; nullum habet momentum ad opinionem Scoti

Z

vel

vel profligandam, vel excusandam Felicianæ hæresis ignoratio. Quare primum de opinione Felicis, & Elipandi differendum est, deinde de Scholasticorum sententia: in qua nos ad eorum partes accedimus, qui cum Thomistis, ac nostratibus contendunt, nulla ratione Christum dici filium Dei adoptatum, nec addita illa cautione, *quatenus homo, sive, ratione naturæ humane.*

2.
Quando Hæ-
resis felicia-
na fuerit
damnata.

Atque ut priorem partem expediamus, tradunt fere omnes, Felicianam hæresim fuisse damnatam primo à Concilio Forojulienensi anno 791. Præsidente Paulino Episcopo Aquilejensi, deinde anno proximo 792. in Concilio Ratisponensi, ubi, auctore Eginhardo in Annalib. Felix errorem suum abjuravit, eodemque anno in Synodo Romana sub Hadriano, postea in Francofordiensi anno 794. atque iterum Romæ sub Felice III. anno 799. & hoc ipso anno Aquisgranii, ubi quidam referunt Felicem Urgelitanum celebrem Hilarii locum depravasse. At licet Paulinus Aquilejensis acerrime hæresim Felicianam sit infectatus, ut liquet ex libro Sacrosyllabo & Francofordiensi Concilio; Synodus tamen Forojulienensis neque ante annum 797. celebrata est, nec fortassis adversus Felicis errorem. Liqueat enim hanc Synodum habitam anno 811. Caroli Magni, & xv. Pipini: Carolus autem regnare cepit in Italia anno 774. erratumque à multis quod annos Caroli supputaverint ab anno 768. quo regnare cepit in Galliis. At neque Itali aliquam hujus epochæ habuere rationem, neque annus 811. istinc subductus convenire potest cum anno Pipini xv. ut eruditus Pagius demonstrat ad annum 791. Hæc tamen sat est innuisse.

3.
Propositio.
Demonstratur
1. ex
Scripturis.

PROPOSITIO I. Felix & Elipandus asseruerunt Christum esse filium adoptionis in sensu Nestoriano. Demonstratur primo auctoritate Scripturæ, qui Felicem in duos filios Unigenitum Dominum nostrum divisisse, ac veritatem Nestorianam hæresim suscitasse affirmarunt. Inter quos Paulinus Aquilejensis, Alcuinus, & Agobardus, qui eundem Felicem profligarunt, id apertissime asserunt. Ac Paulinus quidem, *In duobus vocabulis* inquit in primo contra Felicem libro *proprius scilicet & adoptivi, verique & nuncupativi filii, unicuique eundemque Dei filium dividere fronte impudentissima non formidat.* Alcuinus vero lib. 1. contra eundem Felicem: *Non sibi sufficiebat tantummodo Christum, qui de Virgine natus est, negare proprium*

esse Filium Dei: sed novo, & inaudito sanctæ Dei Ecclesiæ nomine, nuncupativum Deum nominare illum non timet, dividens Christum in duos filios, unum vocans proprium, alterum adoptivum. Agobardus: *Timens, Felix, permixtionem Eutychetis incurrere, corrumpit in divisionem Nestorii.* Idem tradunt Scriptores alii. Paschasius Rathbertus lib. v. in Mat. inquit: *Hæresis Felicianæ, quæ veterum cineres voluit removere, duas personas in Christo introducens.* Jonas Aurelianus lib. 1. de Cultu Imag. ait Felicem anathematizatum cum auctore sui erroris Nestorio. Joannes Mariana lib. vii. Hist. cap. 8. scribit suscitata in Hispania, Felice & Elipando auctoribus, *Nestorii placita Concilii Epbesini diligentia sopita.* Sigebertus in Chronico ad annum 793. *Felicianæ hæresis unam personam Dei & hominis dividens in duas personas, scilicet veri filii & adoptivi.* Baronius denique ad annum 783. n. 6. *Error erat Elipandi perditissimi hominis non tolerandus, quem sacrosancta Epbesina Catholica Synodus in Nestorio condemnarat. Isse siquidem asserens Christum Dei filium, quod ad humanitatem spectat, dicendum esse adoptivum, & non proprium ac naturalem, in necessariam consequentiam deducebat, ut duas constitueret in Christo personas, atque assereret duos filios, sicque horrendum dictum damnatum olim in Oriente hæresis nunc operâ miseri Elipandi revivisceret in Hispania.*

4.
Demonstratur 2. ex Confessione Felicis & Elipandi, quæ extat in Concilio Francofordiensi Tom. ix. postremæ Collectæ pag. 76. *Confitemur & credimus Deum Dei filium ante omnia tempora sine initio ex Patre genitum, coeternum & consubstantialem, non adoptione, sed genere. Et infra: Confitemur & credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse filium Dei, sed adoptione, non natura, sed gratia.* Quæ in Confessione non tantum Feliciani autumant Christum esse filium gratia, & adoptione, spectata natura assumpta, & gratia sanctificante; verum etiam aperte negant filium factum ex muliere esse filium Dei genere, & natura, eumque ipsum, qui ante omnia tempora ex patre genitus est, & est filius non adoptione, sed genere. Dispersunt itaque apertissime Christum in duos filios: negant apertissime filium Dei esse factum ex muliere: asserunt apertissime filium ex muliere factum non esse filium Dei genere atque natura.

Qua

Quā majori impietate poterant denegare hypſtaticam unionem, renovare hæreſim Neſtorianam, beatiffimæque Virgini gloriam Deiparæ nefaria temeritate auferre?

f. Demonstratur 3. ex Concilio Francofordienſi.

Tertio demonſtratur ex ipſo Concilio Francofordienſi. Ibidem enim in lib. Sacroſyllabo pag. 60. appellant PP. Felicianum errorem hæreſim veternoſam, illuſtrium virorum calcibus mirabiliter conculcatam, catholicæque falce olim funditus detruncatam. Pag. 68. teſtantur Felicianos adſtruere adoptivum Dei filium de Virgine natum, atque aut in utero Virginis eum adoptatum, aut purum hominem ſine Deo natum, ac per hoc poſtea, quaſi indiguerit adoptione, à Patre in filium adoptatum. Ibi, ac ſequentibus paginis hanc hæreſim reſutant omnibus Scripturæ teſtimoniis, quibus adverſus Neſtorium Ephēſini PP. certarunt, demonſtrantes Mariam peperiffe filium Dei, & hunc eſſe unicam, individvamque perſonam: quæ argumenta quorſus tanto ſtudio collecta ſunt, ſi Felix fatebatur Mariam peperiffe Deum, & Chriſtum unicam eſſe perſonam? Sunt autem hæc argumenta deprompta ex Lucæ i. 35. Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur filius Dei: ad Galatas iv. 4. Cum ergo venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum, factum ex muliere, &c. Mat. xvi. 16. Tu es Chriſtus filius Dei vivi, aliaque ſupra adverſus Neſtorianos producta. Præterea in Epistoſa Synodica pag. 88. teſtantur PP. Francofordienſes, tam Neſtorium copulationis nomine, quam Felicem nomine adoptionis negare Chriſtum unam eſſe perſonam, & beatam Virginem Deum genuiſſe. Scribunt eodem loco: Nonne olim hæreſis veſtra in Neſtorio ab univerſali ſancta Eccleſia reſutata eſt, etiam & damnata? Quapropter forte illum anathematizare noluiſtis; dum alios, Bonofum ſcilicet, Arium, & Sabellium, Manichæumque, qui prava de Dei filio ſenſerunt, in Epistoſa veſtra anathematizaſtis. Nunquid non ideo damnatus eſt, quia beatam Mariam ſemper Virginem, non Dei, ſed hominis tantummodo credidit genitricem? Cum ergo PP. Francofordienſes tam aperte Felicianam hæreſim appellent veternoſam, & in Neſtorio damnatam, ad eamque reſutandam demonſtrent Chriſtum unam eſſe perſonam, ac Mariam virginem filium Dei genuiſſe; quo pacto, niſi forte, aut ſingulari ignorantia, aut nimia inſectatione quorundam Scholaſticorum ſententiæ, quidam Theologi, inter quos Juenin, neque Conci-

R. P. Berti Theol. Tom. V.

lium Francofordienſe aſſerere hæreſim Felicianam prædamnataſſe in Neſtorio, neque protuliſſe teſtimonia ad probandum Chriſtum unam eſſe perſonam, contra tam expreſſa ejusdem Concilii teſtimonia, ex tripode ac definite pronuntiant?

Probatur ultimo. Nullum eſt argumentum invictum magis ac firmum, quo demonſtretur Neſtorium denegaſſe hypſtaticam unionem, quam illud, quo evincitur impium hæreſiarcham aſſumaſſe aſſumptum hominem à Verbo Deo, non in primo conceptionis momento, ſed poſtquam natus erat è Virgine purus homo, atque ob eam rem baptizatum, quaſi indiguerit adoptione. Atque id aſſeruiſſe Neſtorium ſcribit ſecundo adverſus eundem libro, & undecimo Commentariorum in Joannem S. Cyrillus. Idem vero dogmatizaſſe Felicem Urgelitenſem & conjectare poſſumus ex citatis verbis Concilii Francofordienſis, atque ex lib. 2. Alcuini contra Felicem, & abſque ambiguitate deducitur ex Epistoſa Albinii Diaconi ad Monachos Geticos. Albinus enim hac in Epistoſa reſtatur ſe præ manibus habere quemdam Felicis libellum, quem ait edito à ſe per id temporis opere conſutari, in eoque contineri prænaratum Neſtorii dogma. Hæc conſiderantes diligentius (inquit Albinus) & animo tenete firmiter, & conſtanter prædicate unum filium, & unum Deum, eundem proprium & verum & perfectum eſſe, quia omnis veritas in Chriſto eſt, & nulum figmentum, & tota plenitudo divinitatis, & nulla minoratio, nec defectio, nec unum, ſicut in libello præſati Felicis lectum eſt, baptiſmo indiguiſſe, ſed mox ſine peccato, & ſine labe peccati Spiritu ſancto conceptum eſſe Deum verum, & hominem verum. Tam aperto teſtimonio, quod me latet num ab aliquo Scholaſtico hætenus fuerit expenſum, legi autem poterit volumine primo Miſcellaneorum Baluzii pag. 377. arbitror ſatis apparere hæreſis Felicianæ cum Neſtoriana concordiam.

Corruunt ex his Vaſqueſii, aliorumque diverſa opinantium ſophismata. In-Objiciunt Felicem & Elipandum appellatæ & Reſpon- Chriſtum filium Dei adoptivum ſecundum deur. humanitatem, ſive ſecundum quod homo eſt; ita enim ſcribit Hadrianus Papa ad Episcopos Hiſpaniæ, Francofordienſe Concilium, Jonas Aurelianenſis, imo & liquet ex Confessione, quam Elipandus miſit ad Carolum Magnum. Videntur ergo non aliud dogmatizaſſe, quam nonnulli ex Schola Theologi. At reſpondemus Felicianos additamento illo ſecundum

cundum humanitatem, non intellexisse exspoliata propria subsistentia naturam humanam, illamque assumptam in confortium divinitatis in unitatem personæ; sed humanitatem propria hypostasi præditam, & divinitati unitam tantum *moraliter*: quod profecto nullus Scholasticorum unquam asseruit. Enimvero qui adstruit filium in tempore factum ex muliere non esse genere filium Dei, qui affirmat purum hominem ex Virgine natum, qui ait filium Virginis indignisse adoptione, qui opinatur hunc adoptatum in filium per sanctificationem baptismatis, quæ omnia evomuerunt perditissimi Feliciani, nonne apertissime cum Nestorio dividunt Unigenitum, propriamque hypostasim assumptæ tribuunt humanitati?

8.
2. Obijciunt
& Resp.

Opponent in ea Confessione, quam ad Carolum M. misit Elipandus adstrui hypostaticam unionem, & personam in Christo unam; habetur quippe: *Homo interior, in una eademque Dei, & hominis persona deglomeratus, filius adoptivus humanitate, & non adoptivus divinitate mundum redemit.* At primo respondetur, liquido apparere ex altera Confessione, quæ extat in Synodo Francofordiensi superius producta, Felicianos commentos filium factum ex muliere non esse illum, qui ante omnia tempora genitus est à Patre, & est filius natura & genere, ideoque in altera Confessione, quæ reperitur in libro à Beato Heterio contra Elipandum conscripto non aliam adstrui unitatem personæ, nisi moralem. Præterea non integra allata est hæc fidei professio, nam istiusmodi est: *Homo interior in una eademque hominis persona adglomeratus, atque carnis vestimento indutus: quia non per eum, qui natus est de Virgine visibilia & invisibilia condidit, sed per illum qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura: & per istum Dei simul & hominis filium, adoptivum humanitate, non adoptivum divinitate mundum redemit.* Ubi dum negatur eum, qui natus est de Virgine, illum esse qui condidit visibilia, & invisibilia, nonnisi *moralis* unio statuitur inter filium adoptivum, & filium genere. Rursus nonne ob unitatem dignitatis etiam Nestorius vetuit dici duos filios, aut duas personas, apud Cyrillum lib. 1. contra ipsum Nestorium, imo nonne intorsit anathema in eos, qui non secundum conjunctionem unum dixerint Christum, qui est etiam Emmanuel secundum naturam? Vide anathematismum 111. Nestorii eadem phrasi, ac Feliciani professio, contextum.

Præterea obijciunt: Admisit Felix communicationem idiomatum, confessus filium Dei hominem factum, & exinani-
9. Obijciunt
& Resp.
ta divinitate passum & crucifixum. At in primis falsum est Felicem ad sensum Catholicorum admisisse communicationem idiomatum, si negavit mundum redemptum *per eum, qui visibilia, & invisibilia condidit, & hunc factum ex muliere*, quod revera negasse constat ex dictis. Deinde admittere communicationem idiomatum ob conjunctionem affectus, & unionem dignitatis, ob quam etiam Moyses appellatus est Deus, eadem est Nestoriana perfidia; à qua purgari nequeunt Feliciani, si filiorum in uno Christo invexerunt pluralitatem. Accedit quod Felix Urgellitanus non fuit in sententia firmus; nam in Conventu Ratisponensi, nec non coram Hadriano errorem suum ejuraverat, quem postea majori pervicacia studuit propugnare.

Denique opponunt: Felix & Elipandus certa propriæ sententiæ persuasione
10. Obijciunt
& Resp.
rogarunt Carolum Magnum, ut in Concilio ipsorum causa discuteretur, ac oppugnatores damnarentur sui, Beatus præsertim & Heterius. Coacto Concilio Francofordiensi, non hæreses Nestorianæ insinulati fuerunt, sed ea de causa tantum damnati, quod nova intruderent vocabula, atque Christum appellarent filium adoptione & gratia contra Apostolorum, & Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem. Quare si apud Scriptores aliquos tanquam Nestoriani audierunt, non hoc de ipsis iudicium latum est, quod revera Nestorio adhererent, sed quod ex distinctione filii adoptivi, ac proprii videbatur Nestorii hæresis instaurari. Alioqui si Nestoriani revera fuissent, quomodo Concilium exoptassent? quomodo Beati & Heterii postulassent condemnationem? quomodo ipsorum dogma appellatum fuisset novum figmentum, pluribusque dissertationibus refutatum, cum adversus illud satis fuisset objicere Ephesina decreta, & contorta in Nestorium anathemata? Verum hæc nullius sunt momenti: nullus enim hæreticorum extitit, qui aut simulatione, aut erroris sui patrocinio fabricatum à se dogma à pluribus probandum fore desperaverit. Nestorius ipse ad Cælestinum Pontificem dedit literas, Ephesumque ad Synodum Oecumenicam perfricata fronte, & jam anathemate percussus accessit. Consimili confidentia Felix Urgelitenis Carolum Magnum convenit per Epistolas, adiitque Synodales cœtus; quamquam non prædictis incredibili Nestorii

Nestorii audacia, sed eximia tamen aut
 regiverfatione, aut inconstantia. Fal-
 sum est autem Felicianam hærefim ob
 folam novitatem fuiffe proferiptam: cum
 conftet appellatam effe veteriofam, an-
 tiquam, damnatam à Patribus Ephefinis,
 atque Nestorianam, iisdemque cum hac
 argumentationibus refutatam. Verum
 tamen est Felicem nova intrufiffe voca-
 bula: fed, ut inquit PP. Francofor-
 dienfes, eandem nomine *adoptionis* cu-
 debat perfidiam, quam Nestorius voca-
 bulo *copulationis*. Quare novo etiam
 argumentorum genere Felicianæ hærefis
 fuit refutata, uti à Cyrillo, aliisque Pa-
 tribus Nestoriana, jam in Ebione, in
 Artemone, & in Photino præfocata. At-
 que Felicem non folà dogmatum confe-
 cutione, verum etiam fubverfione my-
 fterii Incarnationis dominicæ Nestorianis
 confpiraffe, argumento eft, quod nega-
 verit natum ex Virgine Filium Dei, &
 afferuerit filium Virginis indigniffe ado-
 ptione, & gratia baptismatis: quæ funt
 Nestorianis placitis, ut fibi funt ova ovo-
 rum, & apes apium, fimillima.

11.
 Propofitio
 2.
 Demonftra-
 tur 1. ex
 Scripturis.

PROPOSITIO II. Nequit Chriftus appel-
 lari filius Dei adoptivus, etiam fecundum
 humanitatem.

Demonftratur 1. ex Scripturis: in
 quibus etiam fecundum humanitatem
 Chriftus appellatur Filius Dei unicuſ,
 dilectus, proprius, ac talis, qui ad an-
 gelorum omnium, hominumque diftin-
 ctionem fruitur honore, ac proprietate
 Unigeniti. Ac Chriftum effe, atque ap-
 pellari, quatenus homo eft, filium Dei,
 nusquam mentione facta adoptionis, &
 gratiæ, adeo apertum eft, ut probatio-
 ne non egeat. Paritura enim Virgini
 inquit Archangelus Luc. 1. 35. *Voca-
 bitur filius Dei*: eundemque filium Dei
 vocavit Petrus Matt. xvi. 16. *Tu es
 Chriftus filius Dei vivi*; nec ipſe abnuit,
 dum fummus Pontifex interrogavit Marc.
 xiv. 61. *Tu es Chriftus filius Dei benedi-
 cti*? Judæi quoque illum morti damna-
 runt Joan. xix. 7. *quia filium Dei ſe fe-
 cit*: atque filium quidem naturalem, non
 adoptivum, ut demonſtravimus lib VII.
 cap. 9. Effe autem filium Dei unicuſ
 legitur in Evangelio Joannis 1. 18. *Uni-
 genitus filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe
 enarravit*: & 111. 16. *Sic enim Deus
 dilexit mundum, ut filium ſuum Unige-
 nitum daret*. Cum vero adoptivi filii
 complures ſint, unigenitus filius eſt na-
 tura, non adoptione. Proprium pari-
 ter Dei filium appellat Chriftum Apo-
 ſtolus ſcribens ad Rom. viii. 32. *Pro-
 prio filio ſuo non peperit, ſed pro nobis*

omnibus tradidit illum: nomenque filii
 ad differentiam Angelorum ipſi Chriſto
 deberi teſtatur idem Apoſtolus ad Hebr.
 1. 5. dicens, *Cui enim dixit aliquando
 Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie
 genui te*? In his quidem locis de Chri-
 ſto ut homine inſtitui ſermonem arbitror
 eſſe maniſeſtiſſimum: nam ſecundum hu-
 manitatem in tempore natus eſt, regnum-
 que Davidis obtinuit: ſecundum huma-
 nitatem à Patre Unigenitus in mortem
 traditus eſt: ſecundum humanitatem
 crucifixus & mortuus: ſecundum huma-
 nitatem Mediator novi teſtamenti, &
 Pontifex ex hominibus aſſumptus, qua-
 lem Paulus deſcribit in ſua ad Hebræos
 Epiſtola. Quare ſi Chriſtus etiam ſe-
 cundum carnem, *ſecundum quam eſt Da-
 vid filius*, ut ratiocinatur in libro Sacro-
 ſyllabo Paulinus pag. 68. *eſt filius Dei
 non adoptivus, ſed verus, non alienus,
 ſed proprius*; quomodo dici poteſt, Scri-
 pturis repugnantibus, ſecundum huma-
 nitatem filius adoptione, vel gratia?

Idem demonſtratur ex PP. inter quos
 connumerari principio poſſunt qui ne-
 gant recte dici duos filios Dei, ut Dio-
 nyſius Alexandrin. in Epiſt. Synodica ad-
 verſus Paulum Samofatenum, Athana-
 ſius in lib. de Incarnat. contra Apollina-
 rium, Nazianzenus in Epiſtola ad Cle-
 donium, Cyrillus Alexandrinus Hom.
 Paſchali VII. alique ſuperius citati
 contra Neſtorium. Nam ſi filii dividi
 non poſſunt, nonniſi unum proprium ac
 naturalem fateamur neceſſe eſt. Acce-
 dunt Patres, qui negant Chriſtum poſſe
 aliquo modo appellari filium Dei ado-
 ptivum: inter quos S. Hilarius citatus
 ab Adverſariis, lib. vi. de Trinit. n. 44.
 recitatis nonnullis teſtimoniis Apoſtoli,
 quibus Chriſtus appellatus eſt Filius Dei,
*Filius ſuus eſt, inquit, filius ejus eſt: non ado-
 ptio ejus eſt, non creatura ejus eſt. Nomen
 naturam laugitur, veritatem proprietatis
 enuntiat, fidem confefſio teſtatur: non in-
 telligo quid addi poſſit ad naturam filii. Pro-
 ximo num. 45. Numquid etiam nunc ado-
 ptionis in eo erit nuncupatio, in quo pro-
 prietatis eſt nomen? Apoſtolus enim volens
 charitatem erga nos Dei oftendere, ut
 magnificentia Dei dilectionis ex compa-
 rationis genere noſceretur, non peperciſ-
 ſe Deum proprio filio ſuo docuit: non
 utique pro adoptandis adoptato, neque
 pro creatis creaturæ, ſed pro alienis ſuo,
 pro nuncupandis proprio. In his uti-
 que Hilarius ſtylum acuit contra Aria-
 nos aſſerentes Chriſtum eſſe creatu-
 ram, ſed eos refellendo etiam ab ipſo
 Chriſto penitus adoptivi appellationem
 exclu-*

12.
 Demonſtra-
 tur 2. ex Pa-
 tribus.

excludit. S. Hieronymus in cap. ultimum Matthæi p. 142. affirmat Dominum nostrum unum esse filium Dei, & filium hominis juxta utramque naturam divinitatis & carnis, ideoque nunc magnitudinis suæ, nunc humilitatis signa demonstrasse, & quamquam homo esset, qui crucifixus est, qui sepultus est, qui clausus est tumulo: eundem tamen filium Dei ostenderunt sol fugiens, tenebræ ingruentes, terra commota, velum scissum, saxa dirupta, mortui suscitati. Ita Christum filium hominis eundem, ac filium Dei, sive unum in utraque natura filium eloquenter demonstrat S. P. Augustinus Tract. 11. in Joannem n. 13. Multi homines, inquit, cum filios non habuerint, peracta ætate adoptant sibi, & voluntate faciunt, quod natura non potuerunt. Hoc faciunt homines. Si autem aliquis habeat filium unicum, gaudet ad illum magis, quia solus omnia possessorus est, & non habebit qui cum eo dividat hereditatem, ut pauperior remaneat. Non sic Deus: unicum eundem ipsum, quem genuerat, & per quem cuncta creaverat, misit in hunc mundum, ut non esset unus, sed fratres haberet adoptatos. Non enim nos nati sumus de Deo, quomodo ille unigenitus, sed adoptati per gratiam ipsius. Ac Tract. vii. num. 4. Oportebat ergo ut ille baptizaret, qui est filius Dei unicus, non adoptatus. Adoptati filii ministri sunt unici: Unicus habet potestatem, adoptati ministerium. Et in Enchiridio cap. xxxv. n. 10. Cum enim esset unicus Dei filius, non gratia, sed natura, ut esset etiam plenus gratia, factus est & hominis filius: idemque ipse utrumque ex utroque unus Christus, Et infra: Unus Dei filius, idemque hominis filius; unus hominis filius, idemque Dei filius: non duo filii Dei Deus & homo, sed unus Dei filius, Deus sine initio, homo à certo initio, Dominus noster Jesus Christus. Hoc testimonio usi sunt etiam PP. Francofordienses pag. 83. S. Fulgentius lib. 111. ad Trasimundum cap. 3. Unus est igitur filius ex patris natura genitus, qui ideo unigenitus dicitur, ut ex proprietate paternæ naturæ unus, & genitus demonstraretur. Quid autem filio prodest, ut nuncupetur unigeniti nomine, si privatur vocabuli veritate? Frustra namque unigenitus dicitur, si in ejus generatione non naturalis de Deo generante veritas, sed creationis ex donante largitas prædicatur: & aliis enim, quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Quod si etiam unigenitus filius factus dicitur ex gratia, non vere

genitus ex natura, proculdubio nomen & veritatem unigeniti perdidit postquam fratres habere jam cepit, privatur enim bujus veritate nominis, si in unigenito non est de patre veritas naturalis. Vide & proximum cap. 4. pag. edit. Lugd. 65. Ildephonsus Archiep. Toletanus in libro de Illibata Virginit. Genitricis Dei Mariæ cap. xi. demonstrat ob unitatem personæ Deum assumptentem dici filium hominis, & hominem assumptum dici filium Dei, & inquit: Propter quam duarum naturarum proprietatem in unitate personæ connexam, Dei & hominis unius Christi hæc sola homo mater est Virgo. Ita in utraque natura unum generans filium, ut idem sit filius Dei qui filius hominis, nec alter sit filius hominis, quam qui sit filius Dei. Ubi observandum est, quod propter unitatem personæ ita repugnat negare Mariam Virginem esse Dei genitricem, sicut repugnat negare filium ejusdem Virginis esse filium Dei. Quis autem hanc propositionem proferret, Maria Virgo non est mater Dei, si consideretur Christus ut Deus est, & secundum proprietatem divinitatis, quia revera naturam divinam ipsa non genuit? Id quidem nullus assereret, propterea quod gigni non naturæ est sed personæ. Verum hac de re audiemus iterum disputantem Albinum Diaconum. Ut ad Ildephonsum reverteratur oratio, in libro contra eos, qui disputant de perpetua Virginitate S. Mariæ Tom. xii. Bibl. PP. p. 566. Ergo non illum, inquit, ut ceteros adoptio filios Dei fecit filium, sed divinitatis natura illum in proprium Dei filium exaltavit, donavit & illi nomen, quod est super omne nomen: ut esset totus Dei filius, homo & Verbum: quia nunquam non fuit Dei filius, qui sempiternus permanet unici genitoris unigenitus. Nunquam igitur ipse purus homo conceptus, nec natus, sicut ceteri nascuntur infantes, ut ei ex adoptionis gratia, aut ex molimento virtutum prærogativa filii præstaretur: sed Dei Verbum, quia caro factum est, assumpsit hominem in se sine persona hominis, ut totus esset Christus proprius Dei filius, non dono gratiæ renascendo, ut ceteri, sed salva proprietate utriusque naturæ. Valde illustris locus est, & quia Felix & Elipandus aliquando auctoritate Ildephonsi abusi sunt, & quia adoptionis naturam paulo infra explicandam egregie collustrat, & quia totum Christum, id est, etiam ut hominem, esse proprium ac naturalem filium Dei aperte declarat.

Ex

13.
Christus est
filius Dei na-
turalis &c.

Ex his liquet juxta Patrum doctrinam Christum ut hominem esse filium Dei proprium, filium naturalem, filium unigenitum: in ipso locum non habere nuncupationem adoptionis; nec adoptatum, nec alienum à Patre traditum, sed suum, propriumque pro adoptandis & nuncupandis. Liquet adoptionem fieri ab iis tantum patribus, qui filium, quem adoptant, non genuerunt; & voluntate duntaxat peragi, non autem natura atque generatione: quamobrem maximum est discrimen inter nos & Christum, quoniam hic est filius natura, nos gratia: ille unicus, nos multi: ille Sacramentorum habet potestatem, nos ministerium. Liquet tandem filium unigenitum non esse filium ex gratia: filium, qui nunquam fuit purus homo, non esse filium renaissance: filium, qui est una persona cum Verbo, totam habere proprii filii prerogativam. Atqui Christus est, in quantum homo, una cum Deo Verbo persona, nec unquam exitit absque hujus personæ unitate, ac præterea est filius unicus, filius alterius, quam ceteri sint, conditionis, filius proprius, ac Patris, qui eundem, quem genuerat, pro nobis tradidit. Quomodo ergo habere potest nuncupationem adoptionis, & per gratiam filii prerogativæ potiri?

14.
Confirmatur
i. ratio-
ne.

Confirmantur hæc omnia explicatione adoptionis, simulque propositio comprobatur ratione. Adoptio itaque definiri solet *legitimus actus naturam imitans, quo liberque nobis quarimus*. A Græcis dicitur *συνδοχή*, id est, alieni in filii locum assumptio: fitque, ut ait Agell. lib. v. cap. 19. cum in alienam familiam, inque liberorum locum extranei sumuntur. Exemplum ex profana historia petatum sit Augusti: de quo Suetonius cap. 65. *Tertium nepotem Agrippam, simulque privignum Tiberium adoptavit in foro lege Curiata*. Inquit autem lege Curiata, quia adoptatio fit principis auctoritate, dum adoptamus eos, qui sui juris sunt, quæ species adoptionis dicitur adoptio; vel imperio Magistratus, dum adoptamus eos, qui sunt in parentis potestate. Ex quo sequitur, requiri ad adoptionem, ut is qui adoptat liberos procreare non possit, ut ait Tullius insectans adoptionem Clodii in Orat. pro Domo sua: & adoptivos liberos esse, quibus naturales opponuntur, ut habetur I. ult. D. de bonor. donat. Alterum exemplum depromptum ex sacris literis est Moysis, quem genitum à viro de domo Levi filia Pharaonis Exodi 11. 10. adoptavit in locum filii: de quo in libro

Sacroſyllabo pag. 70. *Adoptivus dicitur, cui nihil à patre adoptante debetur, sed gratis indulgendo conceditur. Abusve namque, & non essentialiter adoptivus est filius dictus, sicut Moyses in filium adoptatus est à filia Pharaonis, alienus ab ea, & generatione, & sanguinis affinitate. Hoc ideo posuimus, ut patenter daretur intelligi, eum dici adoptatum, qui nondum prius fuerat proprius filius adoptantis*. Affertur ibidem exemplum alterum omnium nostrum, qui cum essemus parvuli, inquit Apostolus ad Galat. iv. 3. *sub elementis mundi eramus servientes*: at per Christi redemptionem factam est, ut adoptionem filiorum reciperemus; ex quo loco inferitur adoptivum alienum esse ab eo, à quo dicitur adoptatus, & gratis adoptionem tribui, quoniam non ex debito, sed ex indulgentia tantummodo præstatur. Postremum exemplum sit eorum, qui Clericali consura iniciantur, & recisis crinibus à laicorum cœtu in sortem & hereditatem Domini adoptantur, pronuntiantque cum Episcopo verba Psalmographi, xv. 5. *Dominus pars hereditatis meæ, &c.* quod Paulus Diaconus lib. vi. 53. haud male observat esse imaginem quamdam adoptionis, quoniam veteres adoptabant præcidendo adoptandis capillorum extrema.

Atque ex his primo inferitur nomen filii adoptivi nunquam naturæ convenire, sed esse vocabulum personæ, id est, geniti, subsistentis, atque vel liberi sui que juris, vel sub patria potestate constituti: adoptionem vero esse quamdam imitationem generationis naturalis, eaque in filium assumi, quem adoptans non genuit. Consequenter inferitur filium adoptatum esse naturæ filium alienum, non proprium, & fuisse aliquando ante adoptionem, cum non fuerit sub potestate adoptantis, ita, ut adoptatus de non filio filius fiat, & de non hærede hæres. Item sequitur adoptionem non generatione fieri, sed voluntate; non natura, sed gratia; non jure naturæ, sed beneficii largitione: ad solam autem naturam à subsistentia præcisam non nisi impropria vocabulorum usurpatione, & confusione perceptionum vocabulum filii adoptivi à nonnullis Scholasticis detorqueri.

Hinc depromptur validissima ratio, cur Christus etiam in quantum homo, Filius Dei adoptivus nequeat appellari. Primo enim uti naturalis *filius* non convenit naturæ, sed hypostasi atque personæ, non enim natura, sed *suppositum* concipitur, gignitur, nascitur; ita personæ, non

15.
Confirmatur
2.

16.
Confirmatur
3.

non autem naturæ convenire debet adoptio, quæ est quædam imitatio naturalis *filietatis*. At humanitas Christi non habet hypostasim diverfam à Deo Verbo, sive à filio Dei naturali. Non ergo competere potest humanitati Christi adoptio, & *filietas*, quæ non sit propria, vera, ac naturalis. Hac vero argumentatione utitur Sanctus Thomas 111. p. q. 23. art. 4. Consimiles sunt argumentationes libri Sacrosyllabi: ac prima pag. 68. quoniam Verbum inenarrabiliter de beata Virgine assumpsit carnem, neque hæc præexistit creata hypostasi ante inenarrabilem hanc assumptionem, ideoque humanitas non est adoptata in filium in utero Virginis, in quo à primo conceptionis momento Christus homo fuit eadem persona cum filio Dei naturali: alioqui deberemus cum Nestorianis personas, filiosque dispescere; idque multo magis, si dicamus adoptatum Christum hominem, posteaquam prodiit ex utero Virginali. *Aut in utero Virginis*, inquit citatus liber, *eum suspicatur adoptatum, quod dici nefas est, quia de beata Virgine inenarrabiliter sumpsit, non adoptavit carnem: aut certe eum purum hominem sine Deo natum: quod cogitare impium est, necesse est fateantur, ac per hoc postea quasi indiguerit adoptione à Patre in filium sit adoptatus*. Altera argumentatio est, quod nunquam Christus fuit filius alienus: *Adoptatus autem dici non potest, nisi is, qui alienus est ab eo, à quo dicitur adoptatus*; legitur in eodem libro pag. 69. Quod profecto tenet etiam de Christo, ut homine, quoniam Christus ut homo non est filius alienus, sed filius unigenitus ac proprius Dei Patris. Tertia est hujusmodi: Adoptio non ex natura & generatione ducit originem, sed ex dilectionis affectu: *Omnis enim adoptio* (legitur ibidem pag. 71.) *ex affectione ducit vocabuli sui originem, quamquam etymologia sue non videatur trahere similitudinis sonum. Habet namque ex utraque parte Utinam vocabulum eleganter instum, ut si dicas: Utinam sis mihi in filium adoptivum; & e contra: Utinam merear à te in filium adoptari*. Eapropter diximus supra à JCC. adoptionem eorum, qui sui juris sunt, appellari *adrogationem*, quoniam & adoptans rogat eum, quem adoptaturus est, an velit justum sibi filium esse; & is, qui adoptatur, rogat adoptantem ut id fieri patiatur. Vide Justinian. l. 2. D. de Adoptionib. At Christus ut homo non affectu dilectionis in filium Dei assumptus est, sed vi hypostaticæ unionis, & generationis

æternæ; ideoque nullo pacto appellari debet filius nuncupativus & adoptivus.

Communibus his argumentationibus tria alia addi possunt, quarum prima est; Roboratur adhuc aliis argumentis, 17. Sunt quidem in Christo naturæ duæ impermixtæ ac distinctæ, divina, quam ab æterno habet à Patre, & humana, quam in tempore sumpsit ex Virgine, & recte appellatur Deus & homo, filius Dei & filius Virginis; quemadmodum est in homine rationalis anima & corpus, quorum illa creatur à Deo, hoc in matris visceribus gignitur & procreatur, ac dicitur homo mortalis carne, & spiritu immortalis. At cum utraque natura, caro videlicet & anima, conglomerata sit substantiali unionione; quis assereret filium ut rationale non esse filium naturalem hominis, quoniam homo rationalem animam procreare non potest, & non potius totum hominem & corporeum & rationale esse unum filium hominis naturalem ac proprium, quoniam corpori ab homine procreato substantialiter unita est spiritalis anima, hujusque unionis vi gignitur unus filius homo rationalis, homo corporeus? Ita Christus, inquit citata Epistola Albinus, licet sit carne mortalis, & divinitate immortalis, tamen est unus Jesus Christus, & unus Dei filius, sicut dixi hominem unum esse filium, licet carne sit mortalis, & anima immortalis: & nullatenus filius uni patri potest esse utrumque & proprius & adoptivus. Sit argumentatio altera: Beata Virgo non procreavit divinitatem, & tamen Christus ut Deus est filius Virginis, neque dividi potest in duos filios, ita ut in quantum homo sit filius Virginis, in quantum Deus sit filius Patris: sed quoniam Deus & homo est una persona Verbi, totus Christus Deus & homo est filius Patris, totus Christus Deus & homo est filius Virginis, adeo ut sit blasphemum, nefandumque asserere, Virgo non est Deipara, Virgo non peperit Deum Verbum. Pari ergo jure ob personæ unitatem asserendum est, Totus Christus Deus & homo est filius Patris proprius & naturalis; non autem, Christus Deus est filius Patris naturalis & proprius, & Christus homo est filius Dei nuncupativus & adoptivus. Et si beata Virgo proprium potuit generare sibi filium, qui fuit ex æterno Dei filius: quomodo non potuit Deus Pater habere hominem filium proprium, qui est in tempore natus ex Virgine? Unus omnino est in utraque natura ad utrumque parentem Christus, & filius Dei proprius: inquit citata Epist. ad Monachos Getas Albinus.

Albinus. Poſtremo Chriſto ut homini genua ſectimus: datum eſt enim illi nomen quod eſt ſuper omne nomen: ut in nomine Jeſu omne genu ſectatur, inquit ad Philipp. 11. 9. Apoſtolus. *Adoptivo autem Deo non ſectit genu creatura, ſed vero,* ait in hunc locum Auctor Gloſſæ Ordinariæ, ideoque Chriſtus etiam in quantum homo, ut hæc tenus Scripturis, Patrum testimoniis, ac Theologicis argumentis demonſtratum eſt, dici nequit Filius Dei adoptione.

DILUUNTUR OBJECTA.

18. *Objicitur 1.* In contrarium obijciuntur primo loco verba Apoſtoli ſcribentis ad Rom. vii. 29. *Nam quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus.* At Chriſtus primogenitus eſt gratia, & adoptione, non autem natura, ſecundum quam eſt unigenitus, nec fratres aliquos habet. Igitur filius eſt etiam nuncupativus, & per gratiam adſcitus. Scripſerat ſupra idem Apoſtolus cap. 1. 4. *Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute.* Quid maniſteſtus, ut percipiamus Chriſtum eſſe filium Dei prædeſtinatione, & gratia; ut libro de Prædeſt. SS. cap. xv. luculenter ſanctus P. Auguſtinus affirmat?

19. *Reſponde-* *Reſp.* appellari etiam Dominum Jeſum filium Dei naturalem, unigenitum, ac proprium, præſertim à D. Paulo: dici autem primogenitum, & quoniam prius, id eſt, ante ſæculum genitus eſt, & quia per ipſum acquirimus hæreditatem, ut diximus Vol. 11. pag. 46. & hoc ipſo pag. 51. Ibidem declaravimus, quo pacto dicitur prædeſtinatus, nimirum declaratus, & maniſteſtus virtute miraculorum, & per gloriam reſurrectionis, juxta interpretationem Græcorum, & prædeſtinatus etiam ad filiationem Dei, non adoptivam, ſed naturalem, in quantum nullis præcedentibus meritis prædeſinitum fuit, ut Chriſtus Dominus, cum primum in virginali utero procreatus eſt, & priusquam aliquid patraret boni, per ſummam hypſtaticæ unionis gratiam eſſet idem naturalis & unigenitus Dei filius, qui ab æterno in ſinu Patris conſiſtit. Atque hæc eſt interpretatio Auguſtini tradita in libro de Præd. Sanctorum proximoque capite dilucidanda.

20. *Objicitur 2.* Præterea opponunt auctoritatem Sanctorum. Irenæus enim lib. 111. adv. hæreſes cap. 21. ſive ex diſt. Maſſuet 19. *R. P. Berti Theol. Tom. V.*

inquit: *Propter hoc enim Verbum Dei homo: & qui filius Dei eſt, filius hominis factus eſt, commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat filius Dei.* Hilarius lib. 11. de Trinit. ita de Chriſto loquitur: *Poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur.* Cyrillus in Dialog. 111. contra Arianos ait: *Tanquam unus ex nobis in filium adſcriptus eſt Dei, adoptatus nobiſcum, & propter nos ille verus, & germanus.* Athanaſius in diſput. contra Arum n. 28. *Filius quidem verus Dei unus eſt Verbum, & Deus. Eſt autem & tanquam alius filius adoptatus per templum corporis ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Marius Victorinus lib. 1. adverſus Candidum Arianum: *Nos adoptione filii, ille natura etiam, & quadam adoptione filius, & Chriſtus, ſed ſecundum carnem,* Eugenius denique, Ildefonſus, & Julianus Toletanæ Sedis Antiliſites in Miſſa de Cœna Domini ita dixerunt: *Qui per adoptionem hominis paſſionem, dum ſuo non indulſit corpori, &c.* Item in Miſſa de Aſcenſione: *Hodie Salvator noſter per adoptionem carnis ſedem repetivit Deitatis.* Evincitur itaque Patrum testimoniis Chriſtum ſpectata carnis natura filium adſcitiſſimum, & adoptivum eſſe appellandum.

Reſp. 1. Patres locutos de adoptione ſenſu ampliſſimo accepta, prout idem eſt, ac naturæ aſſumptio, non vero de adoptione propria quæ eſt alienæ perſonæ ad jura proprii filii libera, & gratioſa translatio: ideoque hanc, aut conſimilem loquendi methodum uſurpaſſe, carnis humilitas adoptatur, tanquam filius adoptatus, quadam adoptione filius, &c. Deinde nonnulla in particulari reponimus. Et quantum ad Irenæum; evidens eſt ex iis quæ proxime præcedunt, & quæ ſubinde pertexit, quod ait, *ut adoptionem percipiens fiat filius Dei,* non ad Chriſtum referendum eſſe, ſed ad homines, quos redemit: & falli Eraſmum, qui in Præſatione ad hunc 111. librum inquit ab Irenæo Chriſtum dici juxta humanam naturam adoptatum. Enimvero revincuntur eo loci qui Chriſtum putant purum hominem à Joſephi ſatu progenitum; quos paulo ante citata verba ait *non percipere munus adoptionis.* Atque recitatis iis, quæ obijciuntur, ſtatim ſequitur: *Non enim poteramus aliter incorruptelam, & immortalitatem percipere, niſi adunati fuiſſemus incorruptelam & immortalitati.* Nec obſcure Irenæi ſenſum demonſtrat præſentis temporis verbum, *ut fiat;* nam ſi de Chriſto eſſet

21. *Reſponde-* *tur.*

esset accipiendum, adhibuisset præteritum. Præterea in eodem capite hac aperta Sancti Martyris sententia hæresis Feliciana confoditur: *Ipsa, Christus, propriè præter omnes qui fuerunt tunc homines, Deus, & Dominus, & rex æternus, & Unigenitus.*

22.
Sensus Hilarii de verbo *adoptatur* defenditur.

Divum Hilarium usurpasse verbum *adoptatur*, prout significat *adscisci & assumi*, constat ex quo id enuntiet de *carnis humilitate*, non de Redemptoris persona; & ex quo tam aperte, ac luculenter lib. vi. omnem à Christo adoptionem repellat. Est tamen de hoc loco diversa Eruditorum sententia, affirmantibus aliis cum Vasquesio in 3. p. disput. 89. cap. 15. & præstantis ingenii viro Germonio p. 2. de vet. hæret. Ecclesi. Cod. corruptioribus legendum, non *adoptatur*, sed *adoratur*: contendentibus aliis retinendum esse verbum *adoptatur*, cum eximii Scriptoris Petavio lib. vii. de Incarnat. cap. 4. Cusantio in Vind. vet. codd. & Vallario in Præf. ad Hilarium. Ac prior sententia nititur testimonio Hincmari, & Alcuini: quorum unus in Præf. ad lib. de Prædest. & in Tract. de non Trina Deitate scribit Felicem Orgelitanum tempore Caroli Magni Imperat. omnes Hilarii Codices quotquot arripere potuit adulterasse, & ubi scriptum erat, *Carnis humilitas adoratur*, supposuisse *carnis humilitas adoptatur*. Alter vero lib. vi. adversus Felicem inquit hanc verba Hilarii *consuetam versutia immutasse*. Afferuntur etiam pro hac sententia vetusti Codices Corbejensis, & Veronensis, qui exhibent postremas syllabas verbi *adoptatur*, id est, *ptatur* loco cultellis abrado, aliena manu conscriptas, diversoque atramento, ut satis appareat fuisse olim scriptum *adoratur*. Accedit, quod nullus Codex, quem legerint aut Erasmus, aut Badius, aut Cribellus præferebat *adoptatur*, cum neuter edendo Hilarium ex scriptis exemplaribus accurate collectis hujusce lectionis meminerit. Tandem legendum esse *adoratur* etiam verborum sensus videtur evincere, cum eo loci agat Hilarius de exhibita à Magis adoratione, atque illa antithesi, *Dum carnis humilitas adoratur*, proferatur causa, cur inter vagitus, sordidosque pannos *poteſtatis dignitas non amittitur*.

23.
Sensus Hilarii impugnatur.

Non destituitur tamen opposita sententia rationum præsidio. Nam Agobardus, qui ante Hincmarum de hæresi Feliciana accurate pertractavit, attentatæ à Felice depravationis non meminit,

quam tamen Hincmarus ut rem notissimam venditat: Alcuinus vero de veritate potius interpretatione, quam de corrupto Hilarii loco videtur accipiens. Deinde inter vetustos codices commendatur ab omnibus Vaticanis scriptus, ut inquit vir Cl. Mabillonius lib. v. de Re diplom. sub finem quarti sæculi, aut quinto ineunte; ubi abrasis literis p. t. aliena manu superinducta est lit. r quod aperte demonstrat antiquitus fuisse scriptum *adoptatur*. Atque id validum argumentum esse haud diffidetur ipse Germonius cap. 9. pag. 446. Quare arbitror ante tempora Felicis Orgelitani Hilarios Codices variasse, Hincmarum vero illos à Felice existimasse corruptos, quod ipse diversæ lectionis Codicem haberet præmanibus, & revera Felix Aquisgranii exhibuisset præferentem verbum *adoptatur*. Quæ si vera sunt, haud facile erit Germonium inter & Cusantium controversiam componere, genuinamque expiscari Hilarii textus lectionem. Accedendum tamen arbitror ad partes Cusantii, cum ob Vaticanæ Codicis auctoritatem, tum ob orationis elegantiam sensumque verborum: nam & oratio minus apta videtur, si vox *adorandi* paulo ante posita repetatur, & in hoc ab Hilario instituitur antithesis, quod gloria, potestas, aliaque ornamenta divinitatis consistunt cum partu Virginis, vagitu infantis, pannorumque squallore, nec amittitur in *assumptione* carnis *dignitas poteſtatis*. Cæterum, quantum ad præsens attinet, si *adoptatur*, si *adoratur* legendum sit, nullum hinc habet Feliciana hæresis fulcimentum.

24.
Vindicatur
Cyrillus.
Quid autem de Cyrillo? Is cit. dialogo 111. Tom. v. pag. 486. adoptionem accipit pro carnis assumptione; nam demonstrat *tunc vere datum esse Filio nomen, quod est super omne nomen, cum formam nostram assumpsit*, non autem post mortem tantummodo; ideoque licet servilem formam induerit, fuisse tamen à priori suæ conceptionis momento *Filium Dei verum ac germanum*. Imo paucis interjectis ait Christum *dejectum iri, si ex munere habeat filii Dei appellationem*. Ac in eodem dialogo pag. 489. ita ad rem nostram proloquitur: *Si quis autem interroget, utrum substantialem & naturalem filio tribuas filiationem, aut in sola Patris voluntate positam, sicut nimirum in nobis etiam conceditur, quid responderes Hermia? B. Substantialem quidem ego dixerim, sed non videbor adversariis vera loqui. A. Ita plane: sed adjicient desirare nos, & rectaratione destitui.* Quis

Quis enim, quaſo, iſtiusmodi ſententiis adſtipulari nolens eorum caccinnoſos effu- giet, qui rabie ſic efferati ſunt, & eo intemperiarum venerunt, ut cogitandum putent adſcitiſſimum eſſe filium, & in alio- rum ordine poſitum?

25.
Defenditur
Athanafius.

Citatam contra Arium diſputationem non eſſe Athanaſii obſervant docti vi- ri ex ſtylo, ex argumentis plerumque invalidis ne umbram quidem referenti- bus Athanaſianæ *évépyiæ*, & ex vetuſtis in quibus non comparet, operibus ipſius- met Athanaſii. Vid. edit. PP. Ben. Tom. II. pag. 205. Scopuſ tamen huius ſcri- ptoris eſt duas in Chriſto propugnare na- turas, & humanam à divina diſtinctam: quam perinde æquiparat templo, filio- que adoptato: ac num. 21. pag. 215. docet Chriſtum nequaquam in duos filios dividendum eſſe, cum unus ſit *inviſibi- lis filius Dei, qui idem & viſus eſt; in- corporeus, qui & corpus aſſumpſit; im- mortalis, qui & carne mortem expertus eſt; intactuſ idem actaſtuſ*: & paulo an- te num. 20. animadverſerat non eſſe pro- pter humanam naturam unum Dei filium ſeorſim nominandum, quemadmodum in Imperatore non imperat ſeorſum ho- mo, & ſeorſum purpura. Veruſ autem Athanaſiuſ initio libri de Incarnat. Ver- bi pag. 1. ejuſdem Volum. ait: *Qui igitur natus eſt ex Virgine Maria, Filiuſ Dei natura, & Deus veruſ, non gratia, neque participatione, &c.* Eodem pacto Mariuſ Victorinuſ duplicem in Chriſto naturam propugnat, & adoptionem quam- dam, carniſ ſcilicet aſſumptionem ad- ſtruit, non adſcitiſſimam atque nuncupa- tivam *filietatem*, quoniam & ipſe adver- ſuſ Arianos decertat. Ad Miſſam Tole- tanæ Eccleſiæ reſpondent PP. Francofor- dienſeſ in Epit. Synodica pag. 79. cit. Tom. IX. Ven. Collect. Concil. Grego- riuſ Pontificem Romanæ Sedis clariſſi- mum toto orbe Doctorem in ſuiſ Oratio- nibuſ ſemper Chriſtum filium Dei unige- nitum nominare, atque opponunt col- lectam feriæ ſecundæ, & quartæ poſt Pal- maſ, ſolemnique diei Aſcenſionis do- minicæ: quamquam in Miſſa olim à To- letaniſ decantata non *adoptio* in filium, ſed *adoptio* tantum humanitatiſ & carniſ, id eſt, humanæ naturæ aſſumptio expri- mi videatur.

26.
Obijciunt
adverſarii.

Præterea argumentantur à ratione. I. Eſt in Chriſto non tantum humana na- tura, quæ eſſe poteſt filiationiſ adopti- væ ſubſtratum, verum etiam *habitualiſ* gratia, quæ tribuit ſpirituſ ſanctificatio- niſ, arrham hæreditatiſ, & adoptionem filiorum, neque tali efficiencia carere de-
R. P. Berti Theol. Tom. V.

bet, cum juxta proloquiũ Scholaſti- cum effectus *formaliſ* neceſſario formam ſuam conſequatur. Deinde cum Chri- ſtuſ ratione humanitatiſ dicatur recte cru- cifixuſ ac mortuſ, & juxta quorum- dam ſententiam ſervuſ quoque, Deique famuluſ, curram eodem pacto dici nequit filiuſ nuncupativuſ atque ad- ſcitiſſimuſ? Contra ſi in quantum ho- mo eſt, non ſatiſ appoſite appellatur Deus, ne duarum naturarum intelliga- tur permixtio: quo jure dicetur ſecun- dum rationem illam, qua eſt homo, fi- liuſ Dei naturalis, maxime cum idem proriuſ ſit Deus, ac Filiuſ Dei? Rurſuſ qui non eſt filiuſ per generationem, non eſt filiuſ natura. Chriſtuſ vero ſecun- dum humanitatem non eſt genituſ à Pa- tre, ideoque nec natura ejuſ filiuſ. Præ- terea nonne in quantum homo Chriſtuſ eſt Patri extraneuſ? In eo itaque ſalvari poteſt tradita definitio adoptioniſ. Tan- dem ſunt in Chriſto duæ filiationeſ, æterna una, altera temporalis: ac debet utrique diverſuſ terminuſ reſpondere. At per filiationem æternam Chriſtuſ eſt filiuſ Dei naturalis; igitur per filiationem adventitiã ac temporalem eſt Dei filiuſ aſſumptuſ, & adventitiuſ.

Reſp. ad primum, non naturam, ſed perſonam eſſe adoptioniſ ſubjectum: gra- tiæ autem *habitualiſ* præcipuum effe- ctum eſſe animi decorem, divinæque participationem naturæ, & adoptionem filiorum per hanc gratiam iſ tribui, qui Deo extranei ſunt, nec habent ad hære- ditatem juſ proprium ac perſonale, quem- admodum habet Chriſtuſ, cui proinde non impertitur gratia ſecundariuſ effe- ctum adoptioniſ propter perſonæ digni- tatem ac naturalem filiationem. Atque pervulgatæ huic reſponſioni addo Spiri- tuſ ſanctum, per quem gratia, & cha- ritaſ in cordibuſ noſtriſ diffunditur, eſſe Spirituſ propriuſ filii ad Rom. VI. 11. 9. & I. Joann. IV. 13. ideoque gratiam in nobiſ efficere adoptionem filiorum & ad- ventitiuſ juſ ad regnum, quoniam ſan- ctificamur per ſpirituſ Chriſti, atin ipſo Chriſto juſ non adſcitiſſimuſ ſed propriuſ, propterea quod ſanctificatuſ eſt proprio Spiritu; quam reſponſionem confirmo auctoritate Cyrilli ſcribentiſ Dialogo III. de Trinit. Tom. V. pag. 492. *Qui ergo noſ mortaleſ filiationiſ gloria ornat, Spi- rituſ nimirum, cum ſit Filii, in aliis quidem adoptionem præſtabit, nihil autem proriuſ agit in eo, cujuſ eſt non adſciti- tiuſ neque extrinſecus inductuſ, ſed ſub- ſtantialiter ejuſ eſt, & per ipſum Patriſ voluntate effunditur in eoſ, qui illo digno reperti fuerint.* Quod ſequitur expedi- tionem

27.
Reſponde-
tur.

tionem habet facillimam, quandoquidem hæc vocabula, *Deus, homo, servus, passus, crucifixus* spectant per se ac directe naturam, & ratione naturæ conveniunt personæ: adoptio autem & *filietas* personarum sunt nomina, & juxta ea quæ diximus de communicatione idiomatum, vocabula, quæ significant hypostasim, nequeunt naturæ competere: quamquam si naturæ humanæ conveniret filiatione ratione personæ, non esset nisi *filietas* naturalis, quia persona Christi naturalis filius est, non adsciticius. Proximum hac ratione diluitur. Quamvis Mastrius in 111. disput. 2. q. 5. art. 1. distinguat filium proprium à naturali, tradatque Christum ut hominem esse filium proprium ob unitatem personæ, non esse naturalem ob peractam in tempore generationem, atque juxta hanc sententiam à Belluto, aliisque probatam salvetur Christum ut hominem esse filium Dei proprium, licet non sit naturalis: asserimus tamen ad filiationem naturalem sufficere hypostaticam unionem, sicuti hæc sufficit ut beata Virgo sit vera, propria, ac naturalis Dei mater, prout paulo supra explicavimus: quare negamus Christum non esse filium Dei naturalem, etiamsi ut homo non procedat per generationem à Patre. Dicendum tamen arbitramur cum nostro Basilio Legionensi Tom. 1. variarum disput. relect. 4. quem plurimum commendat Gabriel à S. Vinc. disp. xxiii. dub. 4. hanc filiationem naturalem repetendam esse ab æterna divini Verbi generatione, quia ideo Christus *homo* est filius Dei naturalis, quia per unionem hypostaticam subsistit hypostasi Verbi, quod vi generationis æternæ est naturalis Dei filius: non ut putant Vasquesius disput. 89. cap. 14. & Suarez disput. 49. sect. 1. quia per unionem hypostaticam Christus ut homo habet jus ad hæreditatem filio-

rum. Præcisa enim æterna generatione non esset in Christo naturalis filiatione, quemadmodum hæc non esset si Spiritus sanctus, non Verbum, carnem assumpsisset humanam, quamvis non deesset in hac hypothese jus ad gloriam, & hypostatica unio. At quod proximo loco sequitur, nullius est momenti; nec enim naturæ competit filiatione, ut dictum est sæpenumero, nec natura, quæ substantialiter est unita, appellari potest extranea. Ad ultimum reponimus non unam esse Doctorum Scholæ de duplici Christi *filietate* sententiam. Thomistæ enim cum Angelico Præceptore q. 35. art. 5. filiationem unicam adstruunt, eamque æternam ob unitatem suppositi: at Scotistæ cum Subtili Doctore in 111. dist. 8. filiationes propugnant duas, ob æternam, ac temporalem generationem: affirmatque Franciscus Macedo Scoti argumentationes talis generis esse, ut iis Cajetanus non potuerit satisfacere. Videtis Macedi Collat. 111. diff. 3. sect. 2. Attamen non videtur nobis dissidium istud tanti, ut inquirunt, momenti; nam si generationes ad suum referantur principium, æterna scilicet ad patrem, ac temporalis ad matrem, duæ sunt proculdubio; si ad terminum, id est, ad personam genitam, nonnisi una potest adstrui: & quoniam, dum *filiationem* dicimus, percipimus relationem ad personam genitam, magis arridet nobis opinio unam in Christo *filietatem* asserentium; quamquam si duas placeat adstruere, minime consequetur duos esse filios, sed unum naturalem ac proprium duas habens veluti *habitudines*, unam ad patrem, ad matrem alteram; quoniam, ut diximus, duæ istæ *filietates* discernabuntur ex parte generantium, non respectu termini, sive personæ genitæ. Atque hæcenus de hæresi Felicianæ.

CAPUT III.

Quo sensu dicatur ab Apostolo Christus Jesus
prædestinatus Dei Filius.

SUMMARIUM.

1. Varia DD. placita.
2. & 3. Explicatur textus D. Pauli.

4. Christus prædestinatus est filius Dei.
5. & 6. Objectioni satisficit.

I.
Non conveniunt Auctores.

HÆRET quorundam menti levis hæc difficultas, quare Christus dici nequeat filius Dei adoptivus, si ad hanc filiationem evectus est gratia, ac prædestinatione divina; & qua ratione

prædestinatus dici possit, si persona, quæ prædestinationis subiectum est, exitit ab æterno, atque natura, non gratia ei convenit divina filiatione. Quæ in re fuit opinio Durandi in 111. dist. vii. q. 3. non

3. non poſſe Chriſtum ſervato verbo-
rum rigore dici *prædeſtinatum* filium Dei,
propterea quod nequeant alicui prædeſ-
tinatione competere, quæ ipſum natu-
ra, vel tempore minime conſequentur:
poſſe tamen dici *prædeſtinatum* improprie,
quatenus *hypoſtatica* unio eſt ma-
xima gratiarum omnium. Verba autem
Apoſtoli ſcribentis ad Rom. 1. 4. *Qui
prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute*,
Durandus cum Græcis PP. ita exponit,
ut idem ſit *prædeſtinatus*, ac *manifeſtatus*
& *declaratus*: quam interpretationem &
nos tradidimus hoc eodem Volumine
pag. 51. & pag. 125. non ita tamen, ut
Chriſti prædeſtinationem luculentiffime
ab Auguſtino commendatam rejecerim-
us. Non enim Græcorum Latinorum-
que Patrum ſententiæ pugnant invicem;
quoniam contradiccionem non implicat,
id fuiſſe in tempore miraculorum glo-
ria comprobatum, quod fuerat ab æter-
no præcognitum ac definitum.

2.
Explicatur S.
Paulus Apo-
ſtolus.

Itaque primum dico, poſſe recte testi-
monium Apoſtoli hoc pacto exponi, ut
idem valeat τὸ *prædeſtinatus*, ac certo
pronuntiatus, ac *declaratus*. Enimve-
ro ita habemus in Græcis, Τὸ *ὁρισθέν-
τος* υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει. Eſt autem *ὁρι-
σθέντος*, idem ac *declarati*, & *demonſtrati*,
ab *ὁρίζω*, quod non ſolum ſignificat *de-
finire*, & *decernere*, verum etiam certo
pronuntiare, ac *declarare*. II. Syriaca
verſio Tom. v. Bibl. Walt. pag. 636.
habet: *Et agnitus eſt filius Dei in vir-
tute*. Aethiopica etiam ibidem: *Quem
declaravit eſſe filium Dei*. III. Habent
Græcorum Scholia citata in hunc locum
ab Eraſmo: *ὁρισθέντος*, τὸ ἐστὶν, ἀποδείχ-
θέντος, ἀποφανισθέντος διὰ τῶν προφητῶν,
διὰ τῶν τοσούτων θεοσημειῶν, διὰ τῆς ἀνα-
στάσεως, *definitum*, hoc eſt, *demonſtrati*, *declara-
ti*, tum per prophetas, tum per tot divini-
tatis ſigna, tum per reſurreccionem. Revera
Chryſoſtomus hom. 1. in Paulum pag.
Edit. Commelin. 8. ita textum illum ex-
ponit: *Qui declaratus eſt, miraculis, quæ
edidit, magnum potentie argumentum
præbens*. Theophylaſtus pag. 5. *Nunc igi-
tur aſſeruit, quanta ratione cognitus ſit
filius Dei*. Oecumenius pag. 203. edit.
Pariſ. *Qui demonſtratus & manifeſtatus
eſt, &c.* IV. Etiam D. Hieronymus in
Epiſt. ad Ephēſ. cap. 1. pag. edit. Mar-
tin. 326. inquit: *De filio vero, hoc eſt,
de Domino, Noſtro Jeſu Chriſto in alio
loco (ad Rom. 1.) ſcriptum eſt, ὁριςθέν-
τος: quia ſemper cum patre fuit, & nun-
quam eum ut eſſet divina voluntas præceſ-
ſit; de iis vero, qui cum antea non eſſent,
poſtea ſubſiterunt, dicitur προοριςθέντος;*

quæ Hieronymus videtur mutuatus ex
Origene ſimilia in eundem locum tra-
dente. V. Cum Apoſtolus eo loci com-
memoret divinam potentiam ac virtu-
tem, ſanctificationis ſpiritum, & reſur-
rectionem ex mortuis, opponatque na-
tivitati ſecundum carnem ex ſemine Da-
vid æternam generationem & virtutem,
qua à mortuis ſurrexit, haud obſcure
commonſtrat hunc ſuorum verborum
ſenſum eſſe, declaratum fuiſſe tot ſignis
Redemptorem noſtrum factum ex mu-
liere eſſe filium Altiffimi unigenitum, ac
ſempiternum.

Huic tamen interpretationi non repu-
gnant Auguſtinus, cæterique aſſerentes
Chriſtum fuiſſe revera prædeſtinatum fi-
lium Dei. I. Vulgata noſtra, imo quot-
quot ſcripſerunt ante Hieronymum, lege-
runt *Prædeſtinatus*, nec magna caret pro-
babilitate olim fuiſſe ſcriptum προοριςθέν-
τος, ut nititur demonſtrare Zegerus. Sa-
ne ita legit Irenæus lib. 111. cap. 18. ex
diſt. Maſſuet. 16. num. 3. & cap. 32.
nunc 22. n. 1. προοριςθέντος legit quoque
Epiphanius hæreſi LIV. quæ eſt Theodo-
tiorum Tom. 1. pag. 467. & Origenes,
non quidem in Comment. ſed lib. 2. πε-
ρίπαρθίων cap. 4. II. Latini hanc lectionem
præſeferunt, Tertullianus contra Pra-
xeam, & Hilarius lib. VII. de Trinitate,
qui Hieronymum præceſſerunt, deinde
Auguſtinus de SS. Prædeſtinat. cæterique
omnes. III. Eſſi detur olim ſcriptum
fuiſſe ὁριςθέντος, etiam ὁρίζω, in ſacris
literis idem valet ac προορίζω; nam Lu-
cæ XXI. 22. de Chriſti paſſione legitur,
κατὰ τὸ ὁριςμένον, ſecundum quod defini-
tum eſt: & Act. 11. 23. τοῦτον τῇ ὁριςμέ-
νῃ βελῇ, καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτόν. Hunc
definito conſilio, & præſcientia Dei tra-
ditum. Et Act. x. 42. de ipſo Chriſto
legitur, ὁριςμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατὰς ζών-
των, καὶ νεκρῶν, conſtitutus à Deo iudex
vivorum & mortuorum: quare pro eo-
dem frequentiffime uſurpatur ὁρίζω, &
προορίζω, ut prænotavimus lib. VI. cap.
9. IV. Profani quoque Scriptores uſur-
pant verbum ὁρίζω pro ſtatuerē, ac de-
finire, ut erudite demonſtrat in Com-
ment. linguæ Græcæ Gul. Budæus pag.
704. V. Si Chriſtus appellatur 1. Pe-
tri 1. 20. *Præcognitus ante mundi con-
ſtitutionem*: quare dici nequit prædeſti-
natus? VI. Hic Petri locus, in quo di-
citur Chriſtus præcognitus ab æterno,
manifeſtatus autem noviffimis temporibus,
egregie explicat alterum Pauli tex-
tum, conciliatque Græcorum Latinorum-
que ſententiam; quoniam quæ ab æterno
in Dei præſcientia definita ſunt, hæc ſtatui-
tis

tis temporibus eveniunt & declarantur; ac proinde quod ait Apostolus, *Prædestinatus est filius Dei*, recte Latini interpretantur, *Prædestinitus est ante mundi constitutionem*, recte Græci, *Declaratus per resurrectionem ex mortuis*; ita ut *ep̄sc̄us* idem valeat, sive sit *definire & prædestinare*, sive *complevere ac declarare*, quod ab æterno fuerat prædestinitum.

4.
Conclusio
Auctoris
probatur.

Explicato à nobis hac ratione Paulino textu, & ad concordiam revocatis Latinis, Græcisque Patribus, liquet admittendam esse hanc assertionem, *Christus prædestinatus est filius Dei*: quam non solum Augustinus enuntiat, sed etiam ea utitur ad refellendam hæresim Pelagianam. Enimvero quidquid in tempore completur, præsertim si beneficium Dei sit, & ad communem utilitatem præordinatum, illud omni dubio procul fuit in Dei præscientia, ac præfinitione dispositum. Si ergo Christus Dominus non fuit prædestinatus filius Dei, nec in tempore conceptus erit ac natus, aut saltem non erit id singulare Dei beneficium, & gratiæ donum maximum ac præstantissimum. *Quisquis igitur filium Dei prædestinatum negat, hunc eundem filium hominis negat*, inquit S. Pater Augustinus Tract. cv. in Joan. num. 8. Deinde quidnam est divina prædestinatio, nisi eorum, quæ per gratiam fiunt in tempore, æterna ac definita præscriptio? At Salvatorem nostrum factum Dei filium per gratiam unionis *hypostaticæ*, nullis præcedentibus meritis & Augustinus non uno in loco declarat, & manifesta ratio demonstrat. Attulimus Augustini verba deprompta ex cap. xv. de Prædest. SS. num. 30. eaque late explicavimus lib. vi. cap. 6. arg. 6. Legi potest & Tract. lxxxii. in Joan. num. 4. & lib. 1. Operis Imperf. contra Jul. num. 136. Ratio autem ab Augustino tradita est, quoniam *illam suspensionem hominis nulla merita præcesserunt, sed ab illa suspensione merita cuncta ceperunt*, inquit S. Pater Tract. nuper laudato. Quid enim mereri poterat antequam esset? quandonam ante *hypostaticam* unionem extitit Christus homo? an non idem prorsus est Verbum fieri hominem, & humanam naturam *hypostaticè* uniri Verbo? Quid ergo Christus egit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc excellentiam perveniret? ait de Prædest. SS. Gratia Dei invictissimus Propugnator. Itaque si assumptio humanitatis ad Filii Dei dignitatem munus est gratiæ, hanc Deus ab æterno prædefinierat. Huic consimile est argumentum D. Thomæ 3. p. q. 24. art. 1. Præ-

terea nisi in Christo prædestinationem adstruamus, pereunt argumenta complura, quibus S. P. hæresim Pelagianorum profligavit, evincens gratiæ, ac prædestinationis beneficentissimam largitatem ex eo quod, sicut Christus absque præcedentibus meritis prædestinatus est Filius Dei, caput Ecclesiæ, & Redemptor universorum, ita nos cum essemus filii iræ, & luteæ massæ figmentum, prædestinati sumus in Christo, ut simus membra ipsius, ejusque imaginis conformes, atque, uti speramus, gloriæ, regnique cohæredes. Atque hinc est, quod idem Christus bene sapienterque appellatur *præclarissimum lumen prædestinationis, & gratiæ*. Verum necesse non est, ut diu in his immoremur, neque inquiramus singillatim ad quæ munera fuerit piissimus Redemptor noster prædestinatus: cum enim prædestinatus fuerit ad naturalem Dei filiationem, etiam prædestinatus fuit ad habendam in assumpta humanitate *clavitudinem*, quam habuit, ut Deus, *antequam mundus fieret*; & ad præclarissima ornamenta, quæ Verbi Dei dignitatem, & Mediatoris officium & characterem sequuntur, cujusmodi sunt sedere ad dexteram Patris, habere in cælo, & terra plenissimam potestatem, judiciumque faciendi summam auctoritatem.

At enim, inquis, cum Verbum æternum sit, habeatque Filii Dei claritatem naturæ, & sempiterna generatione, quomodo potest dici prædestinationis divinæ *subjectum*? Ut hunc nodum solvant, respondent Scholasticorum aliqui hujus prædestinationis subjectum esse naturam humanam, non autem personam Verbi. Sed, præterquam quod naturæ non convenit *filietas*, Apostolus inquit illum prædestinatum esse filium Dei in virtute, *qui factus est ex semine David secundum carnem*, id est, personam Verbi, de qua in Evangelio Joannis: *Verbum caro factum est*. Dicendum itaque *subjectum* prædestinationis esse personam Verbi, non in quantum Verbum est, sed in quantum *caro factum est*: sub qua ratione temporis subjicitur: ita nimirum S. Pater Tract. cv. in Joan. n. 8. *Recte quippe dicitur non prædestinatus secundum id, quod est Verbum Dei, Deus apud Deum*. Ut quid enim prædestinaretur, cum jam esset quod erat, sine initio, sine termino sempiternus? Illud autem prædestinandum erat quod nondum erat, ut sic suo tempore fieret, quemadmodum ante omnia tempora prædestinatum erat, ut fieret. Idem propugnat S. Thomas cit. art. 1. ad

5.
Obicitur &
Respondetur.

ad 2. Neque penes me aliquid ingerit difficultatis quod aliqui opponunt, *terminum* prædeſtinationis poſtiorẽ eſſe ſubjecto ejusdem prædeſtinationis, *ſiliationem* autem Dei naturalem eodem momento attributam Verbo ſecundum carnem, quo ipſam carnem aſſumpſit: nam præter vulgatam reſponſionem, quod hic adest *prioritas* rationis, imo ipſa naturalis *ſiliatio* oritur ex unione *hypoſtatica*, eamque ſupponit: dum aſſero Verbum ſecundum carnem eſſe ſubjectum prædeſtinationis divinæ, & ejusdem prædeſtinationis terminum eſſe Dei *ſiliationem*; quamvis oratione utar Scholaſtica, nihil aliud percipio, quàm Deum ab æterno abſque ulla meritorum præſcientia prædeſtinaſſe perficiendam in tempore *Incarnationem*, ob quam idem eſſet filius hominis, & filius unigenitus Dei. Atque hanc mentis meæ perceptionem nequaquam obnubilat ſubjecti, termini, aliorumque vocabulorum caligo.

10.
Rehoratur
Reſponſio.

Illud potius diſquirendum eſſet, quomodo ſi Chriſtus per gratiam, & nullo meritorum intuitu prædeſtinatus eſt filius Dei, nequeat tamen dici filius per adoptionem; niſi ſublata verborum æquivocatione res per ſemetipſam pateſceret.

Aliud quippe eſt per gratiam naturam humanam uniri Verbo: aliud per gratiam Chriſtum hominem eſſe filium Dei. Primum ſignificat unionem *hypoſtaticam*, per quam natura humana ſubſiſtit hypoſtaſi Verbi, magnam eſſe gratiam, quam Chriſtus præcedentibus operibus non poterat promereri: atque hoc ultro conceditur. Aliud ſignificat perſonam ſubſiſtentem per gratiam fuiſſe evectam ad *ſiliationem* Dei; quod falſum eſt penitus. Illud verum eſt, quia humana natura ante unionem non poterat promereri; iſtud eſt falſum, quoniam perſona ſubſiſtens eſt filius non adſcitiuus, ſed naturalis. Quare gratia unionem ſpectat, & ex unione conſequitur naturalis *ſiliatio*; underecte diximus cap. præcedenti in reſp. ad 1. Chriſtum per gratiam prædeſtinatum fuiſſe ad *ſiliationem* Dei naturalem. Haud obſcure id inſinuat Auguſtinus ſcribens citato cap. 15. de Prædeſt. Sanct. Salvatorem noſtrum ſingulari Dei munere, nullisque ſuis vel operum vel fidei præcedentibus meritis fuiſſe prædeſtinatum, quoniam prædeſinitum fuerat, *ut ille homo à Verbo Patri coæterno in unitatem perſonæ aſſumptus, filius Dei unigenitus eſſet.* Atque hæc de prælaudato Pauli textu, & de Chriſti prædeſtinatione.

CAPUT IV.

Quare Chriſtus dicatur natus de Spiritu ſancto, nec tamen ejusdem Spiritus ſancti ſit filius.

S U M M A R I U M.

1. Status Quaſtionis.
2. Probat, incarnationem ob Myſterii ſignificationem tribui Spiritui S.

3. Quin tamen dici poſſit Filius Spiritus S.
4. Solvitur obſectio.

1.
Status Quaſtionis.

VERBA Angeli Joſephum virum Mariæ alloquentis Matt. 1. 20. *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt*, & quæ continentur in Apoſtolico Symbolo, *Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria virgine*, moverunt Magiſtrum in 111. diſt. 1v. & qui in illum ediderunt Commentaria, nec non D. Thomam 3. p. q. 32. ad inquirendum, cur Chriſti conceptio tribuatur Spiritui ſancto, nec tamen ſit ipſe Spiritus pater Chriſti. Ad quam difficultatem dirimendam plurimum valere diſtinctionem particularum *de*, & *ex*, quarum illa de Spiritu, altera de Virgine uſurpatur in Symbolo, nonnulli ingenioli Scholaſtici adnotaverunt. Sed quamquam diſtinctionem ipſam caute fateamur adhi-

bitam: in Græco Evangelii textu, quem admodum Matth. 1. 16. de Maria Virgine legitur, *ἐκ τῆς ὑπερμάχου ἁγίας, de qua natus eſt Jeſus*, ita verſu 20. habetur, *ἐκ πνεύματος ἁγίου ὁρίσας, De Spiritu ſancto eſt*, eadem particula *ex* repetita. Atque hinc Erasmus, alique Grammatici occaſionem arripuerunt deridendi Scholaſticorum obſervationes; ſed immerito, di-verſum quippe ſenſum, quem non exhibet Græcorum particula, optime expreſſit Latinus Interpres, uſu & auctoritate Eccleſiæ probatus.

Nos tamen, ut facilius difficultati occurramus, primum dicimus Verbi *Incarnationem*, tametiſi efficienter à tota perfecta ſit Trinitate, ob Myſterii ſignificationem

2.
Incar-natio
tribuenda eſt
Spiri-tui
ſancto.

tionem esse tribuendam Spiritui sancto, eo ferme pacto, quo de specie Columbae differimus vicesimo capite libri VII. Ac prima ratio est, quam innuimus in Exposit. Symboli Vol. IV. pag. 239. scilicet, ad demonstrandum non ex semine viri Christum fuisse conceptum, ut autumant Ebionaei, sed supra naturae ordinem, divinaque virtute: quæ enim divinitus efficiuntur, speciali titulo Spiritui sancto sunt attribuenda, ut Exodi VII. 19. patrata à Moysè miracula, Joelis I. 28. munus prophetandi, Mat. XI. 28. expulsio dæmonum, & Isaia LXI. 1. ipsum opus præstantissimum Incarnationis. Ob eam rem Chrysostomus hom. 2. in Matth. inquit Christum dici natum de Spiritu sancto, quoniam ipsius conceptio nova fuit, mirabilis, & humanis cogitationibus supereminens, super legem vadens omnem naturæ. Altera ratio ex eo petitur, quod Christi Incarnatio magnum est, præclarissimumque gratiæ beneficium, ut diximus capite precedenti. Etenim Spiritui sancto gratiarum dona tribuuntur in I. ad Corinthios VII. 4. propterea quod ipse est Charitas & Amor Patris, & Filii, imo appellatur *donum Dei*, Joan. IV. 10. & Act. VIII. 20. ideoque Augustinus in Enchiridio cap. XXXVIII. num. 12. postquam ostendit humanæ naturæ assumptionem fuisse maximam gratiarum omnium, *Quæ gratia*, inquit, *propterea per Spiritum sanctum fuerat significanda, quia ipse proprie sic est Deus, ut dicatur etiam Dei donum.* Tertia ratio illinc promitur, quod Spiritui sancto tribuitur sanctificatio, castitatis decor, peccatorum remissio, Dei cum hominibus habitatio, & æternæ beatitudinis arrha, ut liquet ex Epist. ad Rom. cap. I. 4. ad Ephes. I. 13. & 2. ad Corinth. I. 22. Quare dum Christum natum asserimus de Spiritu sancto, profite-mur ejus conceptionem cujuslibet contagionis peccati fuisse expertem, celebramus eximii partus sanctitatem, uberri-mumque fructum Redemptionis, præsertim peccati remissionem, regniq; cælestis hæreditatem.

3. Deinde affirmamus Christum dici non
 Quin tamen possit Spiritus sancti filium; hancque aper-
 Christum dici tissimam rationem proferimus, quod *filia-*
 possit filius tio, ut supra disputatum est, non nisi *sup-*
 Spiritus S. posito

competat. Suppositum autem cum sit persona Verbi, à quo Spiritus sanctus procedit, non potest ab eodem Spiritu sancto procedere & generari: ideoque recte appellamus spiritum sanctum *Spiritum Christi*, non vero Christum *filium Spiritus sancti*. Atque hanc rationem

assert etiam eximius Ecclesiæ Doctor S. Bonaventura in III. dist. IV. art. I. Accedit altera ratio invictissima, quod servata verborum proprietate ille tantum dicitur *Pater*, qui alteri substantiam propriam communicat; Spiritus autem sanctus Christo neque naturam humanam generatione impertitus est, quoniam Spiritus ea caret, neque communicavit divinam, quia, ut paulo ante dictum est, hanc potius Spiritus sanctus per *processionis* originem habet à Filio. Postrema ratio huic similis est, quod Christus nequit appellari *Filius Dei*, nisi ob æternam divinamque generationem, quemadmodum cap. 2. præced. fuit declaratum. In æterna autem, divinaque generatione Christus à Patre, non à Spiritu sancto procedit. Nequit ergo Spiritus sanctus appellari *Christi pater*.

4. Neque officit, quod Christum natum de Spiritu sancto asserit Evangelista. Objectioni
 Sapientissimus enim Augustinus laudato cap. XXXVIII. Enchiridii, ubi questionem hanc egregie pertractat, docet non omne quod nascitur ex altero, ejus filium esse, cum aliter de homine nascantur filii, aliter capilli, qui filii dici nequeunt; sicut nec aquæ dicuntur filii, sed Ecclesiæ, qui per Sacramentum baptismatis regenerantur. Nimirum, ut nuper dicebam, ad constituendum *patrem* requiritur ejusdem naturæ participatio, quam filius vi generationis habet ab ipso patre. Si autem quæras, cur Christus ratione creationis, atque sanctificationis dici non possit Spiritus sancti, imo sui ipsius, & totius Trinitatis filius, cum Deum nomine Patris oraverit Joan. XVII. 1. quemadmodum nos quotidie facimus in Dominica oratione: adhibenda est eadem responsio, id est, quod esse filium convenit personæ Christi ratione generationis æternæ: persona autem genita ad solum Patrem refertur: atque juxta D. Thomæ doctrinam 3. p. q. 32. art. 3. qui dicitur filius ratione generationis, non debet appellari filius ob creationem, vel sanctificationem; quia quod de aliquo dicitur secundum perfectam rationem, non est dicendum secundum rationem imperfectam. Quamobrem oratio Christi, quamvis totam Trinitatem exoraverit, peculiari ratione dirigebatur ad Patrem; quemadmodum ad ipsum Patrem speciali titulo refertur vox, quæ intonuit in Christi baptismo, Mat. III. 17. & Lucæ III. 21. tametsi tota Trinitas vocem illam sit operata, ut docet in quarto de Trinitate cap. 21. præclarissimus divinarum rerum scrutator, Theologorumque columen Augustinus.

CAPUT

CAPUT V.

Poſſitne Chriſtus appellari Dei ſervus, creatura, homo Dominicus, homo Deifer?

SUMMARIUM.

1 & 2. Præliminaria ad reſolutionem.

3. Sententia Auctoris.

4. 5. 6. & 7. Prima propoſitio probatur.

8. & 9. Solvuntur objectiones.

10. Probatur Chriſtum ratione aſſumpti hominis dici poſſe creaturam.

11. 12. 13. Expediit tamen abſtinere à ſimilibus enuntiationibus.

14. & ſeqq. An Chriſtus revera dici poſſit compoſitus.

1. Variæ Auctorum ſententiæ.

CHRISTUM Dominum appellandum non eſſe Dei ſervum tradiderunt Hadrianus I. ac Patres Francofordienſes, Joannes Damascenus lib. 111. de fide Orthodoxa, & ex Scholaſticis Vaſqueſſus diſp. viii. cap. 3. L'Herminier Tom. 111. p. 377. Du-Hamelius lib. 3. de Incarnat. cap. 6. Juenin Diſſert. vi. q. 5. Thomafſius, alique non pauci. At oppoſitum tradiderunt complures PP. paulo poſt laudandi, iisque acceſſit univerſa fere Thomiſtarum, & Sco-tiſtarum ſchola, haud repugnantibus ex noſtratibus Romano Aegidio diſt. 10. lib. 3. Gavardi de Incarn. q. vi. art. 5. Gibbon diſp. 22. dub. 6. nec non Leonardo Coquæo in cap. 34. lib. xviii. de Civit. Dei, & Lupo in Scholiis ad vi. S. Cyrilli Capitulum. Facile autem conciliari utramque ſententiam, ſi diverſa huius vocabuli ſervi ſignificatio ſpectetur, docuit Petavius lib. vii. de Incarnat. cap. 9. & Tournely q. xii. ſ. 2. Nam ſi ſervum illum dicimus, qui alteri ſubjectus eſt, eique obtemperat, ſed aliàs ingenuus eſt, bonorumque Domini particeps, quæ eſt impropria ſervitutis acceptio; ſervum eſſe Dominum Jeſum Chriſtum fatentur: ſecus, ſi ſervum illum intelligamus, qui omnino juris eſt alieni, & libero, ingenuoque opponitur.

2. Explicatur ſervitus.

Verum hi naturalem, & legalem ſervitutem videntur confundere, quam tamen accurate diſtinxerunt Scholaſtici, Gonet præſertim diſput. 22. art. 1. Maſtrius diſp. 11. q. 7. & præcitatus Gavardi. Servitus itaque, per quam famulus diſtinguitur ab ingenuo, eſt ſervitus legalis, quæ deſinitur l. 4. ſ. 1. de ſtatu hom. conſtitutio juris gentium, qua quis Domino alieno contra naturam ſubjicitur: juxta quam acceptionem ſervus dicitur à ſervando, quod Imperatores ſervare captivos, quam occidere mallerent, ut cum Juriconſultis ait Auguſtinus lib. xix. de C. D. cap. 15. At ſervitus naturalis illa eſt, per quam juxta naturæ legem quis alteri ſubjicitur: ſecundum quam ſignifi-

R. P. Berti Theol. Tom. V.

cationem ſervus dicitur à ſerviando. Atque ad ſervitutem legalem illa reducitur, per quam homo dicitur ſervus peccati, quoniam per culpam ſubjicitur dæmoni: à qua ſervitute liberamur per gratiam Chriſti, docente Apoſtolo ad Galatas iv. 31. Non ſumus ancilla filii, ſed libera; qua libertate Chriſtus nos liberavit. Ad ſervitutem vero naturalem ſpectat etiam conditio, qua filii nondum emancipati parentibus ſubjiciuntur, ſcribente eo loci Apoſtolo v. 1. Quanto tempore heres parvulus eſt, nihil differt à ſervo: & potiori jure ad hanc ſervitutem reducitur ſubjectio, per quam omnis creatura dependet à Deo, eique tenetur obtemperare, quoniam filius emancipari poteſt, & ex jure patris exire, at creatura nequit ſubtrahi à dependentia, quam habet à Deo.

Noſtra itaque ſententia eſt, Chriſtum non poſſe dici ſervum Dei, ſi loquamur de ſervitute legali, & de ſervitute peccati, de qua locutos cum Hadriano Patres Francofordienſes, inde poteſt inferri, quod Felix & Elipandus deprædicabant Chriſtum filium Dei alienum & adſcitiſſimum, & qui aliquando etiam ſanctificatione indiguerit, ut liquet ex præcedenti cap. 2. Affirmamus etiam non poſſe dici ſervum absolute ac ſimpliciter, quemadmodum nec neceſſitate & naturali conditione, in quantum perſona Verbi ſponte ac libere formam ſervi aſſumpſit. Aſſerimus tamen non repugnare, quin dicatur ſervus ratione naturæ humanæ ſervitute naturali, non quatenus illiusmodi ſervitus Verbo Dei, & Chriſti perſonæ neceſſaria conditione conveniat, cum ſervi formam libere aſſumpſerit, ſed quatenus ratione naturæ aſſumptæ eſt revera factus ſub lege, Deo ſubjectus, eique debebat morem gerere, obtemperare, ac ſervitutem, & obſequium tanquam famulus exhibere.

PROPOSITIO I. Contradictionem non implicat Chriſtum dici ſervum ſenſu explicato.

B b

Id

3. Sententia Auctoris.

4. Propoſitio I.

Prob. ex
Scriptura,

Id enim Scripturæ, Patribus, ac rationi magis videtur conforme. Et quidem quod ait Psalmographus LXXXV. 16. *Da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ*; nec non Ps. cxv. 7. *O Domine quia ego servus tuus; ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ*; de Christo interpretatur non solum auctor Altercationis cum Pascenio, sive vetus Epistola 178. inter Augustinianas, sed etiam laudandus infra Ambrosius lib. v. de Fide cap. viii. num. 109. De ipso met Christo locutus est Isaias cap. 42. 1. *Ecce servus meus, suscipiam eum*: quem locum juxta Græcorum versionem citat Matthæus c. xii. 18. *Ecce puer meus electus, quem elegi*, & Christo tribuendum esse declarat. Nullius autem est momenti, quod aliqui reponunt legi in Græco vocabulum *παῖς*, puer, quo non servus, sed filius significatur: cum & *παῖς*, puer, servum frequentissime sonet, denotetque famulos, ancillas, domesticos, liberos etiam, omnemque familiam, exceptis parentibus. Videatur in Lexico Robertus Constantinus, & Erasmus in Matth. At ambiguum hujusce vocis significationem tollit hebraicum **עבד**, *servus meus*, quod extat in Hebræorum Codice, & in Vulgata citato cap. xlii. Isaiæ, & cap. xlix. 6. ubi legitur: *Ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Jacob*: quem pariter locum de Christo interpretatur Ambrosius. Similiter de Christo inquit Zacharias iii. 8. *Adducam servum meum orientem*; ideoque falluntur, qui negant Christum nunquam in sacris literis servum Dei nuncupari. Neque nomen *servi* duntaxat in utroque testamento tribuitur Christo, sed nominis etiam res ac substantia, scribente Apostolo ad Galat. iv. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege*: ad Philipp. ii. 7. *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens*: & i. ad Corinth. xv. 28. *Ipsè filius subjectus erit ei, qui subiecit sibi omnia*. Quid est autem, quæso, fieri sub lege, accipere formam servi, & subjectum esse, nisi esse servum?

5.
Probatur ex
Auctoritate
Patrum Græcorum,

His robur addunt Patrum cum Græcorum, tum Latinorum traditæ allatis Scripturæ testimoniis interpretationes. Nam S. Cyrillus in Apologet. 6. Anath. Tom. vi. pag. 223. ait: *Forma servi assumpta frater appellatus est eorum, qui sub servitute erant*; hoc est noster: & factus est sub lege quasi homo, qui ut Deus legislator est. Quocirca si quis dicat eum appellatum esse servum per vocem sanctorum Prophetarum, nullo modo of-

fendi decet. Theodoretus ipse, quem nobis obijciunt, in Ezech. Tom. i. pag. 488. inquit: *Tanquam homo ipse servus est, idque secundum naturam, non secundum dignitatem*: & paucis interjectis: *Servus igitur vocatus est, ut homo, & hoc sicut dixi non secundum dignitatem, sed secundum naturam, servi enim formam assumpsit*. Atque in Epistolam ad Galat. eodem Volum. p. 507. *David autem Dominum dicit Christum, ut ex David secundum carnem oriundum, servum vero propter humanam naturam: cum enim in forma Dei esset, formam servi accepit. Ut assumptam igitur naturam ostendat, servum nuncupavit, hoc est, ex servili secundum carnem natura ille genitus est. Non enim servus est omnium Dominus Unigenitus, neque enim qua Deus David nominatur, sed qua ex David David appellatur, secundum assumptionem autem servus est*. Idem tradunt alii Græcorum, præsertim S. Athanasius paulo post laudandus.

Ex Latinis tres omnium ore celebratissimos proferam, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum: quorum primus epist. 49. novæ edit. num. 3. ait: *Etenim secundum formam servi locutus Dominum vocavit, quem patrem noverat, æqualis in Dei forma, servum secundum carnis substantiam se prædicans*: & proximo num. 4. *Eramus enim mortui, & ideo unus pro omnibus servus factus est*. Citato autem lib. v. de Fide cap. viii. n. 18. *Nec solum, inquit, ex genere David servitutem suscepit in persona hominis, sed etiam ex nomine, sicut habes: Inveni David servum meum, & alibi, Ecce ego mittam ad vos servum meum, Oriens nomen est ei. Et ipse Filius ait: Sic dicit Dominus, qui finxit me ex utero servum sibi, & dixit mihi: Magnum tibi est vocari puerum meum, &c. Cui hoc dicitur, nisi Christo? qui cum in forma Dei esset, exinanivit se, & formam servi accepit: proximoque numero 109. Disce igitur quid sit, Formam servi accepit, id est, plenitudinem perfectionis humanæ, plenitudinem obedientiæ. Ideoque dicit in Psalmo trigésimo: Illustra faciem tuam super servum tuum. Servus dictus est homo, in quo sanctificatus est: servus homo, in quo unctus est: servus homo, in quo factus sub lege, factus ex Virgine est; & ut compendio dicam, servus dictus est, in qua matrem habet, sicut scriptum est: O Domine, ego servus tuus; ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ. Hieronymus in Ezechiam Tom. i. pag. 317. hæc habet: Nec mirum*

6.
Probatur ex
Auctoritate
P. Latino-
rum,

mirum, ſi ſervus vocetur factus ex muliere, factusque ſub lege, qui cum in forma Dei eſſet, humiliavit ſe, formam ſervi accipiens, & habitu inventus ut homo. Auguſtinus denique lib. xviii. de Civit. Dei cap. 34. ait: Ezechiel quoque more prophetico per David Chriſtum ſignificans, quia carnem de David ſemine aſſumpſit, propter quam formam ſervi, qui factus eſt homo, etiam ſervus Dei dicitur idem Dei filius. Hæc proſecto adeo aperta ſunt, ut enucleatione non egeant noſtra. Vide & Hilarium xi. de Trinit. num. 13.

7.
Probat
ratione.

Sunt vero hæc dicta Patrum rationi coheræntia. Primo enim qui habet formam ſervi ſervus eſt, quemadmodum qui habet formam, ac naturam domini dominus eſt, neque enim iſtiusmodi nomina ſervus, dominus, per ſe connotant perſonam, ſed reſpiciunt potius naturam, ut hæc vocabula Deus, homo: alioqui cum tres ſint in Trinitate perſonæ, etiam tres dominos fas eſſet dicere, quod repugnat Symbolo Athanaſiano. Si autem vocabula dominus & ſervus ad naturam referuntur, quare Chriſtus ſpectata natura humana nequit dici ſervus, quemadmodum ratione divinæ naturæ dicitur dominus? Deinde in ſervi nomine nihil aliud percipimus, niſi dependentiam, ſubjectionem, ac præſtandam jure naturali ſupremo rerum omnium Auctori obedientiam, quæ Chriſto ut homini in eſſe nullus ambigit. Poſtremo quidquid vel humanæ naturæ, vel divinæ convenit, ob arctiſſimum vinculum hypſtaticæ unionis illud de Chriſto poſſumus enuntiare. At naturæ creatæ convenit eſſe ſervam Conditoris ſui, à cujus auctoritate ac dominio nequit emancipari.

8.
1. Modus
ſolvendi ob-
jectiones hic
oppoſitas.

Quæ opponuntur, etſi plura ſint, poſſunt breviter ad tria capita revocari. Ac primo ſacræ literæ nullibi, teſte Hadriano in Epistoſa contra Felicem, & Eliſandum, Chriſtum ſervum appellaverunt, ſed Dominum ac Salvatorem: eundem Pater dilectum, non ſervum, deſuper voce nuncupavit: Chriſtus vero ipſum Patrem, nunquam Dominum, nec in articulo paſſionis, cum deprecabatur, ut ab eo amarus tranſiret calix, legitur appellare; & Apoſtolus in Epistoſa ad Hebræos cap. 1. demonſtrat Chriſtum differentius præ Angelis nomen hæreditaffe, quoniam hi ſpiritus ac miniſtri ſunt, ille vero filius unigenitus: atque tertio capite hoc Chriſtum inter ac Moſen ſtatuit diſcrimen, quod Chriſtus fuerit *tanquam filius in domo ſua*,
R. P. Berti Theol. Tom. V.

Moſes autem in domo ejus *tanquam famulus*. Deinde Patres negant Chriſtum poſſe famulum, ſervumque nuncupari. Dionyſius enim Alexandrinus in Epistoſa ad Paulum Samofatenſem negat Chriſtum fuiſſe naturæ ſervum, exponens verba Apoſtoli *formam ſervi accipiens* de exteriori apparentia, non de intrinſeca ſervi natura. Athanaſius Orat. 111. contra Arianos nunc 2. num. 14. Etſi Verbum, inquit, in forma Dei exiſtens ſervi formam accepit, carnis tamen aſſumptio Verbum, qui Dominus natura erat, ſervum non effecit. Theodoretus in fine 1. Dialogi de Apollinario ait: *Quin etiam ſervum quoque Chriſtum nuncupavit, quod nemo noſtrum dicere unquam eſt auſus; eandemque locutionem damnat in conſut. vi. Capituli S. Cyrilli. S. P. Auguſtinus hom. 39. citata à PP. Francoford. Tom. ix. Concil. pag. 85. inquit: Dominus noſter etiam in forma ſervi non ſervus, ſed in forma etiam ſervi Dominus fuit.* Hadrianus autem, ac iidem Francofordienſes PP. non ſolum negant convenire Chriſto ſervi appellationem, ſed ulterius id luculenter demonſtrant, primò ex commemorato ſacrarum literarum, novi præſertim teſtamenti ſilentio, atque ex Chriſti ſupra Moſen, & Angelos ampliſſima dignitate: deinde ex eo, quod Chriſtus nos liberaverit à ſervitute, cum ſervus nullo jure poſſit libertatem conferre, ut aſebat etiam contra Arianos Fauſtinus: præterea ex quo idem Dominus nos amicos maluit in Evangelio nominare, quam ſervos. Poſtremo eadem ratio videtur eſſe ſervi atque filii adoptivi, ſicut enim *ſilietas* naturalis omnem excludit adoptionem, ita arcet omnem penitus ſervitutem. Ad ſervitutem quippe requiritur, ut qui ſervus dicitur, teneatur ad præſtandam obedientiam, ut non ſit juris ſui, ut cum Domino in bonis non communicet, quemadmodum erudite ſcribit Vaſqueſius: ob quam poſtremam conditionem nedum Chriſto repugnat ſervi appellatio, ſed & quibilibet filiis etiam ſub patria poteſtate degentibus, ut docent JCC. Neque verum eſt ſervi vocabulum non connotare perſonam, ſcribente lib. 111. de Fide cap. 21. Damasceno, *Servitutis, & dominationis vocabula non naturæ ſunt indicia, ſed ex eorum genere quæ ſunt ad aliud, quemadmodum paternitatis & filiationis nomina: hæc enim non ſubſtantiam, ſed habitudinem ſignificant*: qui ſimilia repetit lib. iv. cap. 19. commonſtrans hac ratione eos, qui Chriſtum ſervum appellant, duas in ipſo cum Neſtorianis ad-
B b 2 ſtruere

struere personas. Atque ex his videtur evinci oppositam quoque sententiam auctoritate plurima, & ratione valida communiri.

9.
2us modus
solvendi alia
argumenta.

Hæc tamen facillima sunt, & ex di-
ctis soluta. Jure enim meritoque Scri-
pturæ Christum appellant Dominum, Dei
Unigenitum, mundi Reformatorem,
hisque titulis eundem Moysi & Angelis
præferunt, quoniam revera talis est;
quamvis spectata humana natura non re-
pugnet etiam servum illum nominare
phrasi earundem Scripturarum servata.
Ac præterea nullum extat, in novo præ-
sertim Testamento, vocabulum expri-
mens aut servitutem, quæ tribuatur per-
sonæ, non assumptæ naturæ, aut quæ
Filio Dei naturalis sit, non libere susce-
pta: nam si *servi* nomen aut personam
connotet, aut conditionem ejusdem,
profecto nec servus est Dominus Jesus
Christus, nec in Prophetarum oraculis
in alios, quam in Christi progenitores,
Davidem, Abrahamum, Jacobum cadet
servi appellatio. Quod scite, sapienter-
que docet differens contra Felicem &
Elipandum Romanus Pontifex Hadria-
nus: nam hi veteris hæreses suscitantes hæ-
resim, Christi personam, ut adscititium
filium, ita servum, non ratione naturæ
humanæ duntaxat, & libere suscepta ser-
viture, sed propria ac naturali servitute
personæ, blasphemarunt, non autem sen-
su Catholico, & à PP. usurpato: quod
& in Epistolam 46. Ambrosianam adno-
tarunt Mauro-Benedictini. Similiter Pa-
tres negant Christum *servum* ad sensum
hæreticorum, qui vel personam Verbi
ausi sunt ad conditionem creaturarum
deprimere, aut unam illi tribuere natu-
ram, illamque servilem, quemadmodum
commenti sunt execrandi Ariani, atque
Apollinaristæ. Ita Theodoretus ratio-
cinatur contra Cyrillum, quem opinaba-
tur imbutum ejusdem hæresis veneno,
& in Dialogo pariter secundo perstrin-
git confusionis duarum naturarum asser-
tores, ipsos non tantum redarguens quod
servum nuncuparint Unigenitum Dei fi-
lium, verum etiam quod illum dixerint
in sede in dextris Dei collocatum: quod
nonnisi ad sensum damnatorum hæreti-
corum decet redargui. Quare ipsemet
Theodoretus *secundum assumptionem*
Christum servum esse disertissime aliis in
locis pronuntiat: quamquam si id nega-
ret ubique, pluris facienda videretur sen-
tentia Cyrilli Theodoretum impugnantis.
Sanctus quoque Athanasius laudata Ora-
tione adversus Arianos exercet stylum:
in eaque num. 11. his verbis sententiam

nostram confirmat: *Dummodo factum
eum esse hominem concedatur, nihil sane
interest, si de eo dicatur, sive factus est,
sive effectus est, sive creatus est, sive for-
matus est, sive servus, sive filius ancilla,
sive filius hominis, sive constitutus est,
sive peregrinatus est, sive sponsus, sive
patrueus, sive frater. Siquidem omnia
hæc vocabula hominum conditionis propria
sunt, eaque & similia non naturam Ver-
bi significant, sed eum hominem factum
esse demonstrant.* Horum ergo, aliorum-
que Patrum disputantium adversus hæ-
reticos contrariæ sententiæ minime even-
tunt communiorum Scholasticorum opi-
nionem. Facile quoque diluuntur ra-
tiones postea loco postremo: nam ad
primam liquet *filiationem* esse vocabu-
lum commonstrans hypostasim, & servi-
tutem designare tantummodo subjectionem,
& in Christo conditionem assumpti
hominis, ut inquit Athanasius nuper lau-
datus. Quare Damascenus definit servi-
tutem *legalem*, & secundo jure inter
homines inductam, non eam, quæ *na-
turaliter* inest cuilibet creaturæ respectu
Dei. Quadrant ipsi tantum servituti *le-
gali* connumeratæ à Vasquesio condi-
tiones; nam quælibet creatura, etiam
rationalis facta Dei filia per adoptionem,
libera à servitute peccati, amicitia Dei
particeps, & consors gloriæ nequit à de-
pendentia & servitute naturali ullatenus
subtrahi.

PROPOSITIO II. Nec repugnat appel- 10.
lari Christum ratione assumpti hominis *Propositio 2.*
creaturam,

Enimvero ratione formæ servi, & libe- *Probatur ex*
re assumptæ humanitatis ad Rom. 1. 3. *Scriptur. 88.*
dicitur Christus *factus ex semine David*: *Patribus, &*
& ad Galat. 4. *factus ex muliere, fa- ratione.*
ctus sub lege. Quid est autem esse *fa-*
ctum, nisi creaturam esse? Nec Patres
huic assertioni repugnant: nam S. Hila-
rius lib. xii. de Trinit. num. 48. ait:
Ultima dispensationis sacramentum est,
quo etiam creatus in corpore, viam se
Dei operum est professus; creatus autem
est in vias Dei à seculo, cum ad conspi-
cabilem speciem subditus creaturæ habi-
tum creationis assumpsit. Et num. 48.
Beatam autem illam & veram conceptam
intra Virginem carnis nativitatem, quia
tum creaturæ nostræ & naturæ & species
nascebatur, creaturam & facturam Apo-
stolus nominavit. Et infra: *Filius ita-*
que suus est, qui est in homine, & ex homi-
ne factura, neque factura tantum, sed
etiam creatura. Athanasius citato loco
appellat Christum Dominum in quantum
homo

homo eſt, factum, effectum, creatum. Ambroſius in 1. de Fide cap. xv. num. 96. Caro, inquit, Dominum, agnoſcit, gloria Patrem ſignificat: creatura noſtra Dominum conſitetur, charitas Patrem novit. Itaque quis ignoret quia ob cauſam incorporationis hoc dicitur? In eo igitur ſe creatum dicit, in quo & hominem teſtificatur, &c. Sanctus Hieronymus in cap. II. ad Ephēſios Tom. IV. pag. 342. Et quia ſemel ad nomen creaturæ venimus, & Sapientia in Prov. Salomonis dicit ſe creatam initium viarum Domini: multique timore ne Chriſtum creaturam dicere compellantur, totum Chriſti myſterium negant, ut dicant non Chriſtum in hac ſapientia, ſed mundi ſapientiam ſignificari; nos libere proclamamus non eſſe periculum eum dicere creaturam, quem vermem, & hominem, & crucifixum, & maledictionem tota ſpei noſtræ fiducia proſitemur. Auguſtinus Epist. 187. alias 57. ad Dardanum num. 8. Perinde, inquit, quod ad Verbum attinet creator eſt Chriſtus: Omnia enim per ipſum facta ſunt. Quod vero ad hominem, creatus eſt Chriſtus: Factus eſt enim ex ſemine David ſecundum carnem: quo in loco ſeptemdecim MSS. conſentire, & editos habere creatura eſt, obſervarunt Benediſtini. Atque his accedit Theologica ratio: quæ enim utrique naturæ competunt, poſſunt omnia de Chriſto enuntiari; & naturam humanam creaturam eſſe res per ſe loquitur. Quamobrem Patres, ubi affirmant Chriſtum non eſſe creaturam, accipiendi ſunt juxta traditam Auguſtini interpretationem, in quantum ad Verbum attinet, ideoque frequentiora occurrunt hujusce generis teſtimonia, ubi reſellitur hæreſis Ariana. Atque ideo Chriſtum ſecundum humanam naturam poſſe creaturam dici propugnant omnes Scholaſtici, quamquam id absolute enuntiandum negent complures, ne videamur cum hæreticis fovere errorem, ſermonisque conſuetudinem: ob quam perutilem monitionem traditam in 3. p. q. 16. art. 8. à magno Aquinate, addam proximam theſim tertiam.

11. PROPOSITIO III. Congruum magis, ac Propoſitio 3. religioſum eſt abſtinere ab iſtiusmodi enuntiationibus, Chriſtus ſervus eſt, creatura eſt, ac multo magis ab illa, Chriſtus eſt homo Dominicus, aut Deiſer.

Probatur 1. Illud quippe ſedulo eſt obſervandum, ne quomodolibet probare videamur hæreticorum aſſerta, neque de Redemptore noſtro loquamur demiffe nimis, atque irreverenter. Cum itaque hunc ap-

pellare ſervum ſit Felicianæ hæreſis contumacia, creaturam dicere ſit Ariana perfidia, & nuncupare Dominicum, aut Deiſerum hominem ſit perversa blaſphemantis Neſtorii calliditas; fatius eſt ad horum ſcita oppugnanda omnem ambiguum, & flexiloquam vitare orationem. Ac ſi mortalium nemo terrenum principem communibus plebis vulgique nomenclationibus appellat, eique foret inſeſtus, atque inurbanus, qui ipſum diceret mortale animal, rudem hominem, civem populari ſtirpe progenitum, quamvis talis eſſet naturali conditione: quis noſtrum audeat appellare Dominum Jeſum Chriſtum ſervum, & creaturam, dum formam ſervi, creatamque ſubſtantiam aſſumpſit propter nimiam erga nos charitatem, divina non amiſſa majeſtate? Rationi præterea conſentaneum eſt, unumquemque illuſtriori nomine, non titulo ignobiliore notare. Ad hæc, quæ univerſalia ſunt, argumenta accedunt circa ſervi nomenclationem peculiaria. Ac primum, ut ſcribit ad Hiſpaniæ Episcopos Hadrianus cit. Tom. IX. pag. 62. non decet nos humillimos ac miſerrimos illum nominare ſervum, quem univerſalis Eccleſia Evangelicis atque Apoſtolicis imbuta lucidiſſimis documentis Deum ac Dominum ſuum totis medullis cordis, tota animi devotione in dextera Patris proſitetur ſedentem. Deinde quænam eſſet, ut inquit idem Pontifex, arrogantia, ſervum dicere, quem Deus Pater appellat dilectum ſibi Unigenitum, cui poſt glorioſam reſurrectionem omnia ſubjecta ſunt, & in cujus nomine ſecti omne genu teſtatur Paulus mundi lilium, & Eccleſia pulcherrima roſa, ut ibidem pag. 63. vocatur ab Hadriano? Deducet inſuper, inquiunt ibidem pag. 90. PP. Francofordienſes in Epistola Synodica, eum dicere ſervum, qui Joan. xv. 14. nos amicos maluit nominare, quam ſervos, dicens: Jam non dicam vos ſervos, &c. Denique, cum nos Chriſtus Jeſus à ſervitute peccati liberaverit, magna eſſet ingratitudo Redemptorem ac liberatorem noſtrum ſervum potius, quam Deum ac Dominum, & noſtræ ſalutis auctorem, incaute audacterque proferre.

Similiter abſtinendum eſſe ab appellatione creaturæ, plura argumenta ſuadent. Ac primo, ut ratiocinatur Hilarius lib. XII. de Trinit. num. 4. Per Dominum Chriſtum creata omnia ſunt, & ideo ei proprium nomen eſt, ut ſit creator: quo nomine illum appellant Melchisedech Gen. XIV. 19. Oſeas Prophe- ta XI. 4. Petrus Epist. I. cap. IV. 19.

B b 3

ne

12-
Probatur 2.

ne repetamus loca à nobis producta lib. vii. cap. 11. Itaque, Hilarius ait, *non cadit in eum efficientia sua & natura & nuncupatio*. Ac similiter Ambrosius lib. 1. de Fide cap. xiv. n. 88. *Quis hunc induxit errorem, ut eum, qui creavit omnia, qui fecit omnia, diceret creaturam?* Præterea qui Filius Dei est natura, ideoque ei similis, & æqualis, & ex utero ejus genitus ante *Luciferum*, appellari nequit creatura; cum creatura omnis sit Deo longe dissimilis, & inæqualis, necnon in tempore procreata. Deinde, ut eo loci Hilarius, & Ambrosius concordī sententia loquuntur; de creatura scribit ad Rom. vii. 11. Apostolus subjectam esse vanitati, ingemiscere, & à servitute corruptionis fore liberandam: quis vero his per creaturæ contumeliam ludibriis Christum deputabit, ut vanitati subjectus sit, ut ingemiscat sub spe longinquæ expectationis, ut maneat etiam in corruptione naturæ? Utitur eodem argumento S. P. Augustinus in libro contra Secundinum cap. 8. Insuper Christo tribuitur æternitas, ut adversus Socinianos & Ebionæos diximus lib. vii. cap. 8. Imo è Schola quamplurimi refellunt hanc enuntiationem, *Christus incepit esse*: quamquam enim aliqui cum Scoto in 3. dist. xi. q. 3. illam propugnent, & si accipiat secundum assumptam naturam sit vera, prolata nihilominus absolute rejicitur à majori Theologorum numero, ut in eandem distinctionem tradunt noster Argentina, & Estius, necnon Thomistæ omnes in articulum 9. q. xvi. 3. p. Et revera, ut ibidem docet S. Thomas, in illa, aut consimili enuntiatione Christi nomine designatur *suppositum*, id est, Verbum, quod ante omnia sæcula extitisse profitetur fides Catholicorum. Atque verbum *incipere*, inquit Estius, negationem includit existentiae anterioris: ideoque licet recte enuntietur de Christo aliquando non fuisse hominem, non fuisse corpore animoque præditum, non fuisse quoque Mediatorem, quemadmodum asserit Augustinus Tract. cv. in Joan. num. 7. quoniam Mediatoris munus non absque assumpta humanitate exercetur: absolute tamen Christum, aut hunc hominem, Christo demonstrato, aliquando coepisse non affirmamus, sed potius asserimus cum Apostolo ad Hebræos ult. 8. *Iesus Christus veri, & hodie: ipse & in sæcula*. Illam quoque propositionem, *Hic homo*, designato Christo, *incepit esse* gravi censura notatam à sacra Facultate Parisiensi anno 1593. die 2. Augusti scribunt Isambertus in q. xvi. disp.

iv. art. 5. & Gabriel à S. Vincentio disput. xvi. de Incar. dub. 9. probatamque sacre Facultatis proscriptionem ab Alex. VI. testatur in præcitatum art. 9. q. xvi. illustris Thomæ Commentator Cajetanus. Nunc ut redeat, unde digressa est disputatio: cum Christo tribuatur æternitas, & apud plerosque Theologos male oleat enuntiatio illa, *Incepit esse*; omnis vero creatura sit per ipsum Christum producta in tempore, & aliquando esse coeperit, non erit Christo Domino tribuenda, sine hac determinatione *secundum naturam humanam*, creaturæ nomenclatio.

Multo magis abstinendum ab illa enuntiatione, *Christus est homo Dominicus*, *homo Deifer*. I. Quoniam hujusmodi enuntiatio frequens erat in ore Nestorianorum, ut ea Christum unum Dei filium negarent, ipsumque in duas personas dispecerent, quarum ex Virgine assumpta, id est, *homo*, non Deus, vel Dominus esset, sed *Emmanuel*, in quo Dominus, & Deus habitaret, ut diximus lib. xxvi. cap. 13. & adversus hanc Nestorianam locutionem pugnat quintum Cyrilli Capitulum ab Ephesina Synodo consecratum: *Si quis dicere audeat Christum non esse verum Deum, sed hominem tantum Deiferum; utpote unum, naturalemque filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicavit, anathema sit*. II. Quoniam si vis grammaticalis spectetur, *Dominicus*, non Dominum, sed ad Dominum attinentem, & *Deifer*, non Deum, sed Dei bajulum denotat: ideoque neutrum horum vocabulorum de persona, quæ Dominus ac Deus est, potest recte enuntiarī. III. Quoniam Patres aperte enuntiationem ipsam rejiciunt, nam Gregorius Nazianzenus in prima ad Cledonium Epistola citata à Lupo in Scholiis ad v. S. Cyrilli Capitulum, ait hac voce *Homo Dominicus* uti hæreticos, *ut imposturam faciant, vicissimque ipsi fallantur*. Et S. P. Augustinus in 1. Retract. cap. 19. num. 8. castigans quæ scripserat lib. 2. cap. 6. de serm. Domini in monte, ubi Christum *hominem Dominicum* appellaverat. *Sed non video*, inquit, *utrum recte dicatur homo Dominicus, qui est Mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus, cum sit utique Dominus*: additque, quod etiam si occurrat hujusmodi locutio apud nonnullos tractatores Catholicos eloquiorum divinorum, & nonnulla possit ratione defendi, se tamen *dixisse nollet*. IV. Tandem in dubium revocari nequit, quin *Dominici* appellentur, quia d

illi familiam spectant, ut ibidem inquit S. Pater; *Deiferi* autem dicuntur à vi. Synodo Orthodoxi omnes Patres, eoque nomine insignitus est sanctissimus Martyr Ignatius, ut diximus citato cap. 13. ubi quoque diluimus Nestorianorum objectionem. Dedecet autem quæ sunt communes fidelium sanctorumque notæ, maxime post eliminatas hæreses, libratamque vocabulorum significationem, in Unigenitum Dei filium indiscriminatim transferre.

APPENDIX.

14.
An Christus
revera dici
possit com-
positus.

In disputationem trahitur in Scholis, num Christus possit revera dici *compositus*, & *hypostatica* unio vere, proprieque appellari compositio; sed hæc quæstio tanti non videtur ponderis, ut in ea pertractanda immoremur, præsertim cum ex hæcenus disputatis possit ab unoquoque expediri. Enimvero, cum Christus una sit *persona* subsistens in naturis duabus, liquet non posse illum appellari ex duplici *subsistentia*, aut ex duabus personis *compositum*, sed potius dicendum cum Patribus v. Synodi colat. viii. anath. 4. *unam subsistentiam compositam*, scilicet, unam personam præditam naturis duabus: quo sensu Christum *compositum* appellarunt orthodoxi Patres, Cyrillus in libro de recta fide ad Theodosium, Justinianus Imperator in Profess. fidei, sanctus P. Augustinus cap. 35. Enchiridii, Joannes Damascenus lib. iiii. de Fide orthod. cap. 3. alique bene multi. Itanimum profitescentes Christum unam *subsistentiam compositam*, Nestorianam, & Eutychianam hæresim expresse damnant.

15.
Patrum &
Theologo-
rum senten-
tia.

Diversæ autem Patrum & Theologorum sententiæ, quorum aliqui unionem *hypostaticam* esse compositionem affirmant, aliqui negant, absque ulla difficultate componuntur, si *compositi*, ac *partis* diversam attendamus perceptionem: nam si *compositum* dicas illud, quod pluribus constat partibus incompletis, quæ habent ad invicem naturalem *habitudinem*, atque sese mutuo perficiunt, ejusmodi sunt corpus & anima, materies ac forma; constat Christum non esse personam *compositam*, neque naturam divinam habere rationem partis, ut diximus hujus voluminis pag. 48. & 155. Atque hoc sensu Ferrandus Epist. ad Severum, Hugo Victorinus, & ex Scholasticis subtilis Scotus negant Christum recte dici compositum, & Athanasius apud Euthymium in Panoplia p. 2. tit. 15. nec

non S. Pater Augustinus lib. 2. contra Maximinum cap. 10. negant divinitatem hujus personæ, quæ Christus est, posse dici partem. Ac ratio satis est obvia, & etiam eo loci innuitur à magno protoparente, quoniam *Filius Dei Deus, antequam susciperet formam servi, erat totus*: nempe divinitas non est pars incompleta, atque imperfecta; & quæ per unionem cum altera parte unam efficiat confusam, permixtamque naturam. Quod si *compositum* illud dixeris, quod pluribus constat distinctis, & invicem unitis, sive habeant propriam rationem partis, sive potius numeri, aut rei, quæ simul cum aliare unum constituat; Christum esse *compositum*, & divinam naturam aliquo sensu esse partem, non incompletam, & perfectibilem, sed quæ simul cum natura humana unam constituit personam, permanens perfecta, atque impermixta, asserunt laudati Patres, & cum magno Theologorum numero Thomas Aquinas. Nec immerito; cum ad hujusmodi compositionis genus satis esse videatur unio distinctorum. Ad hanc ergo quæstionem dirimendam sufficit distinguere duplex hoc genus compositionis, quod in Scholis appellant *per modum partis*, & *per modum numeri*, aut *per modum rei*, ex his, & cum his.

Proscriptus quidem fuit à Synodo Constantiensi anno 1414. articulus 4. Quæ à parte Joannis Hus, *Dux naturæ, divinitas, & humanitas sunt unus Christus*: sed hæc damnatio non evincit Christum ex divinitate, & humanitate non esse compositum, sed tantum personam non esse aut unam, aut alteram naturam sejunctim acceptam, ut arbitrabatur Wiclefus, ejus errores Joannes Hus pertinaciter propugnavit. Vide Tom. xii. Conc. Labbei p. 129. Adde, quod juxta regulam vi. Communicationis idioma- tum enuntiationes, quæ de Christo profertur, accipiendæ sunt secundum *subjectum*, non secundum *formam*, & ita dux naturæ ob unionem hypostaticam in concreto enuntiantur de Christo, ut nequeat propter utriusque naturæ distinctionem quod competit uni transferri in alteram, sive prædicari humanitas de divinitate in abstracto. Hoc ergo sensu Christus non est divinitas & humanitas; quatenus quæ enuntiantur de persona ratione naturæ divinæ, affirmari non valent de natura humana, aut è converso quæ ei competant ratione naturæ humanæ, prædicari non possunt de natura divina: quippe non valet, *Divinitas passa est*, sicut valet, *Passus est Christus*; neque

16.

Quæ à parte rei cum doctrina Hus & Wiclefi non conveniunt.

neque tenet, *Humanitas est ubique*, quem admodum tenet, *Ubique est Christus*. Brevi dicam: Joannes Hus confundebat concretum & formam, sive personam &

naturam; ut de Witeleso scribit Thomas Valdensis lib. 1. art. 3. cap. 42. num. 1.

CAPUT VI.

Quid asserendum de ea propositione, *Unus de Trinitate passus, ac mortuus est*.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. & 4. Fit historia ad propositionem necessariam.
5. usque ad 10. Variè demonstratur, catholicam esse enuntiationem; *unus de Trinitate est passus*.

10. & 11. Objectiones solvuntur.
12. Monachi Scythæ fuerunt immunes ab hæresi Eutychiana.
13. & 14. Objectionibus satisfiit.

1. Opinio Joannis & procli malè applicata ab Eutychianis.

ACRIS de Uno ex Trinitate passo controversiæ narrationem incipit ab anno 519. quo Scythæ Monachi cum Victore Diacono disceptarunt, præclarus scriptor, & de Dogmatica Theologia optime meritis Dionysius Petavius lib. 1. de Incarnati. cap. 18. At historia ab anterioribus temporibus est repetenda. Vita enim functo circa annum 434. Constantinopolitano Antistite Maximiano, quo sedente tumultus maximos excitant Nestoriani, Proclus Maximiani successor adversus dogmata Theodori Mopsuesteni Nestorianorum signiferi, suis in scriptis asseruit *Unum de Trinitate incarnatum*, sententiam Procli approbante Joanne Antiocheno Patriarcha. Horum vero auctoritate, Joannis scilicet & Procli, *Unum de Trinitate passum*, (non quidem catholico sensu assertum istud comprobantes de Christo, quatenus cum Verbo est una persona, sed pravo & hæretico, atque transferentes passionem in unam confusam permixtamque naturam,) dogmatizabant Eutychiani, tempore præsertim Concilii Chalcedonensis, id est, anno 451. Ab ipsa tamen Synodo Procli, & Joannis Epistola, ut liquet ex Relatione Synodi ad Marcianum Augustum, tanquam orthodoxæ receptæ fuerunt, & commendatæ.

2. A Petro Fulcone.

Asseruit postea *Deum cruci suffixum*, addiditque Trisagio ea verba, *Qui crucifixus est pro nobis*, Petrus Fullo; qui, ut Baronius & Valesius inquirunt, Antiochenum Episcopatum invasit anno 471. vel ut alii saniori fortasse judicio, 463. Romano Pontifice Hilario. Et Petri quidem sententia erat Eutychiana; nam cum Ario, Apollinari, & Eutychete illam affirmasse *passum Deum Verbum in ipsa divinitate*, demonstrat ex Epistolis Felicis III. ad eundem Petrum,

& ad Zenonem Augustum, eximius Lupus in Schollis ad cap. x. Synodi Chalcedonensis. Varia autem fuit Petri Fullonis fortuna; nam ejectus è Sede, quam invaserat, sententia Antiocheni congressus, & damnatus etiam à Romano Pontifice Simplicio, recepit se in Monasterium Monachorum, quos *Acemetas*, id est, *Insomnes*, ac *Pervigilantes* dixerunt. Restitutus postea opera Basilici Tyranni, iterum damnationem subiit sedente Felice III. anno scilicet 484.

Imperante deinde Justino, Scythæ quidam Monachi, quorum agmen ducebat Joannes Maxentius, falso à Vossio lib. 1. Hist. Pelag. cap. 23. & à Josia Simlero in Adnot. ad Maxentii libros, ab alio Maxentio Abbate distinctus, illud in professione fidei addendum contendebant, *Unum ex Trinitate esse crucifixum*, accerrime disputantes cum Victore Diacono, oblatisque libellis coram legatis Romani Pontificis, qui anno 519. Justinum ad compeſcendum Orientalis Ecclesiæ schisma convenerant. Verum Monachi nulla obtenta à Legatis summi Pontificis definitione, ad ipsam Romam usque profecti, eidem fidem suam probare conati sunt: sed jubente Pontifice, ut expectarent reditum Legatorum, Scythæ dissidiorum amatores coeperunt omnia turbare, conscribere ad longinquos Episcopos libellos, & epistolas de fide sua, ad simulacra quoque Regum confugere fidem publicam implorantes. Atque hæc insolens agendi ratio, rerumque, quæ contigerant sub Petro Fullone, vigens adhuc memoria in causa fuerunt, ut Monachi Scythici venirent in suspensionem hæresis Eutychianæ, cujus etiam à Baronio, & Bellarmino insimulantur, atque ut in eos juste animadverteret summus Pontifex Hormisdas. Fuisse

3. Scythæ Monachi in suspicionem hæresis Eutychianæ.

Et

immunes propugnatur.

ſe tamen ab illa hæreſi immunes propu-
gnant viri doctiſſimi, Petavius lib. v.
cap. 2. Vaſqueſius in 3. p. diſp. 15. cap.
3. Natalis Alex. diſſert. 2. ſeculi vi. Pa-
gius ad annum 519. num. 6. ac fuſiori ſty-
lo in Opere de hac controverſia conſcrip-
pto, aliſque in locis Noriſius.

4.
Denſo in-
ſurrexerunt
Neſtoriani.

Compreſſo tamen Scytharum tumultu,
erexere ſe iterum Neſtoriani, quaſi Hor-
miſdas in Monachos ſententiam dicens,
nullo modo probaret perſonam Verbi,
quæ eſt una ex Trinitate, incarnatam &
paſſam, ſed perſonam aliam Verbo ſola
morali unione conjunctam: diſſidiaque
auxere Monachi alii & ex factione Petri
Fullonis, ſed quidam Monachorum Scy-
tharum æmulatores, qui cum Neſtorianis
negabant Chriſtum dici poſſe *unam*
ex Trinitate perſonam, & Mariam Vir-
ginem eſſe *Deiparam*, auctore Liberato
Diacono in Breviario, & Joanne Papa 2.
in Epist. ad Imp. Juſtinianum. Hi mona-
chi Acemetæ ad eundem Pontificem
Joannem legatos miſere Cyrum, & Eu-
logium, ut opinionem ſuam apud Sedem
Apoſtolicam propugnarent, ejuſdemque
adverſus Scythas obtinerent approbatio-
nem. Contigit id Juſtiniani anno vii.
id eſt, Vulg. Aera 533. At Pontifex
certior factus tunc temporis propoſitio-
nem hanc, *Unus eſt Trinitate paſſus eſt*,
reprobari à ſolis Neſtorianis, auditis
etiam Juſtiniani Legatis Demetrio à Phi-
lippis, & Hypatio Ephęſiorum Episco-
po, Acemetas in ſententia perſicaciſ-
ſime perſiſtentes, tanquam Neſtorianos,
Eccleſiaſtica communione privavit. Ex
qua narratione poteſt quiſque deprehen-
dere tam illam enuntiationem, *Unus ex*
Trinitate paſſus eſt, quam additamen-
tum illud Trilagii, *Qui crucifixus eſt pro*
nobis, recte in ſenſu Eutyſchianorum fuiſ-
ſe ab Hormiſda, & à Felice III. repro-
bata, recte etiam à Joanne II. approbata
adverſus Neſtorianos & Acemetas, &
facile Scythas horum adverſarios purga-
ri poſſe ab hæreſis ſuſpicionem: ad utriuſ-
que demum hæreſis execrationem ſatius
eſſe, ſi ſecundam eſt ſancta Trinitate per-
ſonam dicamus affixam cruci, & paſſam
ſecundum carnem: quod ad majorem ve-
ritatis dilucidationem proximis poſitio-
nibus confirmabo.

5.
Propoſi-
tio i.

PROPOSITIO I. Hæc enuntiatio, *Unus*
eſt Trinitate eſt paſſus, eſt Catholica &
orthodoxa.

Demonſtra-
tur I. ex
ſcripturis.

Demonſtratur I. Ex Scripturis, & PP.
præcedenti libro cap. 13. adverſus Ne-
ſtorianos productis conſtat Dominum
R. P. Berti Theol. Tom. V.

noſtrum Jeſum Chriſtum eſſe cum Ver-
bo Dei unam perſonam, unigenitum fi-
lium Patris, ideoque unum ex ſancta,
& individua Trinitate. Quemadmodum
itaque catholica & orthodoxa eſt hæc
propoſitio, *Chriſtus crucifixus eſt*, ita
extra erroris periculum pronuntiari po-
teſt altera, *Crucifixus eſt una eſt ſancta*
Trinitate perſona. Accedit in hujus ar-
gumenti confirmationem, quod non tan-
tum Scripturæ ac Patres affirmant cru-
cifixum Dominum Jeſum Chriſtum, ve-
rum etiam proprio Filio Deum Patrem
non peperciffe, annuntiaſſe nobis vitam
æternam Unigenitum, qui eſt in ſinu
Patris, locutum nobis Patrem noviffime
in Filio, per quem fecit & ſæcula, alia-
que etiam hoc libro repetita. At con-
ditor ſæculorum proprius Dei filius, Uni-
genitus in ſinu Patris conſiſtens nonne
eſt ſecunda ſanctæ Trinitatis perſona?
Una ergo ex Trinitate perſona incarna-
ta eſt, paſſa eſt, crucifixus eſt. II. Ean-
dem enuntiationem probarunt Romani
Pontifices, illamque definivit in Episto-
la iiii. ad Avienum & Liberium Senato-
res Joannes Papa II. decernens Chriſtum
eſſe, ac recte dici *unum de Trinitate*:
eandemque propoſitionem v. Synodus
canone 10. his verbis conſecravit: *Si*
quis non conſitetur Dominum noſtrum
Jeſum Chriſtum, qui crucifixus eſt carne,
Deum eſſe verum & Dominum gloriæ,
& unum de ſancta Trinitate, talis ana-
thema ſit. IV. Item Synodus Act. iv.
approbavit Epistolam Agathonis Papæ,
in qua Chriſtus dicitur *Una de tribus Per-*
ſonis ſanctæ Trinitatis, necnon Episto-
lam Synodicam Concilii Mediolanenſis
ſub Manſueto, in qua idem Chriſtus ap-
pellatur *Unus de tribus ſubſiſtentiis de ſan-*
cta Trinitate. Eccleſiaſticis itaque defi-
nitionibus enuntiatio, de qua diſputa-
tur, munita eſt. III. Nititur quoque
Patrum auctoritate; nam S. Pater Augu-
ſtinus cap. 38. Enchiridii *unum Trium*
appellat unam Trinitatis perſonam qua-
rens, *An quando Unus trium in aliquo*
opere nominatur, operari Trinitas intel-
ligatur? & de Dono Perſev. cap. ult.
ſcribit humanam naturam *ſuſcipiente Deo*
Verbo in unicum Filium Dei ſublimatam,
ita ut qui ſuſcepit, & quod ſuſcepit, una
eſſet in Trinitate perſona. S. Proclus,
ut diximus, longe ante exortam Mona-
chorum Scytharum contentionem, in
Epistola ad Armenios *poſuit ad interzi-*
mendas Neſtorianorum verſutias unum
de Trinitate incarnatum, inquit cap.
10. Brev. Liberatus Diaconus. S. Ful-
gentius de Fide ad Petrum, cap. 13.
idem plane docet his verbis: *Firmiſſi-*

6.
Ex auctori-
tate Ponti-
ficum.

7.
Ex auctori-
tate Patrum.

8.
Ex auctori-
tate Docto-
rum.

me tene, & nullatenus dubites unam ex Trinitate personam, id est, Deum filium, &c. Atque de Incarnat. cap. 10. Una ex Trinitate persona Christus Dei filius unicus, ut nos salvos faceret, carne conceptus, & natus est de ventre Virginis Matris. IV. Patribus accedunt viri doctissimi, Ferrandus Diaconus, qui in Epistola ad Anatolium propositionem illam immunem ostendit ab hæresi Euty- chiana, etsi illam in Chalcedonensi Synodo protulerint Dorotheus. & Caro- sus Eutychetis Apocrisarii, *Sæpe enim, inquit, per ignorantes loquitur veritas.* Dionysius Exiguus in Præfat. ad Epistolam præcitatam S. Procli, scribit Theodorum Mopsuestenum, ejusque fautores, Nestorianos nimirum hæreticos, negavisse Christum Dominum unum de Trinitate; quamobrem monachi Acce- metæ idem negantes tanquam Nestoria- ni fuerunt jure meritoque damnati: & Facundus Hermianensis lib. 1. de Tribus Capitulis cap. 3. *Nihil est, inquit, quod de verbo reprehendatur dicentes unum de Trinitate incarnatum, sive passum, sive crucifixum.* V. In hac enuntiatione,

9.
Ex ratione.

unus de Trinitate passus est, & unus ne- quit significare unam substantiam, non enim idem valet, ac unus de tribus Diis, cum in trinitate unus duntaxat sit Deus: significat ergo unam personam, ut in textu illo Genesios 111. 22. *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est:* eo vel ma- xime, quod ad significandam naturam, & communem proprietatem, dici non solet absolute unus, sed, vel unum in neutro genere cum hypallage, id est submutatione pronominis, ut dum Chri- stus ait, *Ego & Pater unum sumus,* & Joannes, *Hi tres unum sunt:* vel unus cum additamento vocabuli exprimentis naturam, aut commune attributum, ut dum dicimus, *Unus Deus, unus Domi- nus.* In præfata itaque enuntiatione nonnisi proprie loquendo sensus occur- rit orthodoxus, commonstrans Domi- num Jesum Christum esse unam SS. Trini- tatis personam, quod impie negabant Nestoriani. VI. Eutychiani asserentes Deum passum & crucifixum, teneban- tur cohærenter asserere passam & cruci- fixam totam Trinitatem, quoniam Chri- stus in eorum sententia passus fuerat in natura Deitatis, quæ est toti Trinitati communis, unde ex illorum errore al- ter Theopaschitarum tanquam è proprio fonte manavit, aut si naturam divinam, in qua Christus passus est, aliam dixe- runt ab una natura Trinitatis, impege- re necessario in hæresim Arianam, &

Confirmatur
ex ratione.

invexerunt quartam in Trinitate perso- ram. At quisquis proficitur unam de sancta Trinitate personam crucifixam (quemadmodum ratiocinatur Ferrandus cap. 12. Epist. ad Anatolium) non as- ferit suffixam cruci totam Trinitatem, neque personam adstruit quartam, sed crucifixam proficitur unam ex tribus personis. Immerito itaque Eutychianæ hæreseos insinulatur.

Operosum non est ex dictis contrarias argumentationes refutare: quarum pri- ma est, hanc propositionem *Unus de Trinitate passus est,* sensum exhibere Eutychianum, cum significet passam fuisse unam sanctæ Trinitatis naturam, quod olim pluribus momentis demon- stravit Trifolius presbyter in Epistola ad Faustum Senatorem, postea Baronius ad an. 519. n. 80. Accedit altera, quo- niam propositio illa damnata est à Syno- do Chalcedonensi, ut scribit Dioscorus in *Suggestione* ad Hormisdam, nec non à Felice III. contra Petrum Cnapheum cognomento Fullonem, ut nos supra diximus. Proxima est, quod si probe- tur hæc enuntiatio, orthodoxum quo- que erit additamentum ab eodem Ful- lone factum Trifolio, & canere fas erit etiamnum, *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, qui crucifixus est pro nobis, miserere nobis.* Petitur argu- mentatio quarta ex eo, quod anno 482. Zeno Imperator devicto Basilisco edidit fidei professionem, quam appellavit *He- noticum*, in qua legebatur, *Trinitas mansit Trinitas, incarnato uno de san- cta Trinitate Deo Verbo:* huic tamen Henotico subscribere noluerunt Orienta- les Episcopi.

At ad 1. respondemus nullo pacto præ- fata enuntiatione præferri sensum Eu- tychianum, si & unus ad personam, non ad naturam [divinitatis] referatur, uti referendum esse præcedentia argumenta nostra demonstrant: atque hac una ex- peditissima responsione eliduntur facil- lime objecta quæque Trifolii parum in hac controversia exercitati, ad quæ ta- men plura reponunt Natalis citata differ- tatione, & in hac controversia Nori- sius cap. 6. Ad alteram, nego hanc propositionem à Synodo Chalcedonensi fuisse damnatam, etsi illam suis definitio- nibus sacrosancta Synodus noluit infe- rere, quod ea abuterentur Eutychiani, quorum tamen hæresim per se propo- sitio ipsa non redolet: qua in re imitati sunt Chalcedonenses Patres sapientiam

10.
Objectiones.

11.
Responsio.

Majo-

Majorum, qui adverſus Samofatenſes non probarunt *homouſion*, & contra Neſtorianos vocabulum Chriſtiparæ, quod his hæretici abuterentur, cum tamen utraque vox ſit in ſe catholica, & ab aliis Synodis, Patribusque recepta. Deinde, etſi damnata eſſet, non repugnat eandem propoſitionem *ad ſenſus loquentis*, ut Ferrandus inquit, modo rejici, modo approbari: quod confirmant allata exempla. Nec Dioſcorus in Suggeſtione ſcribit damnatam propoſitionem à Synodo Chalcedonenſi, ſed quod illam *Eutychetis diſcipuli in Synodo Chalcedonenſi propoſuerunt*. Videtiſ ipſum Baronium ad an. cit. num. 79. Profecto Synodus in Allocutione ad Marcianum non damnat, ſed ſummopere commendat Epistolam S. Procli ad Armenios, ubi eadem occurrit propoſitio: extatque hæc allocutio Tom. II. Conciliorum Harduini pag. 650. & Collect. Labbeanae Tom. IV. pag. 825. Petrus autem Cnapeus non ſolum affirmabat unam de Trinitate perſonam paſſam, ſed etiam *unum de Trinitate paſſionem pertuliſſe in ſubſtantia Deitatis, juxta Arij, Apollinaris, Eunomique blaſphemiam*, inquit quit Felix III. in Epist. ad Zenonem eodem Tom. IV. pag. 1071. Quod ſequitur diluitur facillime, quoniam veteres omnes ſemper *Triſagium* acceperunt de Deo Trino, nunquam de ſolo Filio, ut inquit in Epistola de Triſagio Damascenus, demonſtratque Pagius ad annum 512. num. 13. Hinc Felix III. Epist. III. ad Petrum pag. ejusdem volum. 1063 ipſum redarguit, quoniam addens *Qui crucifixus eſt pro nobis tertie Triſagii particulae, id eſt, Sanctus immortalis*, aſſerebat crucifixum fuiſſe Spiritum ſanctum. Ad hæc, inquit, *ſideliſſimum Chriſti gregem in Manichæi opinionem præcipitare contendis, qui Spiritum ſanctum aſſerit crucifixum*. Quod ſi clauſula à Fullone adjecta referatur ad unam tantum S. Trinitatis perſonam, negamus non eſſe admittendam; imo perpetuo uſurpatam in Orientalibus Eccleſiis ſcribit Valeſius in Annot. ad Evagrium pag. 99. adductis verbis Ephremii Antiocheni ex Photii Bibliotheca: quamquam ex ipſo Evagr. lib. III. cap. 44. aliſque Scriptoribus conſtat graviffimam Conſtantinopoli ortam ſeditionem, cum Anaſtaſius Triſagio voces illas addere voluiſſet. Ad ult. dico Orthodoxos Patres merito reprobaſſe Zenonis *Henoticum*, quia, ut Semieutychianis ſatiſfaceret, tres tantum Synodos ſervandas proponebat, omiſſa Chalcedonenſi, anſam tribuens hæreticis, qui hanc Synodum execrabantur,

R. P. Berti Theol. Tom. V.

& quia etiam non ſpectat ad Caſarem definire de fide. Aſſert utramque rationem lib. XI. cap. 2. Facundus Hermianenſis. Nonnulli Zenonem hæreticum putant: alii defendunt. Negari non poſteſt, quin ſaltem ſupprimendo memotatam Synodum, & Epistolam S. Leonis ad Flavianum hæreticis Eutychianis fuerit patrocinaſtus, non minus ac Heraclius in Ecceſi, & Conſtantius in Typo Monotheletis, ob duarum operationum vocem ſuppreſſam.

PROPOSITIO II. Monachi Scythæ, quamvis tumultuoſe, ac turbulente ſe geſſerint, ab hæreſi tamen Eutychiana fuerunt immunes.

12.
Propoſitio 2.

Demonſtratur primo ex dictis, quoniam ipſorum aſſertum nulla erat hæreſis nequitia conſperſum. Deinde confirmatur luculentiffimis testimoniis. Ipſe enim Dioſcorus Legatus Hormisdæ in Suggeſtione nonnullos novitatis & audaciæ redarguit, & ſaterur illos & hæc dicere: *Nos Synodum Chalcedonenſem ſuſcepimus: hoc ſperamus, ut jubeatis eam nobis exponi, quia non ſufficit ſic, quomodo eſt expoſita contra hæreſim Neſtorianam*. Juſtinianus in Epistola ad Hormisdam citato Tom. IV. Concil. pag. 1517. teſtatur Scythicos Monachos aſſeruiſſe, *Chriſtum filium Dei Dominum noſtrum pro noſtra ſalute carne crucifixum unum de Trinitate debere prædicari*; ideoque non tribuiſſe paſſionem Divinitati Hormiſdas in Epist. ad Poſſeſſorem ibidem pag. 1530. non tanquam hæreticos damnavit, & ex Urbe ejecit, ut falſo præfert Epistolæ titulus, ſed ut ſeditioſos, ſuperbos, odia ſoventes, ſui amatores, ad regum ſtatuas inclamantes, & doctos crimina ſerere, & obrectationum veneria compnere. Nulla in hac Epistola Eutychianæ hæreſis mentio. *Nullam aliam notam illis ſubſcribit præter iſtam, temerariæ novitatis, contumaciæ, ac ſuperbiæ*; inquit Petavius lib. V. de Incarnat. cap. 2. num. 2. S. Fulgentius, aliique Episcopi Afri apud Sardiniam exules, accepto libro Petri Diaconi, in quo cap. IV. habetur hæc propoſitio, lib. de Incarnat. cap. I. reſpondent: *Veſtram ſimul alacres & fidem cognovimus, & ſalutem: imo in agnitione fidei veſtra nobis ſalus innotuit*. Vide Tom. IX. Bibl. PP. pag. 199. Joannes etiam II. certior factus à Juſtiniano ſolos Neſtorianos negare Chriſtum crucifixum unum eſſe ſanctæ, & conſubſtantialis Trinitatis, Epistola, quæ extat cit. Tomo Concil. pag. 1743. Accemetas Monachos tanquam Neſtorii ſectatores

C c 2

tores

tores vitandos decrevit, in Epistola ad Senatores ibidem pag. 1752. probans propositionem Scythicorum Monachorum, *Unus ex Trinitate crucifixus est carne*, ut etiam supra innuebamus. Præterea satis apparet fides Monachorum istorum ex professione fidei eorundem. Maxentius enim in Fide sua inquit, *unum ex Trinitate esse Christum, qui pro nobis passus est carne*; & in 4. Anathematismo: *Si quis non acquiescit confiteri Christum unum de Trinitate etiam cum carne propria, qui pro nobis passus est carne, quamvis secundum carnem non sit de substantia Trinitatis, anathema sit.* Et Petrus Diaconus, alique Scythæ citato libro ad Fulgentium pag. 197. *Hac de causa* (inquit) *Trinitas etiam post incarnationis mysterium Trinitas mansit; quia idem Deus Verbum etiam cum propria carne unus est Trinitate, non quod caro ejus sit de substantia Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est unus ex Trinitate. . . . Quapropter & Deum Verbum passum carne, & crucifixum carne secundum beatum Cyrillum (Anath. xlii.) profitemur dicentem, Si quis non confitetur Deum Verbum passum carne, crucifixum carne, & mortem carne gustasse, anathema sit.* Postremo ex his fidei professionibus etiam invicta ratio in patrocinium Monachorum Scytharum depromitur. Immerito enim inuritur Eutythianæ hæresis nota iis, qui asserunt unum ex Trinitate passum carne, non secundum illam substantiam, secundum quam est unus ex Trinitate; cumque id tam expresse Scythici prædicaverint, censeri nequeunt inter Eutythianæ hæresis sectatores.

13.
Obijciunt.

Militat adversus hanc propositionem I. quod Monachi Scythæ Constantinopoli à Legatis Hormisdæ tanquam Eutythiani fuerint rejehti, itemque Romæ à Pontifice tanquam hæretici expulsi. II. Quod Joannes Maxentius Monachorum Abbas præfracte negavit Hormisdæ Epistolam ad Possessorem, eamque studuit oppugnare, imitatus perverforum hæreticorum pervicaciam. III. Quod vasserrimi hujus hæretici, id est, Maxentii patrocinium suscipiant, ut inquit Philipp. Labbeus Tom. xi. Conc. pag. 1533. procures quidam & infructu Novatores Jansenii asseda; cum ille hoc uno titulo Jansenianorum patrocinium fuerit promeritus, quia præfuit illorum in Apostolicam Sedem conviciis, & in summum Ecclesiæ Antislitem calumniis. IV. Quod etsi tolerari possit assertio illa, *Unus ex Trinitate passus est*, Scy-

thici Monachi eandem blandientis vuls peculæ artibus protulerunt, sectantes veterum hæreticorum vassritiem. V. Quod hi Monachi *unum de Trinitate passum* affirmaverunt *simpliciter*, nulla facta carnis mentione, quod Eutythianæ perfidiæ est evidens argumentum. VI. Quod asserentes suffixam cruci unam è sancta Trinitate personam, *personæ* vocabulum ad significandam divinitatis naturam calide detorserunt. VII. Quod nulla ratione ab Eutythiana labe purgari queat assertum illud Petri Diaconi in libro ad Africanos Episcopos in Sardinia exules, *Unam Dei Verbi naturam incarnatam.*

At corruunt hæc, & iis consimilia argumenta ex præmissis propositionibus. Nam ad primum liquet ex Suggestione Dioscori, & ex Epistola Hormisdæ non oh pravitatem dogmatum, sed ob dissidiorum fomenta, ob inconsultam novitatem, & ob audaciam male Scythas tum Constantinopoli, tum Romæ audisse, quamquam aliunde comperita sit fides ipsorum ingenua. Alterum nihil aliud probat, quam Maxentium in Apostolicam Sedem irreverenter, & tumultuose se gessisse; cum tamen ei nequaquam morem gesserint Scythæ alii, ut demonstrat Norisius in Monachorum Apologia Tom. i. pag. 927. recte cum Augustino affirmans *nec causam causæ, nec personam præjudicare personæ*, & Maxentium, qui nonnulla in Hormisdæ irritatus effudit, Schismaticum quidem fuisse, at non hæreticum Eutythianum. Atque ut refellamus male libratam Labbei inter Maxentium & hæreticos, atque inter defensores Scytharum & Jansenianos comparationem: hæretici judicio Romani Pontificis aperte contradicunt; at Maxentius negat Epistolam illam ad Possessorem esse Hormisdæ, scribens Tom. ix. Biblioth. PP. pag. 539. *Fertur ab inimicis ubique Epistola, quasi à Romano Pontifice destinata*: & pag. 541. ait *inverisimile esse, ut Hormisdas eam Epistolam dederit, cum Romano magistro militum dixerit Dioscorum pelago demergendum, nisi Christum unum esse ex sancta Trinitate fuisset confessus*, jubens, *ut sua verba insinuaret Imperatori.* Factetur etiam Maxentius in eadem Epistola nunquam Romanum Pontificem ab Ecclesiæ Catholicæ deviare sententia, ut observarunt ibidem Norisius, & dissert. 18 in Synodos Thomassinus. Nescio, num talia unquam ab hæreticorum pectore erumpant. Neque connumerandi sunt Jansenianis Scythicorum Monachorum patroni, ut falso scribit Labbeus, cum omnia

14.
Respondetur.

omnia Apoſtolica ſedis Judicia excipiant, propugnent, vindicent, non, ut ille inquit, aut cum Maxentio ficta exiſtiment, aut cum hæreticis conviciis proſcindant. Nulla quippe Janſeniana fuligine tinctus fuit Noriſius, quidquid nebulones quidam muſſarint, nulla Lupus, nulla Thomæſinus, nulla Du-Hamelius, nulla Pagius, nulla Dionyſius à S. Martha, ab eodem Noriſio laudati in citata Apologia pag. 878. Atque ſi hos velis, Labbee, Janſeniana obliſos fuligine, nunquid Janſenii aſſecta Gabriel Vaſquez, qui in 111. p. diſput. 15. cap. 3. num. 41. ait, *Quod igitur attinet ad ipſos Monachos, exiſtimo primum eos non fuiſſe Eutychianos, unam tantummodo in Chriſto aſſerentes naturam, aut deitatem ipſam paſſam fuiſſe, cum oppoſitum in eorum ſcriptis appareat?* Nunquid Janſenii aſſecta Chriſtophorus Ortega, qui diſput. 1. de Incarnat. certam. 1. num. 4. animadvertens unus ſignificare communi ſenſu perſonam, non autem naturam, inquit, *Catholicum doctumque Maxentium, ejuſque Monachos eo proprio ſenſu locutos credendum eſt, quo à Catholicis omnibus ea propoſitio admitti debet?* Nunquid Janſenii aſſecta Dionyſius Petavius, qui lib. v. de Incarnat. cap. 2. num. 2. *Quocirca,* inquit, *Nil in illorum factò, atque ſcriptis aliud culpes, niſi inconſultam rationem, & præcipitem ardorem inculcandæ novitatis, intempeſtivæ potiùs, minimeque neceſſariæ, quam aut callidæ, aut errore contaminatæ?* Atque his diluitur etiam obſectio tertia. At in proximis duabus non immorabimur, cum demonſtratum ſit Monachos Scythas addidiſſe aſſertioni ſuæ, *carne*; & expreſſe docuiſſe Chriſtum ſecundum carnem non eſſe de ſubſtantia Trinitatis; & conſequenter falſiſſimum eſt illos & paſſionem tribuiſſe divinitati, & propoſitionem ſuam absolute ac ſimpliciter pronunſiaſſe. Sexta ſimiliter oppoſitio eadem facilitate diſpellitur; nam cum Scythæ confeſſi ſint unum Dominum Jeſum Chriſtum, eumque paſſum ſecundum carnem, non in natura divinitatis, etiam unam perſonam & naturas duas agnoverunt, ideoque *perſonæ* vocabulum in proprio ſenſu uſurparunt. Ad ult. reſpondemus Petrum Diaconum citato libro cap. 2. diſerte ſignificare ſe unam Dei Verbi naturam in-

carnatam aſſerere in ſenſu Cyrilli: quare ut Cyrillus, ita Petrus aliique Scythæ, quorum eſt communis illa profeſſio, ab hæreſi Eutychiana fuerunt immunes. Imo teſtatur Petrus Diaconus unam Dei Verbi naturam incarnatam nihil eſſe aliud, quam duas naturas ineffabiliter unitas, prudenter hæreſim declinans tam Neſtorii, quam Eutychetiſ. *Igitur,* inquit, *Tom. 1x. Bibl. PP. pag. 296. juxta ſanctorum Patrum traditionem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in duabus naturis unitis & inconſuſis, id eſt, divinitatis, & humanitatis, in una perſona, ſive ſubſiſtentia conſitemur. Nec illis acquieſcentes, qui unam Dei Verbi naturam incarnatam prædicantes venerabilis Chalcedonenſis Concilii fidem refugiunt; nec illos admittentes, qui duas naturas doſe pronuntiantes unam Dei Verbi naturam incarnatam minime conſitentur, exiſtimantes hoc duarum naturarum profeſſioni contrarium: quaſi aliquid aliud, quam duas naturas ineffabiliter unitas, una Dei Verbi natura incarnata ſignificet, beato Cyrillo Alexandrinæ civitatis Antiſtite ad Succeſſum Episcopum Dioceſarivæ ita ſcribente: Sæ enim unam naturam dicentes Dei Verbi tacuiſſemus non inferentes incarnatam, ſed veluti abſcipientes diſpenſationem, erat illis forſitan non improbabilis ſermo ſimulantibus interrogare, Ubi eſt in humanitate perfectio, aut quomodo ſubſtantia noſtra ſubſiſtit? Quoniam vero, & perfectio quæ in humanitate eſt, & eſſentiæ noſtræ manifeſtatio illata eſt per id quod dictum eſt Incarnati jam deſerant arundineam virgam ſibiſmet ſupponentes. Sane eſt tam expreſſa profeſſio? Additur cap. v. pag. 197. recipi à Scythiſ Monachis cum aliis conciliis, ſanctum & venerabile quod apud Chalcedonem celebratum eſt, amplecti epiſtolas quoque beati Leonis, anathematizari univerſos contraria dogmatibus Eccleſiæ ſentientes, facta expreſſa mentione Theodori Mopſueſteni, Neſtorii, Eutychetiſ, & Dioſcori. Atque hæc fidei profeſſio merito ab Africanis Patribus commendata, nonne ſufficit ad abſtergendam à Scythiſ quamlibet notam hæreſis? nonne omnes adverſariorum obſectiones effringit? Hac itaque abſolvi poteſt apologetica pro Scythiſ Monachis diſſertatio.*

CAPUT VII.

An Christus sit Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech?

SUMMARIUM.

1. & 2. Commenta Melchisedecianorum.
3. usque ad 5. Probatur prima propositio.
5. 6. & 7. Declaratur Melchisedeci origo.

8. 9. & 10. Solvuntur objectiones.
11. & seqq. Probatur, Christum esse sacerdotem secundum ordinem Melchisedech.

1.
Melchisedecianorum
commentum 1.

VARIA fuerunt circa Melchisedechum placita, ante proposita quaestionis solutionem ad examen revocanda. Melchisedeciani enim haeretici, de quibus lib. 11. h. lv. Epiphanius, & S. P. Augustinus de Haeres. h. xxxiv. illum opinati sunt praecelaram quamdam Virtutem Christo superiorem, quae ad benedicendum Abrahamo à caelo descenderit: cujus haeresis cum Tertulliano de Praesc. & Theodoretto lib. 2. har. fab. auctorem faciunt Theodorum quemdam Argentarium, sive Theodotum; sed Epiphanius ibidem appellat Melchisedecianos a Theodotianis avulsos. Hierax, aut Hieracha, quem ferunt vixisse imperante Severo, vir Aegyptiacis, Graecisque literis imbutus tradidit Melchisedech esse Spiritum sanctum: quam opinionem refutat eo loci num. 5. & haeresi lxxvii. n. 7. Epiphanius, & in Epistola ad Evangelium presbyterum Tom. 11. pag. 570. edit. Martian. (alias 126. ad Evagrium) magnus Hieronymus illam tribuit imperito Scriptori, ei fortassis, qui edidit quaestiones rejectas à doctissimis Mauro-Benedictinis in Appendicem Tom. 111. Operum S. Augustini, ubi q. cix. pag. 106. idem error propugnatur: nam id conjectant Vindingus noster in Critico Augustiniano pag. 65. & Martianeus in notis ad praecitatam Hieronymi Epistolam. Origenes, & Didymus eò prolapsi sunt, ut Melchisedechum Angelum dicerent, uti refert ibidem Hieronymus: huiusque opinionis meminit etiam Augustinus q. lxxxi. in Genesim. Nonnulli denique arbitrari sunt Melchisedeci nomen, non proprium esse, sed appellativum, eoque solum Dei filium significari; quod post Novatores quosdam alios prolixè nititur demonstrare Cunæus in Tract. de Republ. Hebr. lib. 111. cap. 3. refutatus à Natali Alex. dist. 3. in 111. M. Aet. & à Friderico Koerberero Lutherano de Melchisedeco in Typo, & Anti-

2.
Commentum 2.

Inter eos vero, qui Melchisedechum saniori iudicio hominem existimarunt, oc-

currit primo eorum sententia, qui ipsum fuisse putant Semum filium Noe: quam sententiam Epiphanius h. lv. num. 6. inter somnia connumerat, tribuitque Samaritanis. At Hieronymus in Quaestionibus Hebraicis Tom. 2. pag. 520. tribuit Hebraeis, nec illam aperte refellit: quod & repetit laudata epistola ad Evangelium. Tuentur hanc sententiam Targum Jerosolymitanum, Abenezra, Baal Hatturim, neque improbabilis ea videtur Lyrano, Abulensi, Torniello, Villalpando, Eugubino, aliisque doctissimis Interpretibus. Communior tamen videtur quae asserit Melchisedechum fuisse hominem indigenam, & genere Chanaanæum: quam sententiam, cum permulti erudite propugnent, breviter ac nervose vindicant Salius ad annum M. 2118. & Controversia 18. Capisuccus. Quorundam Judaeorum opinio, autumantium Melchisedechum fuisse filium scorti, ideoque ipsius genealogiam in sacris literis praetermitti, adeo scurrilis est, adeo impia, ut vix digna sit quae recensetur; meritoque refellitur ab Epiphanio n. 7. refutatur à Torniello ad annum M. 2118. & risu excipitur ab omnibus tam Catholicis, quam haeticis. Huius generis sunt fuitiles aliae opiniones à Koerberero citatae §. 16. illa praesertim, quae tenet Melchisedechum ideo ignotum esse & absque genealogia, quia ejus imprecationibus terra ima dehiscens ipsius parentes, consanguineosque omnes deglutierit. Atque his enarratis sententiam exponemus nostram, postea quaestionem de Sacerdotio Christi instituemus adversus innumeras Novatorum phalanges: qui cum negent in Missa verum offerri Deo sacrificium, inficiantur quoque oblationem panis & vini, de qua Gen. xiv. 18. fuisse typum Eucharistiae, ob eamque rationem Christum à Psalmographo, & ab Apostolo dici Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech.

PROPOSITIO I. Melchisedech non fuit Propositio 1.
Angelus, neque Virtus quaedam caelestis, tio 1.
neque

neque Spiritus ſanctus, neque ipſe Dei filius.

Demonſtratur,

Demonſtratur I. Melchifedech fuit verus homo: duo enim characteres ei tribuuntur Gen. xiv. 18. quorum uterque nonniſi homini convenit; unus eſt *Rex Salem*, terrenæ nempe civitatis, ſive fuerit Jebus aut Jeruſolima, ut inquit Joſephus lib. vii. de Bello cap. 18. nunc lib. vi. cap. 10. ſive, ut probabilius cenſet Hieronymus epiſt. ad Evangelium, civitas alia, vel oppidum juxta Scythopolim. Character alter eſt *Sacerdos Dei altiffimi*; Sacerdotis vero munus ſolis hominibus fuit demandatum, ut primogenitis in lege naturali, & filiis Aaron, ac Levitis in lege ſcripta: quare Apoſtolus ad Hebræos cap. v. 1. ait omnem Pontificem ex hominibus aſſumptum eſſe. II. Eſt Apoſtolus cap. vi. 1. ejusdem epiſtolæ v. 3. appellat Melchifedechum *ſine patre, ſine matre, ſine genealogia*, non ad ſignificandum illum non eſſe hominem, quemadmodum autumant adverſarii; non ad innuendum illum fuiſſe ſpurium, ut commenti ſunt quidam Hebræorum, non ob ejusdem in affines imprecationem, ut demonſtrat ipſius egregia virtus, typi dignitas, nominisque celebris commendatio; ſed quia Scriptura ejus genus ac poſteritatem non enarrat, vertente Syro, *Cujus nec pater nec mater ſcripti ſunt in genealogiis*, & propria ſignificatione vocabuli ἀγενεαλογητος commonſtrante, non virum genus nullum habentem, ſed cujus origo literis non eſt prodita: licet, inquam, id ſcribat Apoſtolus; attamen verſu 6. proximo ait genitum eſſe Melchifedechum ex hominibus, ſed ejus generationem minime recenſeri in Hebræorum genealogiis: id quippe ſonant ea verba. *Cujus autem generatio non annumeratur in eis*, id eſt, ἐξ αὐτῶν ut habet Græcus, ex eis, ex eorum majoribus. Unde recte illuſtris Eſtius in hunc locum: *Hic innuitur Melchifedech non prorsus cavere genere: qui enim dicit genus ejus non recenſeri inter illos aut ex illis, tacite ſignificat eum aliunde genus habere.* Imo Epiphanius num. 7. *Ex aliis hominibus, quam Iſraelitis genus illis pertinetur.* Quid ergo? cum innuatur Melchifedech ex hominibus genitus, oportet ut illum hominem fateamur. III. Nomen *Melchifedech* non appellativum eſt, ut quidam autumant, ſed proprium; nam litera Jod inſcripta in hebraica voce מלכיצר, *Melchifedech*, cum non ſit nota pronominis, vel regiminis, debet eſſe proprii nominis *characteriſtica*,

ut in nomine filii Saul, מלכישוע, *Melchifuab*, 1. Reg. xxx. 2. in nomine filii Jechoniæ, מלכירם, *Melchiram*, 1. Paralip. 11. 19. in nomine regis Geraræ, אבימלך, *Abimelech*, Gen. xx. 2. in nomine uxoris Nabal, אביגיל, *Abigail*, 1. Reg. xxv. 3. in nomine filii Beria, מלכיאל, *Melchiel*, Gen. xlv. 17. aliisque in locis plurimis. Omnes quoque Verſiones, ut demonſtrat in diſſert. de Melchifedecho Martinus Van-
Rein ſ. ix. evincunt Melchifedechi nomen proprium eſſe: quidquid ſcribant loco citato Cunaus, & in Locis ad Pf. 110. Enjedinus. Quare aſſentiendum non eſt Cajetano, qui Comment. in Geneſ. ait appellativum eſſe, & commune regibus Salem: quamquam opinio Cajetani nullatenus ſententiæ oppoſitæ ſuſfragatur, quippe etiam Pharaos, Xerxes, Caſar, aliaque vocabula ejuscemodi pluribus ſunt communia, & tamen nonniſi de hominibus enuntiantur. Itaque Melchifedech proprium nomen eſt; atque ex ipſo nomine, ex genere Hebræis extraneo, & ex dignitate ſacerdotis ac regis liquet eundem verum fuiſſe hominem.

Generatim demonſtrata theſis, etiam quoad ſingulas partes confirmatur. Et Confirmatur. 4. quidem Melchifedech non fuiſſe Angelum conſtat ex priori momento, nam Angelis incorporeis non convenit externum offerre Deo ſacrificium, quod munus eſt Sacerdotum, ut inquit Eſtius. Ex eo etiam, quod Melchifedech dicatur Rex Salem, nequit hæc ſententia firmo talo conſiſtere: viſibile quippe civitatis regimen homini, non angelo demandatur, cum ſit inter principem ac populum civilis ſocietas. Deinde Melchifedechum non eſſe filium Dei evidens eſt ex Epiſt. Pauli ad Hebræos; nam ibidem cap. vi. 1. dicitur Melchifedech *aſſimilatus filio Dei*; quis autem recte dicitur ſimilis ſibi ipſi? In Græco etiam pro *aſſimilatus* habetur ἀπομοιούμενος, quo vocabulo non ſignificatur omnimoda ſimilitudo, ſed analogia typi cum re ſignificata; unde vertit Syrus, *In ſimilitudinem Filii Dei permanet pontificatus ejus.* His ergo verbis Melchifedech Filio Dei oſtenditur minor. In eodem cap. nec non Pſalmo cxi. Chriſtus appellatur *Sacerdos ſecundum ordinem Melchifedech*: quis vero proprie dicitur Sacerdos *ſecundum ordinem*, ritumque ſui ipſius? Præterea Chriſtus, ſaltem ad oblationem faciendam, ſemel apparuit, ut inquit Apoſtolus eadem ep. cap. ix. 26. Denique Melchifedechum non

non esse Spiritum sanctum præter producta argumenta hæc evincunt. Nunquam legitur Spiritum sanctum carnem induisse: quomodo ergo in persona Melchisedech latitabat? Ac si Melchisedech est Rex Salem, terrenæ civitatis incolæ, Filii Dei typus, illoque minor, quis nisi penitus cæcutiat, eundem dixerit Spiritum sanctum? Tandem cum omnis sacerdos sit inferior Deo, & huic in subjectionis tesseram offerat munera ac sacrificia, necessum est deprimat cum Macedonianis Spiritum sanctum ad sortem creaturarum quisquis illum cum Melchisedech confundit. Hinc Hieronymus laudata ad Evangelium epistola: *Si omnes repuleris, tum certe spiritualem interpretationem non recipies, qui imperitus sermone & scientia Melchisedech Spiritum sanctum pronuntiavit, ut illud verissimum comprobavit, quod apud Græcos canitur, Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat.* Est sententia ista Thucydidis lib. 3. ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμός δὲ ὄνον φέρει.

5.
Propositio 2.

Explicatur.

PROPOSITIO II. Incertum est, an Melchisedech fuerit Sem filius Noe, an Chanaanæus genere; quamquam videatur hæc postrema opinio probabilior præcedenti. Fuisse enim Semum auctore Hieronymo citata epist. & in quæst. Hebraicis, tenent quamplures & fere omnes Judæi: & licet Epiphanius hæres. lv. num. 6. secutus chronologiam lxx. mathematico argumento demonstret Semum eo tempore, quo Abrahamo occurrit Melchisedechus, fuisse mortuum; attamen juxta communiter receptam supputationem adhuc erat superstes, vixitque usque ad annum M. 2158. Isaacii filii Abraham quinquagesimum: unde recte ibidem Hieronymus inquit: *Supputantes annos vitæ ipsius ostendunt eum ad Isaac usque vixisse, omnesque primogenitos Noe, donec sacerdotio fungeretur Aaron, fuisse Pontifices.* Verum hoc argumentum non videtur prorsus invictum. Ex quo enim vixerit Sem ad Isaac usque, non inferitur fuisse regem ac Sacerdotem illum, qui Abrahamo occurrit: neque verum est Semum fuisse primogenitum Noe, cum major natu fuerit Japhet, ut liquet ex Genes. x. 2. ideoque Genes. v. Sem prius quam Japhet inter filios Noe commemoratur, quoniam de Sem Hebræi, de Japhet populus Gentium natus est: idque exacta chronologia possum demonstrare, quippe ex v. Genes. 32. Noe operam gignendis liberis primum dedit, cum quingentorum esset annorum, id est, anno M. 1556. & Sem biennio post diluvium, id

est, anno 1658. cum esset centum annorum genuit Arphaxad, ex Genes. xi. 10. Itaque Sem natus est anno M. 1558. & Japhet anno M. 1556. corrumpitque traditio illa Hebræorum deprompta ex primogenitorum dignitate. Imo nec traditio ista videtur inter Hebræos communis: nam Josephus l. vii. de Bello cap. 18. sive libro vi. cap. 10. scribit conditorem urbis Salem fuisse Chanaanæorum Dynastam: ab ipsa traditione recedit Abenezra, illamque, ut diximus supra, Epiphanius solis tribuit Samaritanis. Videtur quoque ea traditio orta ex Hebræorum superbia, utpote qui ægre ferunt commendari Sacerdotem ex genere Chanaanæorum. Ad Hieronymum quod attinet, refert quidem Hebræorum traditionem, at nihil definit: imo laudata ad Evangelium epistola contrariam traditionem his verbis commendat: *Verti me ad Hippolytum, Irenæum, Eusebium Casariensem, & Emisenum, Apollinarem quoque, & Eustatium nostrum, qui primus Antiochena Ecclesiæ Episcopus contra Arium clarissima tuba bellicum cecinit: & deprebendi eorum omnium opiniones diversis argumentationibus ac diverticulis ad unum compitum pervenisse, ut dicerent Melchisedech hominem fuisse Chanaanæum, regem urbis Hierosolymæ, quæ primum Salem, postea Jebus, ad extremum Jerusalem appellata sit.* Ibidem exemplo Abelis, Henoch, & Job ostenditur mirum non esse, si describatur Sacerdos Dei altissimi absque circumcissione & ceremoniis legalibus. Ex quibus constat sententiam Hebræorum, in quam manibus pedibusque serunt complures interpretes, ficulo inniti præsidio: quamvis illam ob amplissimum istorum numerum, lectorum relinquamus arbitrio.

Melchisedechum ergo fuisse genere Chanaanæum probabilius suadet Patrum traditio nunc à Hieronymo commemorata, & præferenda proculdubio derivatæ à Judæorum commentationibus. Adde Epiphanium h. lxxvii. num. 7. Accedit, quod Semo, ejusque filii ex Gen. x. 30. contigit regio à Messa usque Sephar, ultra Euphratem: & Melchisedech erat Rex Salem, cis Jordanem in terra Chanaan. Fateor non unam esse de Salem sententiam Auctorum, quibusdam asserentibus Salem eandem esse ac Jerusalem; aliis eandem ac Salim urbem Sichimorum, de qua Gen. xlii. 18. & Joan. iiii. 23. Ac esse Jerusalem probant permulti, quoniam Onkelos & Jonathan vertunt, *Melchisedech Rex Jerusalem;* & quoniam videtur in oblatione Melchisedechi

6.
Probatur.

dechi designatus Dei cultus in Hieroſolyma inſtaurandus. Sed Hieronymus amplectitur alteram ſententiam: quam in Epistoſa citata ad Evangelium probat ex peregrinæ linguæ mixtura, & ex quo cernerentur adhuc juxta Scythopolim ruinæ palatii Melchifedech commonſtrantes veteris operis magnificentiam. Addit Capellus, Melchifedech obviæ proſectum Abramo in vallem *Sare*, Gen. xiv. 17. id eſt, in planiciem, Jeruſolymam vero ex Pſalmo cxxiv. 2. fuiſſe vallatam montibus: quæ tamen conjectura ſutilis eſt, quia Melchifedech proceſſit in occurſum Abrahami extra Salem: & haud procul à Jeruſalem fuiſſe vallem, ubi Salomon ſibi monumentum erexit, liquet ex 11. Reg. xviii. 18. Verum etiam urbs Salim fuit in regione Chanaan, ex cap. xiiii. Gen. 18. Quidquid igitur de civitate *Salem* ſtatuerimus, liquet regem ejuſdem urbis fuiſſe Chanaanæum. Nam quod reponunt Semum occulta Dei inſpiratione illic permanſiſſe, ut Sacerdotio fungeretur tanquam Noë primogenitus, nullum habet fulcrum, & refutatum eſt ſupra. Præterea de Melchifedecho ait Apoſtolus ad Hebræos vii. 3. fuiſſe *sine patre, ſine matre, ſine genealogia*, id eſt, ipſius genus minime in Scripturis narrari. Quomodo ergo Melchifedech Semus, cujus novimus parentes ac filios? At enim, inquiunt, non narratur genealogia Semi ſub nomine Melchifedechi. Quid vero inde? Principio demonſtratum eſt Melchifedechum eſſe certi hominis proprium nomen. Deinde Apoſtolus verſu 6. inquit generationem Melchifedech non connumerari inter Levitarum majores, cum tamen Leviticum genus recta linea aſcendat ex Levi ad Jacob, ex Jacob ad Abraham, ex Abraham ad Arphaxad, ex Arphaxad ad Sem. Ad hæc Apoſtolus non ex ſolo nomine Melchifedech, ſed ex aliis quoque perſonæ adjunctis nobis Chriſti ſacerdotium commendat. Ruſus quis dixerit non narrari genealogiam Iſraelis, per hoc, quod ſub Jacobi nomine tantummodo recenſeatur? Itaque vulgaris illa reſponſio nequit hanc ſententiam infringere. Superſedeo ab argumentis reliquis, quæ à Saliano, cæterisque Scriptoris producuntur, quoniam ex dictis facile eruuntur, nec de re magni momenti in præſentia diſquiritur.

vii. Epiphanius, quia *Rabab meretrice fuit, & ejus nihilominus Scriptura meminit; ſed & Lambri, & Chasbitba adulterium ibidem expreſſum eſt, tamenſi alienæ ſtirpis hæc erat, nec Iſraelitarum ex genere originem trabens*. Confutatione pariter non eget quod nonnulli autumant patrem illius appellatum Heraclam, matrem vero Aſtariam, vel Aſtaroth, ipſiusque Melchifedech proprium nomen fuiſſe aut Joram, ſive Jehoram, ut inquit apud Druium Ben-Gorſon, aut Sydyc, ut ex Sanchuniathone conjectat Grotius, cum iſthæc nullo argumento probentur; quamvis ſi vera forent, magis inde confirmaretur Melchifedechum ex gentibus genus arceſſere.

Petrus Cunæus decem protulit argumenta ad probandum Melchifedech eſſe ipſum Dei filium, quorum quinque præcipua ſunt, alia nihil crepant ſolidi. Ac primum depromitur ex vocabulo, quod appellativum eſſe contendit, ex quo Paulus ad Hebræos vii. illud interpretetur *Rex juſtitie, & Rex pacis*; nullusque ætate Abrahami eſſet in terra Chanaan fidelium cætus, quia alioqui peregrinatus non eſſet inter Ethnicos, ſed in Salem fixiſſet ſedem. Petit alterum ex verbis ejuſdem epistoſæ v. 3. *Sine patre, ſine matre, ſine genealogia*, quæ non videntur cuiquam hominum convenire, Chriſto excepto. Fabricat tertium ex ſubſequentibus, *Manet ſacerdos in perpetuum*, in quibus enuntiatur æternitas propria ſolius Dei. Promittit argumentum quartum ex eo, quod ibidem Apoſtolus verſu 7. facit Melchifedechum meliorem, ac digniorem Abrahamo. Quintum urget ex cap. v. 11. ubi de Melchifedecho legitur, *De quo nobis grandis ſermo, & ininterpretabilis ad dicendum: quibus ſane verbis ineffabilem illius magnitudinem, ac divinitatem Paulus prædicat*.

At ad 1. & 2. reſponſum eſt in prima propoſitione: neque addendum modo aliud, niſi Abrahamum jam ſœdus inſiſſe cum habitatoribus Mambre, ex Gen. xiv. 13. nec completum adhuc, dum reverteretur à cæde Chodorlahomor, tempus divinarum promiſſionum, ideoque collocandum ei non fuiſſe in Salem domicilium. Victoriis etiam ac dignitate adauctus debuit ſuam urbem relinquere juſto, & erga ſe beneficentiſſimo Regi ac Sacerdoti Dei altiſſimi. Quod ſequitur ita accipiendum eſt, ut intelligamus Sacerdotii Chriſti nullum finem futurum, & ideo præfiguratum in ſacerdotio

8. Ad reliquas objectiones.

9. Reſponde-
tur.

7. Opinio Melchifedech nothum eſſe, reprobat. Opinionem autem eorum, qui dixerunt Melchifedech nothum, ortumque ex adulterinis conjugiiſ, quamobrem prætermiſſa ſit generis ejus origo, rejiciendam inter aniles fabulas probat num.

R. P. Berti Theol. Tom. V.

Dd

tio

tio Melchisedech, de cuius fine nihil in Scripturis habemus: quemadmodum ad commonstrandum Christi sacerdotium non conferri carnali generatione, paulo ante dictum est Melchisedech fuisse *sine genealogia*, id est, sacerdotium Christi spirituale fuisse antitypum sacerdotii Melchisedechi, cuius non proditur in sacris literis origo generis. Apostolus enim ex typo declarat Christiani sacerdotii dignitatem, & ibidem appellat Melchisedech *ἀφωμοιωμένον, assimilatum* Filio Dei. Argumentum proximum nil probat, quia Melchisedech dignior erat Abrahamo sacerdotii munere ac typo; nam licet & Abraham tanquam princeps familiae fuerit sacerdos, & obtulerit sacrificia, ut liquet ex Gen. xv. ex canone Missæ, & ex Divo Thoma 111. p. q. 31. art. 2. Melchisedech erat *Ἀρχιεπίσκοπος*, ad Heb. vi. 20. id est, Summus Pontifex, gerebatque typum sacerdotii nostri omnium præstantissimi. Ad ultimum dicimus illa verba, *de quo*, referenda esse ad Christum, aut ad Melchisedech, non absolute, sed ut Christi divinum sacerdotium præfigurabat.

IO.
Confirmatur
Responsio.

Tandem Melchisedech esse Spiritum sanctum probat Auctor Qq. novi & veteris testam. inter opera Augustini iisdem prorsus argumentationibus, quæ ad Filium Dei detorsit Petrus Cunnæus. Koerberus eandem sententiam affricat D. Ambrosio in lib. 1. de Abraham c. 111. Verum recte Hieronymus appellat Auctorem Qq. illarum *imperitum sermone & scientia*: quem non fuisse Augustinum eruditi omnes consentiunt, demonstrantque invictis momentis PP. S. Mauri in Admonit. in librum earundem Quæstionum, Append. Tom. 111. pag. 34. Qui ineptam illam opinionem tribuit Ambrosio, legens dormitabat. Sancti Doctoris hæc sunt verba, loc. cit. num. 16. *Sacrificium denique obtulit, decimas dedit; ideoque ei Melchisedech, qui interpretatione latina dicitur rex iustitiæ, rex pacis, benedixit: erat enim sacerdos summi Dei. Qui est rex iustitiæ, sacerdos Dei, nisi cui dicitur, Tu es sacerdos Dei in æternum secundum ordinem Melchisedech, hoc est, Dei filius, sacerdos Patris, qui sui corporis sacrificio Patrem nostris repropitiavit delictis?* Quo in loco Ambrosius tribuit Christo interpretationem nominis *Melchisedech*, non huius personam: de qua ad hunc modum se habet nostra lucubratiuncula.

II. PROPOSITIO III. Christus est Sacerdos Proposio 3. secundum ordinem Melchisedech, quo-

niam in prisca huius sacerdotis oblatione *panis & vini* præfiguratum fuit sacramentissimum Eucharistiæ sacrificium.

Ita Catholici omnes adversus Novatores, qui fatentur utique Christi sacerdotium præfiguratum in sacerdotio Melchisedechi, ob interpretationem nominis *Melchisedech, & Regis Salem*; ob typum divinitatis expressum in eo, quod Melchisedech dicitur *sine genealogia*; ob perpetuitatem sacerdotii significatam iis verbis, *Manet sacerdos in æternum*; ob discrimen à sacerdotio Levitico quod Apostolus innuit, docens generationem Melchisedech non connumerari inter Levitas; ob spirituales unctionem, ad quam innuendam dicitur Melchisedech factus sacerdos non secundum mandatum carnalis legis, sed *secundum virtutem vitæ insolubilis*; ob præcellentiam Christiani sacerdotii supra Leviticum in eo commonstratam, quod Melchisedech benedixit Abrahamo, ex cuius lumbis exierunt filii Levi, ab eoque acceperit decimas: hæc, inquam, tradita ab Apostolo in Epist. ad Hebræos cap. vii. (quam tamen plerique illorum Apostolo abjudicant) ultro heterodoxi concedunt: at dici Christum sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, spectata oblatione *panis, & vini*, istud præfracte abnuunt, idque nos Scripturis, traditione Patrum, atque ratione probamus.

Depromptum ex Scripturis argumentum est huiusmodi. Christum esse Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech ait David Ps. cix. 4. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: affirmat Apostolus ad Hebræos cap. v. 7. & vii. 15. verba David esse de Christo accipienda, quod & confirmat omnium Patrum, Theologorum, atque ipsorum hæreticorum assensus. At non aliter Christus appellatus est sacerdos secundum ordinem Melchisedech, nisi quia sub speciebus panis ac vini obtulit sacrificium Corporis & Sanguinis sui, prænuntiatum in prisca illa Melchisedechi oblatione. Quid est enim esse sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, nisi secundum ritum ac similitudinem huius sacerdotis Dei summi? Atqui Christus nequit appellari sacerdos secundum ritum ac similitudinem Melchisedechi, nisi quatenus obtulit sub speciebus *panis & vini* Eucharisticum sacrificium. Igitur ratione huius oblationis Christus appellatus est Pontifex, & sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Et quidem nisi ita appellatus sit ratione illius

Explicatur.

12.
Probatur ex
Scriptura.

illius oblationis, ob quam aliam causam sic appellatum putabimus? Non ob aliquam aliam oblationem, quia non legitur Melchisedech aliud obtulisse præter panem, & vinum, & si viva animalia mactavit, id non sufficit ad constituendum peculiarem ordinem sacerdotii, cum istiusmodi cruenta sacrificia etiam Abel, etiam Noe, etiam Levitæ omnes obtulerint. Non propter alias Melchisedechi dotes superius connumeratas; nam illæ commonstrant utique Christum fuisse in Melchisedech præfiguratum, at non evincunt fuisse sacerdotem *secundum ordinem Melchisedech*; quippe aliud ad figuræ rationem, aliud ad sacerdotii ritum, ordinemque requiritur. Sat est ad figuræ rationem, ut typi ac signa præcesserint; quare dicitur figura Christi Abel, dicitur Isaac, dicitur Moyses. At ad sacerdotii ritum & ordinem necessaria est similitudo etiam in re oblata, nec sufficit ratio figuræ; alioqui diceretur Christus sacerdos secundum ordinem Abel, secundum ordinem Isaac, secundum ordinem Moysis. Imo, ut in Paulum scribit Estius, tametsi Christus in ara crucis obtulerit semetipsum Patri sacrificium cruentum, atque hoc præfiguratum fuerit in mactatione vivorum animalium; quia nulla in cruce est ritus similitudo cum immolatione pecudum, nemo jure affirmabit Christum esse sacerdotem *secundum ritum alicujus sacerdotis præcedentis, qui pecudes immolaverit*. Nulla ergo ratio typi, nisi quæ sita est in rei oblata similitudine, constituit Christum sacerdotem *secundum ordinem Melchisedech*: & recte Tridentina Synodus Sess. xxii. cap. i. exponens Catholicam de sacrificio Missæ doctrinam ait de Christo: *Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, corpus, & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo patri obtulit.*

13.
Probat;
ex tradi-
tione.

Alterum argumentum ex traditione petitum est: quod omnes Patres affirmant non solum Christum esse sacerdotem *secundum ordinem Melchisedech*, verum etiam in hujus oblatione, de qua Gen. xiv. 18. præfiguratum sacrificium Christi incruentum, unde apparet quam commentitia sit, quam fallax interpretatio hæreticorum autumantium oblationem illam Melchisedechi fuisse civile epulum, profanamque comitatus Abrahami refectionem. At quid ex Græcis Patribus, ne proferamus omnes, Clemens Alex. Chrysostomus, Theodoretus? quid ex Latinis Cyprianus, Hieronymus, Augustinus? Clemens in iv. Strom. pag. edi-
R. P. Berti Theol. Tom. V.

tionis Morelli 539. *Melchisedech*, inquit, *rex Salem, sacerdos Dei altissimi, qui vinum & panem sanctificatum dedit nutrimentum in typum Eucharistiæ.* Chrysost. hom. xxxv. in Gen. pag. edit. Commel. 512. etiam in pane, ac vino à Melchisedecho oblatis agnoscens figuram sacrificii nostri, ait: *Protulit, Melchisedech, panem & vinum. Videns typum cogita, oro, & veritatem, & admirare divinarum Scripturarum accuratam diligentiam, quomodo superioribus sæculis & ab initio futura præsignata sint.* Theodoretus Tom. i. p. 50. sive in Gen. Inter. 65. inquit de Melchisedecho, *Typum enim gerebat sacerdotii Dominici.* Mitto Eusebium Cæsariensem, qui lib. v. de Demonstr. Evang. cap. 3. ait Melchisedechum nusquam aliis functum sacrificiis, nisi solo vino, ac pane, repræsentando corporis & sanguinis Christi mysteria: in quem locum nonnulla erudite Tournelius de Sacram. Euch. p. 339. ad literam exscripta, uti alia ibidem, à Becano Tom. ii. Opusc. xi. cap. 4. num. 5. usque ad 10. nulla Becani mentione facta. Cyprianus epist. 63. ad Cæcilium hæc habet: *Quod autem Melchisedech typum Christi portaret, declarat in Psalmis Spiritus sanctus ex Persona Patris ad Filium dicens, Ante Luciferum genui te: tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Qui ordo utique hic est de sacrificio illo veniens, & inde descendens, quod Melchisedech sacerdos Dei summi fuit, quod panem & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Hieronymus in Qq. hebraicis Tom. ii. pag. 528. hæc habet: *Quod autem ait, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, mysterium nostrum in verbo Ordinis significatur: nequaquam per Aaron irrationabilibus victimis immolandis; sed oblato pane & vino, id est, corpore & sanguine Domini Jesu.* Idem in Epist. xlii. ad Marcellam Tom. iv. p. 547. *Recurrere ad Genesim, inquit, & Melchisedech regem Salem bujus principem invenies civitatis: qui j. m. tum in typo Christi panem & vinum obtulit, & mysterium Christianum in Salvatoris sanguine & corpore dedicavit.* Demum S. P. Augustinus de Doctrina Christiana lib. iv. cap. xxi. num. 45. ait: *In Sacerdote Melchisedech Dominicum sacramentum præfiguratum videmus secundum quod divina Scriptura testatur, & dicit, Et Melchisedech rex Salem protulit panem, & vinum, &c.* Et in Epist. 95. ad Innocentium aliorum quoque Episcoporum nomine data, nunc 177. num. 12. *Melchisedech prolato Sacramento*
D d 2 *mensæ*

mensæ Dominicæ novit æternum ejus sacerdotium figurare. Atque lib. xvi. de Civit. Dei cap. 22. de Melchisedech loquens, *Ibi quippe, ait, primum apparuit sacrificium, quod nunc à Christianis offertur Deo toto orbe terrarum.* Quid ad hæc heterodoxi? Num Melchisedech typum Christi gessit tantummodo obres principio hujus thesisi commemoratas? At Patres in oblatione panis & vini ab eo facta agnoscunt *typum Eucharistiæ, typum ordinis de sacrificio illo venientis, typum mensæ Dominicæ, typum sacrificii, quod nunc offertur toto orbe terrarum.* Manet itaque inconcussum, ideo Christum dici sacerdotem *secundum ordinem Melchisedech*, quoniam in oblatione panis & vini præfigurabatur Eucharistia.

14.
Probatur 3.
ex Rabbiniis.

Et quoniam hæretici profana eruditione tumidi, & hebraicæ linguæ peritia superbientes firmissimæ Scripturarum ac Patrum auctoritati opponunt grammaticales quasdam observationes paulo infra expendendas; sciant etiam Rabbinos in textu Geneseos xiv. 18. ac præsertim in iis verbis, *Obtulit panem, & vinum,* percepisse aliquod magnum mysterium, & oblationem illam sacram existimasse, non civilem atque profanam. Nam Rab. Samuel Ben-Nahaman in illa verba inquit: *Erat enim ipse Melchisedech sacrificans panem & vinum.* Rab. Moyses Hadarsan, alique Melchisedech obtulisse Abrahamo *panes propositionis & vinum libaminum.* R. Ben-Jahir ita exponit verbum *וַיִּזְנוּ* protulit, exire fecit, hoc est, *Separavit à cessatione sacrificiorum sacrificium panis & vini:* & Rab. Johai pariter, *Tempore Messæ omnia sacrificia deficient: sacrificium vero panis & vini nunquam deficit.* Perlegat hæc eruditionis cupidus apud Galatinum lib. x. c. 5. Adeat & Joseph de Voisin de Lege Divina cap. 6. testimoniis Rabbiorum demonstrantem Melchisedechum in oblatione panis & vini designasse Abrahamo sacrificia & libamina, quæ oblaturus erat Messias, quod vir doctus probat ex Talmud Tract. Nedarim cap. 2. & ex Salomone Jarchi in caput Genesis. Ad dimus Commentaria Rab. David Kimchi in Osee caput xiv. 8. ab eodem Auctore producta cap. 44. Ipsemet Koer-

berus §. 23. fatetur ex vetustissima traditione, cujus meminit Patricides, Melchisedechum nullum obtulisse sacrificium præter panem & vinum, nihil aliud reponens, quam labile esse firmatum traditione argumentum: portentosa alia hæreticorum doctrina in libro xxiii. pluribus refutata.

Suadetur demum propositio Theologica ratione. Hæretici quippe negant Christum appellari Pontificem *secundum ordinem Melchisedechi* ratione oblationis panis, & vini, quoniam hanc in Melchisedech nolunt fuisse actionem sacerdotalem. At nisi id asseratur, non est cur Melchisedechus sacerdotii Christi gesserit typum, cum alii characteres, nominis *justitiam, & pacem* exprimentis, regalis dignitatis, ac prætermittæ genealogiæ, nequeant sacerdotii munus ritumque signare: unde in quartodecimo Genesim ad monstrandum oblationem Melchisedechi non fuisse à Sacrificio disjunctam legitur, *At vero Melchisedech rex Salem proferens panem & vinum, (erat enim sacerdos Dei altissimi) &c.* quibus in verbis oblationi munus sacerdotale conjungitur. Additur ibidem Melchisedechum benedixisse Abrahamo, ab eoque è manubiiis decimas accepisse: unde in vii. ad Hebræos ostendit Apostolus Melchisedechum in ratione sacerdotis fuisse Abrahamo superiorem. Atque hæc Melchisedechi præcellentia non salvatur per solam regis auctoritatem, quoniam hæc ad constituendum sacerdotii ordinem indifferenter se habet, & etiam Abraham princeps erat, regumque victoriis onustus: non per vivorum animalium mactationem, quia hæc non distinguit sacerdotium Melchisedech à Levitico, & Abraham quoque eadem cruenta sacrificia immolavit, Gen. xv. 9. & xxii. 13. non denique per alios Melchisedechi characteres, quoniam hi personæ dignitatem, non sacerdotii ordinem præsignabant. Fuit ergo Melchisedech major Abrahamo, quantum ad sacerdotium attinet; spectata oblatione panis, & vini; in qua latebat mysterii Eucharistici Sacramentum. Quapropter Scripturarum auctoritate, testimoniis Patrum, atque Theologica ratione assertio nostra munitur.

15.
Probatur 4.
ex ratione.

CAPUT VIII.

Refutantur hæreticorum objecta.

SUMMARIUM.

1. Hæreticorum sententia de oblatione Melchisedech.

2. 3. & 4. Sententia Catholicorum firmatur.

5. usque ad 11. Objectionibus satisfi.

11. & seqq. Aliorum sententiæ infirmantur.

I. Hæreticorum de Melchisedech oblatione sententia.

HÆRETICI verò nituntur ostendere nullatenus oblationem panis, & vini à Melchisedech factam, fuisse sacram & mysticam; quod primò evinci autumant ex textu hebraico: in quo Gen. xiv. 18. habetur de Melchisedechוַיֵּצֵא לֶחֶם וַיִּבֶן

protulit, sive, exire fecit panem & vinum. Habent pariter *protulit, aut, eduxit, aut, fecit exire,* Versiones reliquæ. Perperam autem hæc demonstrantia epuli exhibitionem ad significandam oblationem sacram detorqueantur. Etiam Vulgata legit, *Proferens panem & vinum, non, offerens, aut, obtulit.* Præterea extat in Græco pronomen, quo demonstratur panem vinumque non Deo oblatum, sed Abrahamo, ideoque actionem fuisse civilem, non sacram: ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἀρτους καὶ οἶνον, habet versio LXX. id est, *protulit, illi panes, ac vinum.* Deinde consuetum fuit, ut victoribus prostrato hoste è bello redeuntibus, magnique principis transeuntibus copiis finitimi reges aut obsequentis animi, aut foederis, aut benevolentiae causa suppeditarent cibaria. Id ergo fecisse perhibetur Melchisedech: quod & Joseph historicus narrat, & asserit Damascenus, & Pontificii quidam Scriptores fatentur. Et Josephus quidem in 1. Antiq. cap. x. alias xi. ait: *Iste autem Melchisedech militibus Abrahami iuxta dedit hospitalia, iisque omnia ad usus vite necessarios abunde suppeditavit.* Damascenus lib. iv. de Fide Orthodoxa cap. 14. inquit: *Abrahamum ex alienigenarum strage redeuntem summi Dei sacerdos Melchisedech pane ac vino excepit.* Cajetanus in Genesim p. 74. *Nihil, inquit, scribitur hic de sacrificio, seu oblatione, sed de prolatione, seu extractione: quam Josephus dicit factam ad reficiendum victores.* Etiam Gabriel Vasquez disp. 87. cap. 3. art. 6. ait: *Fatemur ingenue in nullo Codice Vulgato esse verbum, obtulit, aut participium offerens, quod sacrificare, aut sacrificantem denotat, sed protulit, aut proferens, quod significat idem, quod in medium educere, seu in medium educens.* Quibus Vasquesii verbis recitatis, exclamat gestiens Koerberus: *Videant hic Romanen-*

ses, quid ipsi suis in religione conveniatis respondeant. Similia effutunt Tarnovius, Rungius, Rivetus, alique novatores. Ex textu itaque hebraico, & Versionibus singulis, ex Josepho, ex Damasceno, ex ipsis Pontificiis Scriptoribus liquet oblationem Melchisedechi non fuisse sacram & mysticam, sed civilem, & qualem commemorat liber Judicum viii. 5. Polybius etiam l. 3. & Livius 31. id est, datam militibus annonam, & comneatum.

Respondent quamplures, non posse de exhibita annona, aut de epulo facto Abraham accipi laudata Genesis verba, quoniam sententia. nam legitur supra versu 11. Abrahami milites tulisse omnem substantiam Sodomorum, & universa, quæ ad cibum pertinent, & infra vers. 24. eosdem milites ex acceptis hostium prædis fuisse sacuros. Addunt sacri libri scriptorem non prætermittiturum pretiosiores cibos, si tantum de convivio facto Abrahamæ sermonem instituisset. Responsio tamen nostra hæc est, Melchisedech cum esset summi Dei Sacerdos accepto victoriæ nuntio obviam processisse Abrahamo, oblatoque in gratiarum actionem sacrificio panis & vini, & de more sacrificii parte sacrata Deo, Abramo ejusque pueris panem sacrum vinumque libaminum distribuisset. Id quippe affirmant Patres, qui tradunt porrectum Abrahamo panem sanctificationis, ut inquit Clemens Alexandrinus, sive *typum mensæ Dominicæ*, ut docent alii. Idem tradunt hebræorum Rabbinii, qui scribunt Melchisedechum panem vinumque sacrificasse, & Abrahamæ protulisse panes propositionis & vinum libaminum. Hoc idem confirmat ratio, quoniam Melchisedech venit in occursum Abrahamæ, non ut foederatus princeps ad exhibendum comneatum, sed ut sacerdos ad offerendum sacrificium in gratiarum actionem, atque ad benedicendum Abrahamo. Itaque ad hebraici textus auctoritatem fatemur hebraicum verbum *וַיֵּצֵא*, *Hotst*, idem esse ac *exire fecit*, aut *exire faciens*, & recte in Vulgata redi *proferens*, in aliis Versionibus, *protulit, extraxit, exire fecit*; quoniam ex urbe Sacerdos summi Dei *exire fecit*

Dd 3

panes

panes vinumque ad offerendum Deo sacrificium gratiarum actionis, & ad præbendum Abrahamo ejusque militibus nutrimentum, non de communi pane, sed de consecrato, typumque mensæ dominicæ præferente, quemadmodum tradunt Patres ipsique Rabbiorum doctissimi, qui nequeunt vim hebraicorum verborum ignorare. Et quidem verbum illud usurpari etiam ad significandam rem, quæ ad peragendum sacrificium profertur & asportatur, demonstrat doctissimus Bellarminus ex Judicum vi. 18. ubi legitur *Portans sacrificium, & offerens tibi*, & habet Hebræorum textus **אֶת־מִנְחָתוֹ**

וְהֵצִיאָהּ, *Exire faciens ad sacrifican-*

dum. Quid, quod Rabbini in verbo **וְהֵצִיאָהּ** arbitrantur designari separationem sacrificii panis, & vini à sacrificiis cruentarum victimarum, ut supra ostendimus? Neque possunt id hæretici refutare, quoniam nunquam è scripturis demonstrabunt Melchisedech hircos pecudesque mactasse. Prior ergo versutorum hominum argutatio hebraicis oculis fabricata, ineptissima est, atque ex Hebræorum Magistris in eos retorquetur. Nullius est pariter momenti quod petunt ex græca versione; primum quia gratis dato inscriptum esse in hac Versione pronomen *αὐτῷ*, *illi*, manifestum est ex dictis *illi*, id est, Abrahamo exhibuisse Melchisedech *panem sanctificatum*: deinde asserimus Codices melioris notæ, Oxoniensem, Aldinum, Vaticanum, Waltonianum quoque, sicut & hebraicum, carere hoc pronomine. Quod sequitur de officiis ex vetusta consuetudine præstandis Regi à pugna redeunti, & de epulis, cibariisque à Josepho narratis, id quoque à me ultro libenterque conceditur: sed nego Regem Salem, qui erat sacerdos Dei summi, qui obviam ierat Abrahamo ad ei benedicendum, qui sacerdotii Christi gerebat typum, præter consueta regum officia, non exhibuisse panem sanctificatum, ut postulabat ipsius sacerdotii excellentia, ut exigebat typus futurorum, ut tradiderunt Patres, ut agnoverunt Rabbini, ut asseruit in præf. Plicomachæ Prudentius, ubi de Abrahamo cecinit:

*Adhuc recentem cæde de tanta Virum
Donat Sacerdos ferculis caelestibus.*

Etsi ergo Melchisedech alimenta dederit Abrahamo, copiisque ejus, ut inquit Josephus, nec non R. Samuel in Bere-

scith Rabba, atque ut facere mos erat finitimis, factum hoc tamen sacrificio præcedente: quod etiam fatetur Grotius in Genesim productis verbis Philonis: *ἐν τῷ αἵματι τοῦ θεοῦ, sacra fecit victoria causa.* Idem respondetur ad auctoritatem Damasceni, qui eo loci commendat Christi sacrificium sub speciebus panis & vini, ac post verba citata addit immediate: *Mensa illa mysticam hanc adumbrabat, quemadmodum & sacerdos ille veri Pontificis Christi figuram & imaginem præseferbat.* Qui ergo talia objectant, aut putres fungos nos credunt, aut ipsi sunt ejusmodi. Quod attinet ad Vasquesium & Cajetanum reponeret aliquis horum duorum non tanti faciendam esse auctoritatem; sed postulat ratio æquitatis, ut castigetur improba hæreticorum arrogantia. Igitur Cajetanus in 111. P. D. Thomæ q. xxii. art. 6. hæc habet: *Cum Christus dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, intelligitur de ordine assimilationis in materia sacrificii: nam panem & vinum assumi instituit in suo memoriali sacrificio pro materia Eucharistia, sicut Melchisedech panem & vinum obtulerat in sacrificium.* Quid his expressius? quid magis communi Catholicorum sententiæ conveniens? Igitur Cajetanus, quamvis Comment. in Gen. scribat verbum *proferens* suapte natura non denotare sacrificium, sed *extractionem*; nec non asserat in textu hebraico, non haberi particulam *Enim*, quæ in Vulgata subjicitur ut causa oblationis; putat tamen sacrificium, oblationemque in pane, & vino peractam, priusquam fieret inter Abram pueros distributio. At Gabriel Vasquez disput. lxxxvi. cap. 3. (ibi enim extant verba citata à Koerberio) ait, quod hebraicum verbum, quod respondet latino, *protulit*, etsi idem sit, ac *in medium eduxit*, prout circumstantia loci exigere videtur, non quancunque educationem rei denotat, sed *educationem hostiæ, & victimæ ad immolandum.* Addit, gratis dato quod hebraicum verbum significet tantum *proferre*, *Melchisedech prius Domino obtulit panem & vinum, postea oblata Domino protulit Abraham, ut ei benediceret.* Concludit porrectum exercitui Abraham panem oblatum, vinumque libaminum, *non commune.* Stet suo loco veritas. Nil istic Vasquesius habet non orthodoxum, non libratum, non rectum: ejusque lucubratio ambiguum quorundam interpretationem complanat. His ergo quid respondeant Romanenses quærant Fractarii? Re-

Reſponſum eſt: deſinant geſtire, & obmutefcant.

5. Obijciunt 1. At enim reponunt hæretici: Abierunt in eam ſententiam Papicolæ, quod in ipſorum Vulgata extet, *Erat enim ſacerdos Dei altiffimi*, appoſita particula enim cauſam ſacræ oblationis exprimente. Verum id ineptum eſt ſupra quam dici poſſit. Primo enim habet Hebraicus textus, **והוא כהן לאל עליון**,

Et ipſe ſacerdos Deo excelſo: non particula cauſali poſita, ſed copulativa. Deinde incertum eſt, num hæc verba ad Melchifedechum, num ad Abrahamum ſint referenda. Præterea **כהן**

non ſemper ſacerdotem ſignificat; nam filii David II. Regum VIII. 18. dicuntur **כהנים**, ſacerdotes, quo in loco

ſacerdos, principem, non miniſtrum ſacrum designat. Diſpellitur ergo multiplici ex capite Pontificiorum commentatio.

6. Reſp. Theologorum, quos deridendi gratia vocant *Papicolas*, illi autem hoc nomine ſe cohoneſtari gloriantur, incorruptam hoc loco eſſe & immaculatam Verſionem. Enimvero, num ſunt hæretici in hebraiorum dialectis peritiores Hieronymo, qui particulam *Ve* reddit enim? Num doctiores Rab. Samuele Ben-Nahaman, qui legit, *Erat enim ipſe Melchifedech ſacrificans panem & vinum*, notans vim participii eadem obſervatione, quam in Maldonato tanquam à *Papiſta* conſictam riſu Novatores excipiunt? Num Rabbiniſ Ben-Jahir, & Johai tradent hebrææ grammatices præceptiones? Ecce non eradunt ex Priori Volumine Bibliorum Waltoni pag. 54. interpretationem textus Samaritici, *Protulit panem & vinum. Quia ipſe erat ſacerdos Deo Altiffimo*? Negamus ergo particulam *Ve* non recte reddi per *Enim*; quemadmodum Genetiſ xx. 3. ea verba, *Et habet virum*, Gen. xxx. 27. *Et benedixerit mihi Deus*, Iſaïæ LXIV. 5. *Ecce tu iratus es, & peccavimus*, recte verti, *Habet enim virum: Quia benedixerit mihi: Quoniam peccavimus*, nemo unus hæreticorum negabit. Gratis etiam dato legendum eſſe, *Et erat ſacerdos Deo altiffimo*; petimus, quare commemorata oblatione panis & vini, Sacerdotalis muneris fiat mentio. Non quidem ad commonſtrandam tantummodo Melchifedech dignitatem, nam ita Sacerdotii character cum Regia dignitate jungendus erat, legendumque, *Melchifedech Rex Salem, &*

ſacerdos Deo excelſo: non ad innuendum, cur Melchifedech benedixerit Abramo; ſic enim Sacerdotii nota ponenda erat in illo periodi commate, *Et benedixit ei*, non jungenda præcedenti, *Exire fecit panem & vinum, & ipſe ſacerdos Deo excelſo*: poſt quæ verbatam Hebraicus codex, quam Onkelos habet *ſoph, paſuch*, periodi membra diſſecens. Sive itaque accipiatur particula *Ve* pro cauſali *Enim*, ſive pro copulativa *Et*, ſtat immobilis Romanenſium Theologorum interpretatio. Vocabulum autem *Coen* referendum ad Abraham, neque hæretici dicunt, niſi obtuſioris ingenii, & craſſioris Minervæ: quippe violenta hæc interpretatione admiſſa, ſequeretur ea, quæ poſtea de hoc ſacerdote narrantur, eſſe Abramo, non Melchifedecho adſcribenda. Atque ita Abramus benedixiſſet Melchifedecho, & ab ipſo excepiſſet decimas, non e contra: quod repugnat Paulinæ ad Hebræos epiſtolæ, libroque Geneſeos. Poſtrema obſectio eſt caſſa nuce deterior, **כהן** quippe non niſi per-

rarò denotat virum principem, neque ſine aperta cauſa debemus propriam ſignificationem abjicere: ideoque omnes hoc loco *ſacrum miniſtrum* intelligunt, ſancti Patres, Judæi, Catholici, hæreticorum quoque præcipui, Muſterus, Druſius, Tremellius, Junius, Piſcator. Deinde Melchifedech non ſolum appellatur *ſacerdos*, verum etiam *ſacerdos Dei altiffimi*; quis autem *princeps ſummi Dei* ſingi poteſt? Tandem dignitas viri principis expreſſa ſatis fuerat præmiſſis verbis, *Rex Salem*. Non ergo Melchifedech appellatus eſt *ſacerdos*, ut filii David, hoc dignati nomine, quia *primi erant ad manus Regis*, I. Paralip. XVIII. 17. ideoque in Græca verſione II. Regum VIII. non *Sacerdotes* appellantur, ſed *δυναſται, ſive principes*: & hebraice dicuntur **כהנים** ſa-

cerdotes, ſpectata ampliori ſignificatione verbi **כהן**, id eſt, *ἀντιſτευ*, miniſtrare. Præcedens igitur hæreticorum obſectio ſic à nobis ſit refutata.

Inſuper opponunt Apoſtolum ad Hebræos omnes Sacerdotii Chriſti characteres in Melchifedecho præſignatos enumerare, & Chriſti Sacerdotium præferre Levitico, ex quo illud maneat in æternum, ex quo Melchifedecho decimas dederit Abraham patriarcha, ex quo ille huic benedixerit, ex quo denique illius ſacerdotalis unctio facta non fuerit ſecundum legem mandati carnalis. Inter quæ penitus prætermittit panis vinique obla-

7. Obijciunt 2.

oblationem. Istam ergo ad Sacerdotium Melchisedechi spectasse perperam autumant Pontificii. Addunt hæretici nos in Mensa Dominica ideo sacrificium adstruere, quoniam panis & vini immutationem in Christi corpus & sanguinem proferimus, priscis duntaxat manentibus speciebus, percipientes nullum sacrificium dari absque oblata rei mutatione. At nullam in oblatione facta à Melchisedecho rerum oblatarum immutationem invenimus: ideoque non habet oblatio ista rationem sacrificii; idque animadvertens Apostolus, oblationem ipsam alto præterit silentio. Imo istiusmodi oblatio nequit discernere sacrificium Melchisedechianum ab Aaronico, quoniam & filii Aaron panem vinumque offerebant. Frustra itaque Romanenses opinantur in præfata oblatione latere mysteria.

8.
Respondetur.

Respondemus ipsum Apostoli scopum, cui exponendo tota hæreticorum machinatio incumbit ut veritatem labefactare pertentent, facile priorem argumentationem elidere, quamquam cum solo nitatur Pauli silentio, nihil habet, juxta Dialecticos, firmitudinis. Studet itaque Apostolus hebræorum animos à sacrificiis Aaronicis, quæ magno adhuc habeant in pretio, novi sacerdotii excellentiam ex typo Melchisedechi exponens, penitus remove. Profecto in Melchisedech præfigurata est sacerdotii Christi excellentia in perpetua duratione, in decimatione Levitarum, & in unctione spirituali ac virtute indissolubilis vitæ: & præsignatus est *ordo*, ritusque sacerdotii in similitudine rerum oblatarum, videlicet panis & vini. Cum ergo non agat Paulus de Sacerdotii ordine, sed tantum de præexcellencia, commemorat cætera, quibus Melchisedech gessit typum, & figuram Christi, ejusque sacerdotii dignitatem expressit; præteritque silentio similitudinem rei oblatae, in qua proprie situs est sacerdotii ritus & ordo; eo vel maxime, quod hæc oblatio si tantum panis vinumque spectetur non videatur præstantior vivorum animalium mactatione, & ipsi Levitæ quandoque panes ac libamina obtulerint. Hac de causa Apostolus ejusmodi oblationem prætermisit: præmonens tamen alia in Melchisedecho latere mysteria, quæ captum ipsorum Judæorum adhuc cruentis victimis addictorum superabant, id est, Corporis, & sanguinis Domini sub speciebus panis vini præsentiam: quare cap. v. 11. ait: *De quo nobis grandis sermo, & ininterpretabilis ad dicendum; quoniam imbecilles facti estis ad audiendum: & versu proxi-*

mo, *Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo.* Quod sequitur breviter expeditur; panis enim immutari poterat in sacrificio Melchisedech coctione facta in clibano, ut Levitici 11. 4. Vinum pariter conspersione, vel effusione, vel ratione alia ritus Melchisedech propria. Proximo quoque argumento hæc brevissime retulerim: Differt in oblatione panis, & vini sacerdotium Melchisedech à Levitico: quia ille in pane tantum ac vino sacrificium obtulit, non in cæsis hostiis, hircisque mactatis; at Levitæ sacrificarunt potissimum animalia, eaque immolarunt unà cum libationibus, ut liquet ex cap. xxix. Exodi, & xxviii. Numerorum: ideoque in sacrificio Aaronico oblatio panis & vini non fuit sola, non præcipua, non propria.

Tandem hoc hæretici afferunt: Si à similitudine rei oblatae desumendus sit *ordo* sacerdotii, Christus sacerdos secundum ordinem Aaron, non secundum ordinem Melchisedech dicendus erit. Præcipuum enim sacrificium Christi, imo unicum, fuit sacrificium cruentum crucis: at cruenta sacrificia nunquam Melchisedech fertur immolasse, quemadmodum præstiterunt Levitæ.

Verum hoc ipso argumento in hæreticos invehimur: quippe, etiamsi sacrificium cruentum Christi præsignatum fuerit in victimarum mactatione; quoniam non eadem esset res oblata super altare Levitarum, & in ara crucis, neque spectata rei oblatae substantia, neque specie ac similitudine, nequit appellari Christus sacerdos secundum ordinem Aaron. Igitur etiamsi præfiguratus fuerit in Melchisedech ob rationes complures: nisi obtulit sacrificium simile in re oblata sacrificio Melchisedechi, appellari non potest sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Quare abunde objectioni satisfactum est in priori thesi demonstratione. Non diffiteor tamen plura ob stare, ne Christus dicatur sacerdos secundum ordinem Aaron, præsertim quod non fuerit sacerdos secundum mandatum legis, quod sacrificium crucis non fuerit typus futurorum, sed antitypus veterum, quod semel fuerit oblatum omnemque consummaverit expiationem. Ob quam rem non abjiciendum sacrificium Missæ quotidie oblatum in passionis Christi memoriam, ipsiusque applicationem, alibi demonstrabimus. Adimus responsionem S. Thom. q. xxii. art. 6. ad 2. etiam participationem sacrificii Crucis ejusque effectuum, in quo præcipue attenditur excellentia Sacerdotii Christi, expressius fuisse præfigura-

9.
Obijciunt.

10.
Respondetur.

tam

ram in Sacerdotio Melchisedech; etiamſi oblatio Crucis cum effuſione ſanguinis magis fuerit expreſſa in ſacerdotio Levitico: propterea quod panis & vinum ſignificant Eccleſiæ, ejusque membrorum unitatem, ut inquit S. P. Auguſtinus in Pſalm. cXLVII. num. 25. & Tract. xxvii. in Joan. num. 13. & habetur in cap. *Quia paſſus*, de Conſecrat. diſt. 2.

APPENDIX.

11.
Sententia
altorum,
quæ funda-
tur in Suida,
eſt nulla.

Nulla modo propugnari poteſt ſententia eorum, qui Chriſtum ſacerdotem Leviticum dixerunt ex Pſeudohiſtoria, quam narrat Suidas Tom. 1. pag. 1229. Jeſum in ſacerdotum numerum, cum adhuc eſſet adoleſcens, cooptatum, & repugnantes ſacerdotes aliquos, eoquod genus duceret ex tribu Juda, acquieviſſe ubi compertum fuit genus ejus fuiſſe mixtum. Fabuloſa enim hiſtoria illa eſt, meritoque ab omnibus reſutata, cum conſtet Dominum Jeſum fuiſſe ex ſemine David, atque ex tribu Juda; quod evidentiffime inferitur ex Pſalmo cxxx. 11. Luc. 1. 32. Joan. vii. 42. Act. xiii. 23. ad Rom. 1. 3. & Apocalypſi xxii. 16. Manifeſtum quoque eſt ſacerdotes in veteri lege fuiſſe ex ſola tribu Levi, nulla ſcæminæ lineæ ratione habita. Vide Exodi xxix. 9. 44. Levit. viii. 2. 11. Paralip. viii. 14. & ad Hebræos vii. 14. His non repugnat quod habetur Lucæ iv. 16. Jeſum in die ſabbati legiſſe in Synagoga, & explicaviſſe Iſaiam Prophetam: aut quod ejecerit de Templo ementes & vendentes, Matt. xxi. 12. & Joan. ii. 14. Legere enim in Synagoga, & habere ſermonem exhortationis ad plebem, non erat munus tantummodo ſacerdotum, cum idem fecerit Paulus de Tribu Benjamin Act. xiii. 16. unde quod Auguſtinus ſcribit lib. 1. de Peccat. Meritis cap. xxvi. num. 54. Chriſtum *lectoris etiam functum officio in Synagoga*, nullius ſacri miniſtri innuit ordinem; maxime quod ibidem ait Lucas traditum illi librum, & ab ipſo redditum ſacris miniſtris: *Et cum plicuiſſet librum, reddidit miniſtro*. Ejecit vero è templo vendentes & ementes per motus zelo domus Dei, divinaque præditi potestate, non ex æditi officio; ideoque Judæi dicebant, *Quod ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis?*

12.
Sententia
Tornielli.

Falſum præterea eſt à Davide duos prodiſſe ſtipites, regium unum per Salomonem, ſacerdotalem alium per Nathan; quorum unum deſcribat Matthæus, Lucas alterum. Propugnant hanc opinionem Torniellus ad annum M. 4051. num. 15. & 16. quia Nathan fuit filius

R. P. Berti Theol. Tom. V.

Davidis non natura, ſed adoptione, atque ſacerdos, ut liquet ex 11. Regum cap. viii. genitus enim fuerat ab Uria Bethſabee marito de Tribu Levi. Addit hanc eſſe S. P. Auguſtini mentem quæſt. 61. ex lxxxiii. ubi ait Nathan progenitorem Joſephi, (de quo Lucas) fuiſſe Nathan prophetam, *cujus correptione David peccati abolitionem penitendo impetravit*. Similia tradit S. P. lib. 11. de Conſenſu Evang. cap. 3. Alii etiam Patres, Ambroſius præſertim in Lucam, Hilarius can. 1. in Matth. & Gregorius Nazianzenus in Carmine de Chriſti Genealogia eundem ex utraque tribu progenitum aſſerunt. Accedit in hujus ſententiæ confirmationem, quod Maria cognata erat *Elifabeth de filiabus Aaron*, ex Lucæ 1. 5. cumque lege Numerorum xxxvi. 7. cunctæ ſcæminæ nubere poſſent tantum ſuæ tribus hominibus, inferitur Mariam Virginem & Elifabetham fuiſſe de eadem cognatione ac tribu, id eſt, Levi.

Hæc tamen ſententia deprehenditur falſa ex dictis pag. 66. & ſeq. neque fir-
mo ullo momento fulcitur. Enimvero ^{13.} *diur falſa*, Nathan, per quem Lucas textit Salvatoris genealogiam, fuit filius Davidis generatione, non adoptione, ut liquet ex 1. Regum cap. v. 14. & 1. Paralip. cap. iii. 5. licet procreatus ex Bethſabee uxore Uriæ. Imo, etiamſi fuiſſet à Davide adoptatus, non diceretur de tribu Levi; falſo enim ſupponitur Uriam virum Bethſabee ad hanc pertinuiſſe tribum, cum fuerit Hethæus genere; 2. Regum xi. 3. longe diverſæ cognationis ab Uria Pontifice, de quo 1v. Reg. xvi. 16. Hethæi quippe terram promiſſionis circa Hebron incolebant, quæ regio ceſſerat tribui Juda. Quo autem ſenſu filii David 11. Regum viii. appellati ſunt ſacerdotes, paulo ſupra explicavi. Flacceſcit igitur ex hoc capite Tornielli opinatio. Nullam etiam firmitatem habet in auctoritate Auguſtini, qui lib. 11. Retract. cap. 7. & 16. priorem ſententiam depoſuit diſtinguens Nathan filium David à Nathan propheta, nullamque adoptionem agnoſcens in Eli patre, ſecundum Lucam, Sponſi Virginis, niſi juxta legem Deuteronomii xxv. 5. ut diximus diſputantes de Chriſti genealogia. Alii vero Patres ambarum Tribuum, Regiæ & Leviticæ permixtionem agnoſcunt ratione connubiorum; quod ſcilicet Sacerdotes in uxores acciperent etiam filias Juda, & viciliſſim viri Juda ſæpenumero filias Aaron: nam liquet ex Juda ortum Dominum Jeſum, & ex hac Tribu neminem connumeratum inter Levitas. Legitote

Ee

Episto-

Epistolæ ad Hēbraeos caput VII. Hæc, quæ de Levitarum connubiis dixi, diluunt objectionem postremam: Maria enim potuit esse cognata Elisabeth, tamen hæc esset de filiabus Aaron, ex qua tribu fuit etiam Virginis mater, aut Avia: quamquam Ambrosius lib. III. in Lucam num. 5. tradat Elisabeth fuisse de tribu Juda, & hac ratione cognatam Deiparæ. Nec repugnat assertioni nostræ alata lex Numerorum, quæ spectat tantum ad filias paternorum bonorum hæredes. Id probatur primò ex præcedenti cap. XXVII. 3. ejusdem libri Numerorum, ubi hæc lex dicitur super filias Salphad à Domino promulgata: quarum filiarum pater non habuit mares filios. Deinde cap. XXXVI. 8. exprimitur finis ejusdem legis, id est, *Ut hæreditas permaneat in familiis*; quo fine cessante, cessat lex ipsa. Constat præterea Davi-

dem uxorem duxisse Michol filiam Saul ex Tribu Benjamin, Booz Ruth Moabitudem, & e contra Jojadam Sacerdotem Josabeth sororem regis Ochozia. Vide lib. I. Regum XVII. 27. Ruth. IV. 10. & II. Paralip. XXII. 11. Tandem ubi Vulgata nostra Num. XXXVI. legit, *Et cuncta femine*, extat in hebraico Codice, *יִרְשֶׁת נַחֲלָה וְכָל־בָּרָה*, Et

omnis filia hæreditans hæreditatem: Græcus LXX. *Καὶ πάντα θυγάτηρ ἀρχιερέων ἀνδρογονίων*, Et omnis filia vindicans sibi hæreditatem: ac similiter Onkelos, Samaritanus, Arabicus in Polyglottis Walt. Tom. II. pag. 710. Nec tamen id succensendum Vulgatæ, cum hæc præcitatis verbis, *Ut hæreditas permaneat in familiis*, eundem sensum absque ulla ambiguitate præferat.

CAPUT IX.

De aliis titulis, qui Salvatori nostro conveniunt.

S U M M A R I U M.

1. Christus fuit Rex.
2. An habuerit Regnum temporale.
3. Fundamenta negantium.
4. & 5. Sententia Auctoris probatur.
6. Objectionibus respondetur.
7. Christus est caput hominum, & Angelorum.
8. Etiam prædestinatorum.
9. An gratia Angelorum ex merito Christi.
10. Sententia Auctoris.
11. An Christo competat auctoritas Judicis.

T.
Christum
esse Regem
probat ex
scripturis.

QUEMADMODUM in Melchisedecho prænuntiatum fuerat Christi Sacerdotium, ita in Davide, qui reprobato Saule constitutus fuit Rex Israel, præfiguratum novum Christi regnum, scite docet in duodecimo libro contra Faustum cap. 33. S. P. Augustinus. Itaque post Christi Sacerdotium, de Regno differendum nobis est, brevi tamen, cum plura de hoc argumento dicta sint lib. XX. cap. 16. prop. 4. & 5. Regem itaque esse Dominum nostrum Jesum Christum, extra omnem dubitationem positum est, commonstrantque textus divinarum Scripturarum locupletissimi. Legitur enim Ps. II. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*, & vers. 8. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*. Ps. LXXI. 8. *Et dominabitur à mari usque ad mare*. Zach. XI. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi justus & Salvator*. Luca I. 31. *Regnabit in domo Jacob in æternum*. Idem testati sunt profecti ex Oriente Magi, & percontantes Matth. II. *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum?* Idem asseruit Sal-

vator ipse respondens Pilato illum interroganti XVII. 17. *an rex esset, Tu dicis, quia Rex sum ego*. Idem confirmat causa mortis ejus inscripta cruci, Matth. XXVII. 37. *Hic est Jesus Rex Judæorum*. Dehoc itaque nulla est inter Theologos controversia.

Fatentur quoque omnes Christum spirituale regnum habere, ac temporale, si habuit, intentum sublimiori operæ Redemptionis noluisse exercere: non enim Rex fuit ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum, hostesque visibiliter debellandos, sed Rex Israel est, quod mentes regat, quod in æternum consulat, quod in regnum cælorum credentes, amantesque perducatur; inquit S. P. Traët. LI. In Joan. num. 4. At temporale regnum Christo complures denegant, aut, si dominium aliquod ei tribuunt in Reges terræ, non nisi illud indirectum putant, & quatenus ad finem supernaturalem conducit, ipsius scilicet regni spiritualis consecutionem. Negant vero omnimode temporale Christi regnum Magdeburgenses, Molingus,

næus, Jandunus, Marſilius Patavinus, alique apud Capifuccum controverſia XIX. necnon L'Herminier tom. III. p. 392. Tournely q. XII. pag. 394. Juenin differt. VI. q. 9. Indirecte tantum regiam dignitatem Chriſto in temporalibus tribuunt Banneſius, Sotus, Bellarminus, alique.

3.
Fundamen-
ta negan-
tium.

Horum argumenta ſunt partim è Scri- pturis partim ex Patribus, partim ex ratione deprompta. Enimvero ex Scri- pturis liquet regnum Chriſti eſſe ſpiritua- le & æternum; dominium autem tem- porale ipſum Chriſtum abjeciſſe, dum deſcriptus eſt inter Auguſti ſubditos, Lu- cæ II. 1. dum noluit arbiter ſedere in- ter fratres litigantes, Lucæ XII. 14. dum fugit in montem ne raperetur ad thro- num, Joan. VI. 15. dum Pilato confeſ- ſus eſt, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo Joan. XVIII. 36. Deinde ex Pa- tribus idem videtur evinci, ſcribente Ambroſio lib. 3. in Lucam, *Regnum ejus non erat in hoc ſæculo, ſupra ſæculum erat*: Hieronymo in cap. 22. Jerem. *Regnum ejus non erat terrenum, ſed per- petuum atque cæleſte*: Auguſtino Tract. cxv. in Joannem num. 3. *Neque regem talem ſe eſſe fatetur, cujus regnum pu- tetur eſſe de hoc mundo*; & lib. XVII. de Civ. Dei cap. 7. aſſerente regnare Chri- ſtum, *non carnaliter, ſed ſpiritualiter*: Magno demum Gregorio hom. VIII. in Evangelia, *Quaſi in alieno naſcebatur*. His accedit multiplex ratio: ac prima, quoniam regia dignitas ad redemptionis finem erat omnino ſupervacanea: alte- ra, quod Nicolaus III. cap. *Exiit*, defi- nivit Chriſtum verbo & exemplo do- cuiſſe religioſam paupertatem, quæ do- minio caret omni: poſtrema ac præci- pua; quia non erat Rex Judæorum, ne- que gentium cæterarum; cum talis non fuerit hæreditaria ſucceſſione, neque electione populi, neque jure belli, ne- que dono Patris, à quo Filio conſeſſum fuit regnum duntaxat ſpirituale.

4.
Aſſertio Au-
toris.

Aſſerimus nihilominus, Dominum Je- ſum Chriſtum, quantum ad poteſtatem, & jus regni ſpectat, fuiſſe tam ſpiritualis, quam temporalis regni pleniffima præ- ditum auctoritate, etiamſi hanc exerce- re noluerit, eamque ſinat ſæcularibus principibus demandari; quemadmodum corporalia officia ſpiritualis anima com- mittit miniſterio membrorum, prout explicavi laudato libro viceſimo. Et re- vera ſe tanquam regem à ſolvendo cen- ſu immunem declaravit, Mat. XVII. 24. omnemque poteſtatem ſibi à Patre tradi- tam aſſirmavit, ejusdem Matth. cap. ult. 18. quæ tam univerſaliter enunciata, fru-

R. P. Berti Theol. Tom. V.

ſtra ad ſolum ſpirituale regimen coarctan- tur. Hujus autem generis plura in Scri- pturis occurrunt, ut Pl. VIII. 7. *Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*: Act. X. 36. *Hic eſt omnium Dominus*: Apoc. I. 5. *Princeps regum terræ, & XIX. 16. Rex regum, & Dominus dominantium*. Imo, ut alibi oſtendimus, ex ipſamet conditione regni ſpiritualis conſequitur poteſtas in temporalia; quoniam ille, ad quem pertinet finis, debet etiam diſpo- nere de iis, quæ ſunt ad finem: unde ajebat Bonifacius Papa in Extravaganti, *Unam ſanctam. Oportet gladium eſſe ſub gladio, & poteſtatem temporalem ſpirituali ſubjici poteſtati*. Ex quo itaque Chriſto ſpirituale competat regnum, ei omnis poteſtas etiam tempo- ralis ſubjici debet: quæ cum ſit à Deo, ex Apoſtolo ad Rom. XI II. 1. debet eſ- ſe ordinata, atque ad ſpirituale regnum referri, tanquam medium ad finem. Quapropter & Chriſtus ſe regem orbis terrarum oſtendit excipiendo gentium munera, regiamque urbem ingrediendo tanquam rex Iſrael, univerſo populo plaudente. Sed vide quæ diximus cita- to cap. XX. necnon Auguſtinum Trium- phum de poteſt. Papæ, & Petrum de Arragon. 2. 2. q. 67. art. 1. ne comme- morem exteros, Roſſenſem, Almaynum, Cardinalem de Lugo, alioſque apud Ca- piſuccum.

Corrunt verò argumenta quæque in contrarium, ſi animadvertatur unde re- gia poteſtas Chriſti ſit derivata, & cur noluerit in terris degens illam immedia- te exercere. Veriſſimum eſt ergo, quod non eſt Chriſtus totius orbis monarcha jure ſucceſſionis hæreditariæ, cum ſit ex ſemine ac poſteritate Davidis, nullum jus habentis in regna exterorum: imo nec videtur ratione carnalis generatio- nis habuiſſe jus in regnum Judæorum; cum virgo Maria eſſet quidem ex genere Davidis, ſed non illius familiæ, in qua ſceptrum erat, abſque regni ſucceſſio- ne à Jechonia ad Chriſtum uſque pro- ductæ; quamquam ex hoc capite, & præſertim ex quo Meſſias eſſet, propu- gnari poſſit jus ad ſceptrum Judæorum ipſi Meſſiæ repromiſſum. Neque Chri- ſtus regiam dignitatem obtinuit electio- ne populorum; quippe nunquam ei po- pulus univerſus, tanquam regi acclama- vit, ſemper Pharifeorum, Scribarumque factione repugnante; & in Prætorio multitudo proteſtata eſt ſe nullum alium regem habere præter Cæſarem: ac mul- tominus jus ſceptri acquiſivit vi armorum, ac poteſtate terrena. Cum itaque natu- ra humana ad tam arctam cum Deo Ver-

5.
Conſirma-
tur.

E e 2

bo

ho unionem assumpta est, ut fieret eadem cum ipso persona; factus est Christus filius Dei naturalis, omnium Dominus, eique universa in cœlo, & in terra subiecta sunt, quocunque titulo servitutis, ac dependentiæ. Neque dicas tantam ei dignitatem non convenire in quantum homo est: nam in quantum homo, si est naturalis Dei filius, eademque cum Deo Verbo persona, debet habere absolutam plenissimamque potestatem; ideoque præcitato cap. xix. Apocalypsis speciosus ille titulus, *Rex regum & Dominus dominantium*, dicitur scriptus, *in vestimento & in femore*, quæ sunt hominis notæ. Cumque Christus hinc omnem habeat potestatem ac principatum, & pro humani generis redemptione se ipsum exinanierit *formam servi accipiens*, ut nos ad cœleste regnum eveheret; recte ait regnum suum non esse *de hoc mundo*, quia neque istud obtinuit generatione carnali, neque in istum armorum & insignia principatus ostentat, neque ab istius administratione terrenos homines suo fungentes munere arcet.

6. Objectionibus Responsdetur.

Ad argumenta itaque ex Scripturis præcitata recte alibi responsum est in Christo fuisse dignitatem regiam *quantum ad potestatem*, non quantum *ad potestatis exercitationem*, ut etiam inquit 3. p. q. 59. art. 4. S. Thomas: noluisse autem hanc potestatem in omnibus exercere, quia divinis intendens humana commisit hominibus; noluisse regni sceptrum à populo accipere, quoniam illud habet divinitus; atque regnum suum non esse *de hoc mundo*, quoniam neque à mundo regiam auctoritatem nactus est, neque hanc in mundo exercuit armorum violentia, subditorum censu, ac terrenæ majestatis ostentatione. Eadem responsio adhibenda est testimoniis Patrum asserentium Christi regnum esse spirituale ac æternum, spectata regie potestatis origine, neglecto rerum temporalium regimine, & considerato beatitudinis fine. Diluuntur eodem pacto argumenta à ratione: etenim ad redemptionis opus perficiendum congruebat *non exercere* regiam potestatem; & majus erat meritum Christi regis ornari spinea corona, quam diademate: major gloria adorari in cruce, quam in throno: major virtus domare orbem doctrina, quam armis. Verbo pariter & exemplo commendavit religiosam paupertatem reclinator in præsepio, ac derelictus in cruce, abiciens quidquid sibi iure poterat vindicare actualis dominatus, regali

lisve magnificentiæ, quamvis esset Rex regum, & Dominus dominantium: quam dignitatem, quia non poterat refutare quantum ad potestatem attinet, eo quod sit à Filio Dei inseparabilis, noluit in temporalibus immediate exercere, parvipendens quidquid potest cæterorum hominum allicere cupiditatem, id est, temporalium bonorum administrationem, copiam, dominiumque omne ex jure sanguinis, cognationis, & hereditatis exortum. Atque ad rationem postremam, ex dictis liquet regiam Christi dignitatem profectam ex *hypostatica* unionem, ex regni spiritualis in temporale dirigendum auctoritate, ex dono etiam Patris, quatenus natura humana nullis præcedentibus meritis prædestinata fuit, ut esset cum Filio Dei, qui est princeps regum, per quem reges regnant, & cui subiecta sunt omnia, una eademque persona.

Ex quo Christus, etiam spectata natura humana prout in persona Verbi subsistit, omnem habeat potestatem in cœlo, & in terra, consequitur esse Caput hominum & Angelorum: ut affirmat Apostolus scribens ad Ephes. 1. *Et ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, etiam Angelorum*, ut inquit in hunc locum Hieronymus, & S. P. Aug. conc. 3. in Psalm. xxxvi. n. 4. Quod ut melius percipiatur, tria ad rationem Capitis requiri communis sententia est, præminentiam, unionem cum membris, & vitalem, ut inquit, influxum. Atque de præminentia nullum oriri potest dubium, scribente ibidem Apostolo Christum constitutum à Patre *supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro*. Similiter de unionem capitis membrorumque nullam arbitror instituendam quæstionem, cum etiam Angeli ad cœlestem Jerusalem pertineant, cum qua Ecclesia militans vinculo charitatis est conjuncta, & ad hoc divinum Verbum carnem assumpserit, ut numero civium suorum non fraudaretur superna civitas. Quare S. Pater laudato sermone 3. in Psalmum xxxvi. exponens verba Apostoli 1. ad Corinth. xii. 27. *Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro*, inquit *Caput nostrum Christus est; corpus capitis illius nos sumus. Numquid soli nos, & non etiam illi qui fuerunt ante nos? Omnes qui ab initio sæculi fuerunt iusti, caput Christum habent. Illum enim venturum esse crediderunt, quem nos venisse jam credimus; & in ejus fide & ipsi sanati sunt*.

7. Christus est caput hominum & Angelorum.

in cujus & nos: ut eſſet & ipſe totius Caput civitatis Jeruſalem, omnibus connumeratis fidelibus ab initio uſque in finem, adiunctis etiam legionibus & exercitiſus Angelorum, ut fiat illa una civitas ſub uno rege, & una quadam provincia ſub uno imperatore, felix in perpetua pace & ſalute, laudans Deum ſine fine.

8. Quantum vero ſpectat ad gratiarum influxum, ex hac eadem auctoritate conſtat eſſe Chriſtum caput prædeſtinatorum omnium hominum, necnon fidelium etiam reproborum, qui fidem, gratiamque Chriſti participant; quamquam hi ſint corporis Chriſti membra aliquando abſcindenda, non defectu capitis, ſed membrorum ipſorum ſanie ac putredine, voluntaria ſcilicet culpa, atque impenitentia finali. Ampliori quoque ſenſu eſt Caput viatorum omnium degentium extra corpus Eccleſiæ, in quantum pro his quoque Eccleſiam ipſam, fontesque gratiarum aperuit, his ſæpenumero gratiarum beneficia impertitur, ac neminem, quantum in ſe eſt, à compagine membrorum ſuorum abſcindit. Id enim ſuſcepta communis cauſa humani generis poſtulat, completumque munus Redemptoris univerſorum. Verum an ſit etiam inſpecto hoc gratiarum influxu Caput Angelorum ſanctorum, diſputant in utramque partem Scholaſtici.

9. Et quidam putant ex Chriſti merito Ang. gratia, & gloria Ange-
lorum ex merito Chriſti, omnia prorsus in Angelos gratiæ & gloriæ munera derivaſſe, ut Catharinus, Viguerius, Albertus, eoquod Apoſtolus ſcribat citato cap. 1. ad Eph. verſ. 9. omnia in Chriſto inſtaurata, quæ in celis, & quæ in terra ſunt, ſimilia tradentibus Patribus productis à Vasqueſio diſp. XLIX. cap. 1. Videntur in eandem ſententiam conſpirare, qui arbitrantur ex gratia Chriſti fuiſſe ſanctorum Angelorum perfeverantiam: quod nituntur comprobare testimoniis Auguſtini lib. 1. de conſenſu Evangelistarum cap. 35. Fulg. lib. 2. ad Traſimund cap. 3. Gregorii Papæ in Pf. 18. & Bern. ſerm. 22. in Cantic. quorum verba aſſert Petavius lib. XII. de Incarnat. cap. 10. num. 7. Alii tamen negant ex meritis Chriſti derivaſſe aut gratiam, aut perfeverantiam finalem, aut gloriam Angelorum eſſentialem; nam accidentalem, quæ oritur ex inſtauratis ipſorum ruinis, ex conſortio beatorum, ex glorioſa Chriſti Domini exaltatione nemo eſt qui deneget

ſingulari merito Redemptoris. Atque hanc ſententiam propugnat major Scholaſticorum pars apud laudatum Vasqueſium cap. 2. ejusdem diſputationis: in eamque nos conſentire debemus, qui libro IV. cap. 9. & lib. VI. cap. 6. ſtatui-mus ſanctos Angelos in accepta juſtitia ſteſiſſe per adiutorium quo, id eſt, per gratiam ſecundi Adam potentiorum, & actualis perfeverantiæ effectricem.

Interim videtur nobis via ad hanc di-
rimendam controverſiam expeditiſſima, ſi in Chriſto diſtinguamus divinitatem
10. Perſonæ à ſuſcepta pro redemptione
Auctoris. humani generis forma ſervi, & Condi-torem univerſi, ac Reparatorem com-pare ad diverſam naturam ratione noſtra ſpectemus. Chriſtus itaque, ut Deus Verbum, & univerſorum Conditor, eſt Auctor gratiæ & gloriæ Angelorum æque ac hominum; idque tantum docent Pa-tres à Petavio laudati: nam Auguſtinus de Conſenſu Evangelistarum demonſtrat Angelos habuiſſe per Chriſtum gratiam permanendi, quia cum ipſe ſit ſapientia Dei per quam creata ſunt omnia, nulla mentes rationales ſive angelorum, ſive hominum, niſi participatione ipſius ſapi-enties ſunt. Fulgentius etiam de Deo Verbo cujuſlibet gratiæ auctore inſtituit diſputationem: eoque intendit Grego-rius demonſtrans Angelos ſanctificatos in Filio ex verbis Pfalmographi, Verbo Domini celi firmati ſunt: nec aliter eſt accipiendus Bernardus, & ex Græcis Cyrillus. At ſi conſideretur Chriſtus Dominus quatenus morte ſua Mundum reparavit; quemadmodum omnes fa-tentur adverſus Origenem Chriſtum pro ſolis hominibus crucifixum, ita ad ſo-los homines Chriſti gratiam fructusque paſſionis ejus uberrimos dicendum eſt promaſſe, ita tamen, ut etiam Ange-lis accidentalis gloriæ acceſſerit incre-mentum. Atque id magis confirmatur in eorum ſententia, qui putant ob ſo-lam Adæ culpam Chriſtum apparuiſſe, uti & nos definiimus capite libri XXV. poſtremo. Ita Chriſtus omnia inſtauravit, quia Eccleſiæ firmiorem poſuit baſim, & fundamentum, hominesque Angelis ſociavit: nam inſtaurare idem eſt, ac conjungere, ſcribente in hunc lo-cum Chryſoſtomo: τὸ ἐν ἀντικειναις οὐκ εἶναι συνάψαι. Quid eſt inſtaurare? conjunge-re; divoque Protoparente in Ench. cap. LXII. n. 16. Inſtaurantur quippe quæ in celis ſunt, cum id quod inde in ange-lis lapſum eſt, ex hominibus redditur.

II.
Christus est
Iudex

Capitis, Regisque dignitati accedit
Judicis potestas, & auctoritas, quam
Christo concessam liquet ex Psalmo
lxxi. 1. Mat. xvi. 27. xxvi. 64. Joan.
v. 22. 27. Act. x. 42. xvi. 1. 31. Apoca-
lypsi xx. 11. Debetur judicandi potestas
Christo, quia cum in Iudice requiratur
rectitudo, sapientia ac potentia, nemo
est, in quo ista præfulgeant magis; ideo-
que Jeremiæ xxiii. 5. de Christo præ-
nuntiatum est, *Regnabit Rex, & sa-
piens erit, & faciet iudicium & justi-
tiam in terra; Judicandi potestatem*

competere Domino Jesu Christo, in
quantum Deus & homo est, scribit S.
Pater Tract. xxi. in Joan. & lib. 1. de
Trinit. cap. 13. Verum de his legen-
da quæ diximus libro xxi. in Expositio-
ne Apost. Symboli; & orandum assi-
due, ut, priusquam nos ad tribunal Ju-
dicis evocemur, nominis Jesu, id est,
Salvatoris assequamur maximam atque
inexhaustam munificentiam, eamque, de
qua proximo libro dicturus sum, pecca-
torum omnium expiationem.

DE